

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΙΟΣ ΛΟΙΠΟΝ ΕΧΕΙ ΤΗΝ ΕΥΘΥΝΗ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ ;

Ι. ΚΑΡΑΒΙΔΑ :

ΟΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ (Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΩΝ
ΑΓΓΛΙΚΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ)

DEMARÉE BESS :

Η ΡΩΣΣΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΤΙΚΟΙ ΣΥΜΜΑΧΟΙ

Ι. Ν. ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ :
ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝ. ΑΘΗΝΩΝ

ΟΙ ΤΕΧΝΗΤΟΙ ΜΥΘΟΙ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΙΔΕΟ-
ΛΟΓΙΩΝ ΚΑΙ Ο ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΟΣ ΑΝΘΡΩ-
ΠΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΜΑΣ

Α. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ :
ΥΦΗΓ. ΠΑΝ. ΑΘΗΝΩΝ

ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΜΑΣ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ — ΤΟ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ — ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΔΕ-
ΔΟΜΕΝΑ

Α. ΣΤ. ΚΩΝΣΤΑ :
ΔΡ. ΧΗΜ.

Γ. ΠΕΖΟΠΟΥΛΟΥ :
ΥΦ. ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ

Β. ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ :

ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ DUMBAR-
TON OAKS

Γ. ΣΤΡΑΝΙΩΤΗ :

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

Δ Ε Λ Τ Ι Ο :

Ο ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΙΣ ΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ—Η ΠΤΩΣΗ
ΤΟΥ κ. ΒΑΡΒΑΡΕΣΣΟΥ—Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΗ-
ΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ :

“ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΙ ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ Κ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ,,

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Α' ΧΡΟΝΟΣ — ΑΡΙΘ. 12-13 — ΑΘΗΝΑ — ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1945

ΠΟΙΟΣ ΛΟΙΠΟΝ ΕΧΕΙ ΤΗΝ ΕΥΘΥΝΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ;

Κανείς δὲν μπορεῖ νὰ καταλογίσῃ εὐθύνες γιὰ τὶς πολιτικὲς τύχες τῆς χώρας μας σὲ μερικοὺς ἐξαιρετικοὺς ἢ μετρίους ἀνωτάτους ἀξιωματικοὺς καὶ ὑπαλλήλους, ὁμολογημένης καλῆς θελήσεως, πού ἀφοσιωμένοι ἕως χθὲς στὴν εἰδικότητα καὶ στὶς βιοποριστικὲς τὸς ἀνάγκες, βρεθῆκαν μιὰ στιγμὴ «ἐπίστρατευμένοι» κυβερνήτες τῆς χώρας, χωρὶς νὰ εἶνε παρασκευασμένοι σ' αὐτό· πού μάλιστα, ἀντίθετα, ἐνταγμένοι ἕως τώρα σ' ἕνα μηχανισμό περιορίζοντα τὴν πειθαρχία καὶ τὰ ὅρια τῆς πρωτοβουλίας σὲ στενά πλαίσια ἐφαρμογῆς τῶν νόμων, εἶναι φυσικὸ νὰ ἔχουν ἐπηρεασθῆ, ὥστε ἡ εὐσυνειδησία τους στὴ διεξαγωγὴ τῶν καθημερινῶν ζητημάτων τῶν Ὑπουργείων τῶν νὰ τοὺς ἀποσπᾷ ἀπὸ τὰ γενικὰ ζητήματα τῆς χώρας, πού εἶνε κύριο ἔργο τῆς Κυβερνήσεως. Θὰ ἦσαν μωρία νὰ ὑποστηριχθῆ ὅτι ἡ διακυβέρνηση τῆς χώρας δὲν χρειάζεται εἰδικὴ μόρφωση καὶ πείρα. Τὸ κάθε μας πολιτικὸ ζήτημα ἄλλωστε, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν οὐσία του, ἀπέκτησε καὶ μιὰ ἱστορία πού ἔχει δημιουργήσει δεσμεύσεις εὐνοϊκῆς ἢ ἀντίθετης πρὸς ἑμᾶς, καὶ ἐπομένως ἡ γνώση τῆς δίνει εἰς αἰρία σὲ πλεονεκετήματα ἢ μειονεκτήματα, πού ἀποκοτῶν συχνὰ ἀξία ἴση μὲ τὴν οὐσία τοῦ ζητήματος. Οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν εἰλικρίνεια καὶ τὶς ἰκανότητές τῶν, γνωρίζουν αὐτὰ τὰ ζητήματα ἔχουν δὲ καὶ τὴν πείραν πού ἀπαιτεῖται γιὰ τὴ δράση μέσα στὸ εἰδικὸ κλίμα τῆς πολιτικῆς γενικὰ καὶ τῆς κυβερνήσεως εἰδικώτερα. Οἱ ὑπάλληλοι δὲν τὴν ἔχουν κατὰ τεκμήριον. Ἡ σημερινὴ λοιπὸν Κυβέρνηση δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει πλήρη τὴν εὐθύνη τῶν ἐθνικῶν μας ὑποθέσεων.

Τὸ πολίτευμα τῆς χώρας δὲν προβλέπει γιὰ τὴ σημερινὴ ἐξαιρετικὴ περίπτωσι. Ὁ ρυθμιστὴς τοῦ πολιτεύματος, ὁ Μακαριώτατος Ἀντιβασιλεὺς, δὲν ἔχει τὶς συνηθισμένες εὐθύνες τοῦ Ἀνωτάτου συνταγματικοῦ Ἀρχόντου, γιὰ τὸν ἀπλούστατο λόγο, ὅτι εὐθύνες γιὰ τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασι τῆς χώρας μας ἔχει ἀναλόβει καὶ ἡ Μεγ. Βρετανία, ἡ ὁποία διατηρεῖ ἐδῶ καὶ στρατό. Οὔτε ἄλλωστε καὶ μπορούμε νὰ ἔχουμε παράπονο γιὰ τὴν περικλοπιδωμένην προσωρινὰ μερικὲς ἐλευθερίες, ὅταν χάρη στὴν περικλοπιδωμένην γλυτώσαμε τὸ Δεκέμβριον τὶς ὑπόλοιπες καὶ τὴ ζωὴ μας. Ὁ σημερινὸς λοιπὸν ρυθμιστὴς τοῦ πολιτεύματος δὲν ἔχει πλήρη τὴν εὐθύνη τοῦ ἀξιώματος, ἀφοῦ δὲν ἔχει πλήρη τὴν ἐξουσία του.

Θὰ μπορούσε βέβαια νὰ ὑποστηριχθῆ, ὅτι ἡ εὐθύνη τῶν ἐλληνικῶν πραγμάτων βαρύνει τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ αὐτὸ ἕως ἕνα σημεῖο εἶναι σωστὸ καὶ μάλιστα ἐδῶ καὶ ἀρκετὸ καιρὸ πρὶν. Δὲν πρόκειται ὅμως φυσικὰ νὰ συζητήσουμε ποιὸς ἀπὸ τοὺς ξένους ἔχει εὐθύνη γιὰ μᾶς. Ἐκεῖνο πού συζητοῦμε, εἶναι ποιὸς ἀπὸ μᾶς ἔχει τὴν εὐθύνη· εὐθύνη δὲ οὐσιαστικὴ ὄχι εὐθύνη συνειδήσεως. Εἶναι φανερό, ὅτι, μὲ τὸ Σύνταγμα δὲν γράφει τίποτε σχετικὸ, ὑπεύθυνοι γιὰ τὴν πολιτικὴν ζωὴ τῆς χώρας εἶναι οἱ πολιτι-

κοί άνδρες. Δυστυχώς οι πολιτικοί στις περισσότερες χώρες—όχι σὲ όλες—συνήθισαν νὰ βλέπουν τὴν ἀνάληψη τῆς κυβερνητικῆς εὐθύνης ὡς δικαίωμα καὶ ὄχι ὡς καθήκον· καὶ ὁ λαὸς τὸ ἴδιο· γιατί ἡ κυβερνητικὴ ἐξουσία δίνει πάντα εὐκαιρία σὲ ὠφελήματα προσωπικά, ἐνῶ ἡ προσπάθεια γιὰ νὰ βελτιωθοῦν τὰ κοινὰ μένει συχνὰ σὲ δευτερότερο ἐπίπεδο. Ἀπὸ τὴν παρανόηση αὐτὴ—μεταξὺ δικαιώματος καὶ καθήκοντος—ὕποφρει μόνιμα ἡ χώρα μας καὶ περισσότερο ἀπὸ πρὶν, ἀφότου ἄρχισαν τὰ δικτατορικά πειράματα· ἰδιαίτερα ὅμως τὸν καιρὸ τῆς κατοχῆς.

Εἶναι δικαίωμα τοῦ καθενὸς νὰ ζητήσῃ ἢ ὄχι τὴν εὐθύνῃ στὴν πολιτικὴ διακυβέρνηση, δηλαδὴ νὰ ἐκθέσῃ ὑποψηφιότητα ἀντιπροσώπου τοῦ λαοῦ· νὰ γίνῃ πολιτικός. Ἀφότου ὅμως ζήτησε καὶ ἐπέτυχε τὴν ἀντιπροσώπηση τῆς πλειοψηφίας ἢ καὶ τῆς μειοψηφίας, ἔχει πλήρη τὴν εὐθύνῃ αὐτῆς τῆς ἀντιπροσωπεύσεως, εἴτε τὸ κόμμα του κυβερνᾷ, εἴτε ὄχι. Τὸ δικαίωμα μεταβάλλεται σὲ καθήκον. Ἄν τὸ κυβερνᾷ λογίζοταν πραγματικὰ ὡς καθήκον, τὸ ἔργο τοῦ ρυθμιστοῦ τοῦ πολιτεύματος θὰ ἦταν σήμερα εὐκόλο, γιατί θὰ καλοῦσε τοὺς πολιτικούς νὰ κυβερνήσουν καὶ νὰ κάμουν σύγχρονα καὶ τίς ἐκλογές. Μερικοὶ ὅμως ἀπὸ τοὺς πολιτικούς μας ἀρνοῦνται τὴν ἐκπλήρωση αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος, γιατί τὸ θεωροῦν δικαίωμα καὶ—ἀποβλέποντες σὲ ἐκλογικὰ ὠφελήματα—ἐπισπεύδουν τίς ἐκλογές.

Αὐτὴ εἶναι ἡ θεωρητικὴ ἀποψη· ἐρχόμαστε τώρα στὰ πραγματικὰ περιστατικά. Εἶνε πολὺς καιρὸς ποῦ ἔχουμε Κυβερνήσεις χωρὶς ὅμως καὶ νὰ κυβερνώμαστε· αὐτὸ συμβαίνει γιατί οἱ Κυβερνήσεις αὐτὲς δὲν ἔχουν κύρος καὶ δὲν ἔχουν πείραν. Ὑπάρχει σ' αὐτὸ μιὰ ἀπάντηση τόσο γιὰ τοὺς ἀφελεῖς, ὅσο καὶ γιὰ τοὺς πονηροὺς: τὸ ταχύτερο σὲ ἐκλογές γιὰ νὰ ἀποχτήσουμε τέλος πραγματικὴ Κυβέρνηση. Τὰ μεγάλα μας ὅμως ζητήματα ἄρχισαν ἤδη νὰ συζητοῦνται. Τί νὰ κάμωμεν τὴν Κυβέρνηση αὐτῆ, διὰν θὰ ἔχουν λυθῇ ἴσως τὰ ζητήματα αὐτά; Ἦδη ἔπρεπε νὰ ἔχη γίνῃ ἡ διεθνὴς διαφώτιση πᾶνω στὰ δικάια μας· ἤδη ἔπρεπε νὰ εἶχαμε ὑποβάλλῃ τίς αἰτήσεις μας γιὰ τὰ συγκεκριμένα ὕλικά καὶ μηχανήματα τῆς οἰκονομικῆς μας ἀνασυγκροτήσεως (ὄχι τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἐπισκευὴ καὶ τὸ ξεκίνημα τῆς προπολεμικῆς μας οἰκονομίας, ἀλλὰ τὰ ἀπαραίτητα γιὰ μιὰ νέα οἰκονομία)· ἤδη ἔπρεπε νὰ εἶχαν ἀναχωρήσει παρασκευασμένοι οἱ ἀντιπρόσωποι μας γιὰ τὴ συνδιάσκεψη τῶν Πρεσβευτῶν.

Τὰ ζητήματα αὐτά δὲν εἶναι ἀπλᾶ: τὰ τεχνικὰ ζητήματα ἀνοικοδομήσεως εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ περίπλοκα· τὰ ἐξωτερικὰ μας ζητήματα ἔχουν ἀρκετὰ μεταβληθῇ τοὺς τελευταίους μῆνες καὶ ἡ ἐξέλιξίς τους δὲν σταμάτησε. Πραγματικὰ, ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς καθόδου τῆς Ρωσσίας στὴ Βουλγαρία, καθόδου ποῦ δὲν προβλεπόταν ἀπὸ τὰ γενικὰ διασυμμαχικὰ σχέδια, οἱ προκαθοριστικοὶ ὅροι τῆς Ἑλληνικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς μεταβλήθηκαν σημαντικὰ ὄχι μόνον σχετικὰ μὲ τὴ Γουγκοσλαβία καὶ τὴ Βουλγαρία, ἀλλὰ καὶ σχετικὰ μὲ τὴν Ἰταλία, τὴν Τουρκία καὶ γενικὰ τὴν Ἀνατολικὴν Μεσόγειο.

Βρισκόμαστε τώρα, ὅλη ἡ Ἀνατολικὴ Μεσόγειος, κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τοῦ Σλαυϊσμοῦ. Δὲν ἐννοοῦμε δὲ ἐδῶ τὴν σχεδιασμένη τάση γιὰ πολιτικὴ ἐπικράτηση τῶν Σλαύων σὲ Ἑλληνικὰ ἐδάφη· ἐννοοῦμε κυρίως τὴν πίεση ποῦ θὰ ἀσκήται ἐπάνω μας καὶ ἂν οἱ Σλαῦοι ἔχουν τίς καλύτερες διαθέσεις ἀπέναντί μας· τὴν πίεση ποῦ ἀσκεῖται ἀθέλητα καὶ εἰρηνικὰ ἀπὸ τὸν μεγάλον πᾶνω στὸν μικρόν· ἀπὸ τὴν πιθανότητα ποῦ ἔχει ἓνα μικρὸ ὕλικὸ σῶμα νὰ αἰχμαλωτισθῇ διὰ βρεθῇ μέσα στὸ πεδίο ἔλξεως ἐνὸς πολὺ βαρύτερου γείτονος. Οἱ παράκτιες χώρες τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου ἔχουν συμφέρον νὰ διατηρήσουν Μεσογειακὸ πολιτισμὸ καὶ Μεσογειακὴ πολιτικὴ γιατί εἶναι χώρες μεσογειακές. Ἡπειρωτικὴ πολιτικὴ καὶ ἡπειρωτικὸς πολιτισμὸς—εἴτε ἀπὸ τὴν Κεντρικὴν, εἴτε ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Εὐρώπην προέρχεται—

θὰ εἶναι σὲ ἀντίθεση μὲ τὰ ἐγγύρια οἰκονομικὰ συμφέροντα καὶ ὄχι βιώσεως καὶ θὰ σημαίνει θηληματικὴ ἢ ἀθέλητη κατάθλιψη. Καὶ ὡς εἰλικρινεῖς φίλοι καὶ σύμμαχοι τῶν Σλαύων θὰ εἶμαστε χρησιμότεροι, ἂν μείνουμε πιστοὶ στὸ μεσογειακὸ πολιτικὸ κλίμα. Εἶναι ὅμως πολὺ ἀμφίβολο, ἂν οἱ βόρειοι γείτονές μας θὰ προθυμοποιηθοῦν, τώρα ἢ στὸ μέλλον, σὲ εἰλικρινῆ συνεργασία μαζί μας. Ἡ μεσογειακὴ λοιπὸν πολιτικὴ μᾶς συνδέει τώρα μὲ τοὺς Ἰταλοὺς καὶ μὲ τοὺς Τούρκους πολὺ στενότερα παρὰ πέρυσι. Αὐτὸ βέβαια δὲν σημαίνει ὅτι θὰ παραιτηθοῦμε τῶν ἀμυντικῶν μας μέτρων ἢ τῶν οἰκονομικῶν μας διεκδικήσεων ἀπέναντι τῆς Ἰταλίας. Οἱ σχέσεις μας μὲ τὴν Τουρκία δὲν μποροῦν ὀπωσδήποτε νὰ μείνουν ἐκεῖ ὅπου εἶναι σήμερα. Ἡ φιλία μας πρέπει νὰ σφιχθῇ πολὺ περισσότερο, ἐνῶ σήμερον ἐξοντώνεται προγραμματικὰ ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ κράτη τῆς Νοτιανατολικῆς Μεσογείου, ἰδιαίτερα δὲ ἡ Αἴγυπτος δὲν ἔχουν κανένα πολιτικὸ ἢ οἰκονομικὸ συμφέρον νὰ κλειστοῦν μέσα στὴν ἐθνικιστικὴ τους ζηλοτυπία· μόνον ἂν δημιουργηθῇ κοινότης πολιτικῶν καὶ οἰκονομικῶν συμφερόντων στὴν Ἀνατολικὴν Μεσόγειο θὰ ἐπιζήσουν—ἢ θὰ ἀξίζει νὰ ἐπιζήσουν—ἂν μείνουν κλεισμένα στὸ φανατικὸ ἐθνικισμὸ τους, θὰ γίνουσι παρίες στὰ περιθώρια τῆς διεθνούς ζωῆς.

Ἡ ἐπισκόπηση αὐτῆ τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου μᾶς ἀφορᾷ, γιατί ἡ θέσις τῆς Ἰταλίας μεταξὺ τῶν ἡττημένων ἐθνῶν καὶ τῆς Τουρκίας μεταξὺ τῶν μὴ ἐκπληρωσάντων τίς ὑποχρεώσεις των τοποθετεῖ τὰ δυὸ αὐτὰ κράτη τόσο μειονεκτικά, ὥστε ἡ πρωτοβουλία περιέρχεται σὲ μᾶς. Ὅσοδήποτε δὲ καὶ ἂν ὁ ρυθμιστὴς τῆς καταστάσεως στὴ Μεσόγειο εἶναι καὶ θὰ εἶναι ἡ Ἀγγλία, θὰ ἦταν ἐγκληματικὸ νὰ παραιτηθοῦμε ἀπὸ τὸ δικὸ μας ρόλο, τηρώντας καθαρὰ παθητικὴ στάση, ὅπως ἔως τώρα. Τέτοια πολιτικὴ ἄλλωστε εἶναι νεκρὴ, ἄχρηστη σὲ μᾶς καὶ στοὺς φίλους μας καὶ πιθανῶς ἐπικίνδυνη, ὅπως ἀποδείχθηκε καθαρὰ μὲ τὰ κινήματα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ τὰ Δεκεμβριανά.

Ἡ Σλαυϊκὴ ὅμως πίεσις, φθάσασα στὸ σημερινὸ κατακόρυφόν της, δημιουργεῖ μιὰ νέα ἀνάγκη γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἰδιαίτερα. Οἱ σημερινές βάσεις τοῦ Ἑλληνισμοῦ δὲν εἶναι ἀρκετές, γιὰ τὴ διατήρησίν του· ἔστω καὶ στὴ μορφή πυρῆνος, ἂν οἱ Σλαῦοι κινήθοῦν γιὰ μιὰ στιγμή πρὸς τὰ κάτω. Στὶς ἔως τώρα καθόδους διάφορες περιοχῆς τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος καὶ τὰ νησιὰ ἔμεναν κέντρα καταφυγῆς καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἐπικρατοῦσε πάλι ὁ Ἑλληνισμὸς. Τώρα οἱ ἐστίες αὐτὲς εἶναι ἀνεπαρκεῖς. Πρέπει νὰ ἀποκτήσουμε ἐστία Ἑλληνισμοῦ στὴν ἀπέναντι Ἀφρικῇ. Μόνον ἐκεῖ θὰ εἶμαστε ἀσφαλεῖς ἐναντίον πλήρους ἐξολοθρεύσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἀναφέραμε τὸ ἐξωτερικὸ ζήτημα ὡς ἓνα παράδειγμα γιὰ νὰ ἀποδείξουμε ὅτι τὰ σημερινὰ μας ζητήματα δὲν μποροῦν νὰ ἀντιμετωπισθοῦν ἀπὸ Κυβέρνηση Ὑπηρεσιακὴ (ἀκόμα λιγότερο ἀπὸ Κυβέρνηση ὑπαλληλική). Τὸ ἐσωτερικὸ μας ζήτημα εἶναι ἓνα ἄλλο παράδειγμα. Γιὰ νὰ ὑπάρξῃ κράτος, δὲν ἀρκεῖ ὁ στρατὸς καὶ ἡ χωροφυλακὴ· χρειάζεται κύρος Κυβερνήσεως. (Ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ συσταθῇ στρατὸς χρειάζεται Κυβέρνηση ὄχι ὑπηρεσιακὴ). Ὑπάρχει ἡ γνωστὴ ἀντίρρηση: πῶς θὰ συνεργασθοῦν στὴν πολιτικὴ Κυβέρνηση στοιχεῖα τόσο ἐχθρικά πρὸς ἄλληλα; Ἡ ἀπάντηση εἶναι ὅτι καὶ μετὰ τίς ἐκλογές πιθανόν νὰ χρειασθῇ συνεργασία. Ἄν ἡ συνεργασία αὐτὴ εἶναι ἀδύνατη σημαίνει ὅτι φταῖνε ἢ τὰ πρόσωπα ἢ τὸ κοινοβουλευτικὸ πολίτευμα. Γνωρίζουμε ὅτι οἱ ἄκροι δεξιοί—ὅπως καὶ οἱ ἄκροι ἀριστεροί—θέλουν αὐταρχικὸ πολίτευμα· ἄς τὸ ποῦνε ὅμως καθαρὰ καὶ ἄς μὴ ἀπατοῦν τὸ λαό.

***

Πρέπει νὰ εἶμαστε εἰλικρινεῖς πρὸς τὸ λαό, ἐφόσον αὐτὸς πρόκειται νὰ ἀποφασίσῃ. Ὑπάρχουν στὴν Ἑλλάδα τρία μεγάλα ζητήματα: Α) τὸ

I. ΚΑΡΑΒΙΔΑ

ΟΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ

(Η έννοια των Αγγλικών εκλογών)

« Έγινε μιὰ φερά μάχη, στήν ἀρχή τῶν χρόνων, ἡ μεγαλύτερη ἀπό ὅλες ἀντίπαλοι ἦσαν ὅλες οἱ ἀρετές καί οἱ κακίες. πολέμησαν μέ πείσμα θανάσιμο ἀπό τὸ

πρῶτ' ἕως τῆ νύχτα ὀπλισμένες μέ τὰ φονικώτερα ἔπλα χτυπιόταν μέ ὀργή καί μέθη ἐξολοθρευτική ἀνοίγοντας μεγάλες πληγές ἡ Ἀνδρεία μέ τὴν Πονηρία

ἄμεσο ζήτημα τῶν ἐθνικῶν μας διεκδικήσεων καί αὐτὸ ἀπαιτεῖ Κυβέρνηση πολιτική ἀπὸ πρόσωπα τοῦ μεγίστου κύρους. Β) Τὸ δυναστικό ζήτημα ἡ χρόνια πληγὴ ποὺ δηλητηριάζει τὸν ἐθνικὸ ὄργανισμό. Μπορεῖ νὰ λυθῆ μὲ τὸν ἀποχώρησι τῆς Δυναστείας. Κανείς ἄς μὴν αὐταπατάται καί ἄς μὴν ἀπαιτᾷ τὸ λαό. Γ) Τὸ κομμουνιστικὸ ζήτημα. Πρέπει νὰ ληφθοῦν τὰ συνταγματικὰ μέτρα, ποὺ συχνὰ ὑπεδείξαμε, ὥστε τὸ Κ.Κ. νὰ καταστῆ ἀκίνδυνο ἐθνικὰ.

Τὸ δημοψήφισμα εἶναι ἡ χειρότερη λύση. Τὸ ἐρώτημα ποὺ θὰ τεθῆ στὸ λαὸ εἶναι καθορὰ παραπλανητικὸ. Οἱ βασιλικοὶ θὰ ψηφίσουν ὀνομαστικὰ βουλευτομένη δημοκρατία ἐνῶ πραγματικὰ εὐὰ ψηφίζουν μοναρχία ὡς πρὸς τὴν ἐσωτερικὴ πλευρὰ τοῦ ζητήματος καί ἕνα φασιστὴ βασιλέα ὡς πρὸς τὴν ἐντύπωση ποὺ θὰ κάνει στοὺς ξένους. Οἱ ἄκροι ἀριστεροὶ θὰ ψηφίζουν ὀνομαστικὸ μὲν δημοκρατία, πραγματικὰ δὲ τίς δικές τους ἐπιδιώξεις. Ἄν τὸ ἄνωγιστον κάροί με ἐλλογές γιὰ Συντακτικὴ Συνέλευση θὰ ξέρη ὁ καθένας τί ψηφίζει.

Πρέπει νὰ εἴραστε εὐλικρινεῖς ἀπέναντι τοῦ λαοῦ οἱ ἄκροι δεξιοὶ ποὺ χθὲς εἶχαν ὡς κύριον ἐπιχείρημα τὴν ἐπιθυμία τῶν Ἀγγλων γιὰ τὴν ἐπάνοδο τοῦ Γεωργίου, πρέπει νὰ ὁμολογήσουν τὴν πλάνη των. Πρέπει νὰ ὁμολογήσουν ὅτι ἡ σύσταση ἀνευθύνων βασιλικῶν ὀργανισμῶν ἀσκοῦντων κρατικὲς ἐξουσίες περιέχει τὸν κίνδυνον ὑποστηρίξεως τῶν ἄκρων ἀριστερῶν ἀπὸ μέρος τῶν Ἀγγλων, ὑποστηρίξεως τὴν ὁποῖαν οἱ ἐγκληματίες αὐτοὶ δὲν θὰ ἤλπιζαν ποτέ, ἂν οἱ βασιλικοὶ δὲν ἔσπευδον τόσο καί ὅτι ὅπωςδήποτε ἡ διαφυγὴ τῆς ἐξουσίας ἀπὸ τὰ κρατικὰ ὄργανα οὔτε στήν ἀποκατάστασι τῆς τάξεως, οὔτε ἐπομένως στήν ἐπίσπευση τῆς λαϊκῆς ἐτυμηγορίας βοήθησε. Ἀποδειχτήκαν ἀφελεῖς οἱ βασιλικοὶ καὶ νόμισαν ὅτι θὰ ἦσαν οἱ δημοκρατικοὶ ἀφελεῖς ὥστε νὰ δεχθοῦν τετελεσμένα γεγονότα. Ποιὸς ὑποχρεώνει τοὺς δημοκρατικὸς νὰ δεχθοῦν τὴν προσφυγὴ στὶς κάλπες, ὅταν ὁ καθείς ξέρη, ὅτι ὄχι μόνο ψυχικὴ ἡρεμία καί αἴσθημα πλήρους ἐλευθερίας δὲν ἐπικρατῆ, ἀλλὰ ὅτι ὑπάρχουν ἀκόμα συμμορίες Ἐλασιτῶν καί ὅτι ἐπικρατεῖ ἀνεύθυνος ξυλοδορμός; Οὔτε ἡ πρόσκλησι ξένων πορατηρητῶν οὔτε ἡ βία τῆς ἀναγκαστικῆς ψηφοφορίας θὰ ἰσχύσουν. Ἡ νόθευσι τῆς λαϊκῆς θελήσεως θὰ εἶναι ἔγκλημα καί δὲν θὰ ὑποχωρήσουμε.

Ὁ Ἄντιβασιλεὺς ἄς ἀρχίσει στὸ Λονδίνο νὰ προετοιμάζει τὸ ἔδαφος γιὰ τὴ σύστασι πολιτικῆς Κυβερνήσεως. Μόνον Πολιτικὴ Κυβέρνησι θὰ μπόρῃ νὰ ἐπιτύχη τὰ καλύτερα ἀποτελέσματα στήν ἐξωτερικὴ μας πολιτικὴ καί νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν τάξι ὥστε νὰ ἐμπεδωθῆ τὸ αἴσθημα τῆς ἐλευθερίας. Ἔτσι θὰ φθάσουμε σὲ ἀδιόβλητη λαϊκὴ ἐτυμηγορία καί θ' ἀρχίσουμε μιὰ νέα δημιουργικὴ ζωὴ ἀνταξία τῶν θυσιῶν μας.

Εἰς τὸ Λονδίνο ἀρχίζει τώρα νὰ γίνεται φανερό ὅτι μόνον ἡ ἐπικράτησι στήν Ἑλλάδα τοῦ δημοκρατικοῦ κέντρου μπορεῖ νὰ τὴν ὀδηγήσῃ στὴ γαλήνη καί νὰ τὴ βοηθήσῃ στήν ἐξωτερικὴ τῆς πολιτικῆς.

ἡ Ἀλήθεια μέ τὴν Ἰποκρισία τὸ Πνεῦμα μέ τὴ Βία ἡ Ἀγάπη μέ τὴ Μικροψυχία... Τὸ μεσημέρι τίς ὄρῃκε σχισμένες, αἰμόφυρτες, παραμορφωμένες ἀπὸ τὸν κόπο, ἀγνώριστες σχεδὸν ἀπὸ τὸ πᾶθος καί χτυπιόταν ἀκόμα μέ λύσσα. Ὁ πρῶτος ἀλλαλαγμὸς ἀρχισε ὅμως τώρα νὰ τριγγῆ μέ τὰ βογγητὰ τῶν πληγωμένων ἀρετῶν καί κακίῶν ἀρχισαν νὰ πέφτουν μιὰ μιὰ ἐξαντλημένες στὸ χῶμα. Ὅσο περνοῦσε ἡ ὄρα τόσο καί σκέπαζε ἡ φωνὴ τοῦ πόνου περισσότερο τὴν ἰαχὴ τῆς μάχης ἕως ποὺ ἀργὰ τὸ δειλινὸ δὲν εἴμειναν παρὰ ἐλάχιστες ἀντίπαλες ὄρθες ἀκόμα καί τὸ βογγητὸ γέμιζε τώρα μόνο τὸν ἀέρα. Σὲ λίγο πέσαν κι αὐτὲς ἐξαντλημένες ὅλες ἐκτὸς ἀπὸ μιὰ. Αὐτῆ, ἀτρωτῆ, γύριζε τώρα μόνη στὸ πεδίο τῆς μάχης. Ἦταν ἡ Κλωσούνη! (Ἀπὸ ἕνα παλιὸ παραμῦθι).

Οἱ Ἀγγλικὲς ἐκλογές, ἔπειτα ἀπὸ τὸν φοβερὸ πόλεμο, ξαναζωντάνεψαν τὸ θαυμαστὸ μῦθο. Στὰ θλιβερὰ χαλάσματα τῆς Ἑθρώπης, σὲ λαοὺς ὀλόκληρους, ποὺ φέρουν ἀκόμα τὴ σφραγίδα ποὺ ἄφησε ἀπάνω τους, περνώντας τόσο κοντὰ τους, ὁ θάνατος, σὲ λαοὺς ποὺ γνώρισαν ἢ γνωρίζουν τώρα τὴ σκοτεινὴ καί γεμάτη τρόμο δουλειά, ὁ μεγάλος ἀγγλικὸς λαὸς ἔστειλε μῆνυμα ἐλπίδας γιὰ τὴν πραγματικὰ γιὰ τὸ πρόκειται κι ὄχι τόσο πολὺ γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ εἰδικοῦ πολιτικοῦ προγράμματος.

Στὴ Μεγ. Βρετανία μιὰ παλιὰ παράδοσι, ποὺ ἐγινε τώρα συνήθεια, θέλετ' ἄντ' ἔχει κανεὶς τὴ δυνατότητα νὰ ἐνταχθῆ σὲ μιὰ πολιτικὴ μερίδα, ποὺ θὰ ἀντιπροσώπευε τίς δικές του ἰδέες. Ἔτσι ἀρκεῖται νὰ ψηφίζει δεξιά ἢ ἀριστερά, συντασσόμενος περισσότερο μέ τὴ γενικὴ φιλοσοφικὴ ἀντίληψη ποὺ ἀντιπροσωπεύει ἢ καθεμιά ἀπὸ τίς δύο αὐτὲς παρατάξεις, ποὺ ἀντιστοιχοῦν σὺντὰ στήν ἰδιότυπὴ Ἀγγλικὴ πολιτικὴ ἱστορία σὲ δύο διάφορους ἠθικοὺς κόσμους, σὲ δύο διαφορὲς τάσεις, παρὰ τίς συγκεκριμένες μεθόδους ἐφαρμογῆς, στὸ πρόγραμμα.

Στὴ σημερινὴ περίπτωσι οἱ δεξιοὶ ὑποτίθεται ὅτι ἀντιπροσωπεύουν τὴν παλιὰ νοοτροπία τὸν τρόπο μέ τὸν ὁποῖον

σχηματίσθηκε ἡ Αὐτοκρατορία, τὴ θαλασσία δύναμη, τὸ σχηματισμὸ μεγάλου κεφαλαίου, τὴν πολιτικὴ ἐπιδιώξι ἀνάλογη; ἀγορᾶς, τὸ σχηματισμὸ πολιτικοῦ συνασπισμοῦ δυναμικῆς ἀσφαλείας καί τὴν ἀνάληψι τῆς ἡγετικῆς θέσεως σ' αὐτόν. Εἶναι τὸ αὐτοκρατορικὸ πνεῦμα τοῦ Kipling. Ἦταν δικαιολογημένο τότε, στήν ἐποχὴ τῆς μεγάλης Ἰσπανικῆς ἀρμάδας καί τοῦ Ναπολέοντος. Ἡ ἐπίθεσι τῶν Ναζιζῶν τὸ δικαιολόγησε καί στίς δικές μας ἡμέρες.

Οἱ ἐργατικοὶ παρουσιάζουν τὴν νέα νοοτροπία: ἐξαφάνισι τῆς δυστυχίας ἀπὸ τὴν τὴν ἀνθρωπότητα νὰ ἡρεμίση ἢ συνείδησι τοῦ ἀνθρώπινου γένους, νὰ σταματήσῃ ὁ πόλεμος νὰ τιμηθῆ ἡ ἐργασία, νὰ παύσῃ ἡ ὀικονομικὴ δουλειά οἱ ἄνθρωποι καί τὰ ἔθνη νὰ συνδεθοῦν ὄχι μέ τὴν ἱεραρχία τῆς πολιτικῆς καί τῆς ὀικονομικῆς δυνάμεως, ἀλλὰ μέ τὴ συναδελφωσι στὴ γενικὴ ἐργασία μέ τὸ σεβασμὸ ὄχι τοῦ πλοῦτου καί τῆς δυνάμεως, ἀλλὰ τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπροπειίας. Εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ ἐργάτη, τοῦ ἀγρότη, τὸ ἀνθρωπιστικὸ πνεῦμα βοηθούμενο ἀπὸ τὸν τεχνικὸν ἐπιστήμονα. Καί εἶναι δικαιολογημένο τώρα γιὰ τὴν ἐπιστήμη μ. π. ο. ρ. ε. ἢ νὰ ὑψώσῃ τὴν παραγωγὴ σὲ βαθμὸ ποὺ νὰ ἔχουν ὄλοι τὰ ἀπαραίτητα ὕλικά ἀγαθὰ καί τὴν πνευματικὴ μόρφωσι.

Οἱ δυνάμεις τοῦ καλοῦ γιὰ πρώτη φορὰ στήν ἱστορία παρουσιάζονται μέ τὴν ἀξίωσι νὰ κυβερνήσουν, χωρὶς νὰ συμβιβασθοῦν μέ μεθόδους ποὺ ἀνατρέπουν τὸν ἐπιδικωκόμενον σκοπὸ διεκδικοῦν τὴν ἐξουσία πάνω στίς ὕλικές δυνάμεις καί νικοῦν τόσο ἀποφασιστικὰ. Καί — τὸ σπουδαιότερο — ὑπάρχει πιθανότητα νὰ διατηρήσουν τὴν ἐξουσία αὐτῆ γιὰ τὴν ἔχουν μαζί τους τὴ φρόνησι καί τὸ μέτρο.

Οἱ δυνάμεις τοῦ καλοῦ πολέμησαν πρὶν πάρον τὴν ἐξουσία μέ τὸν Χίτλερ καί εἴμειναν ἀτρωτῆς. Εἶναι εὐτύχημα ὅτι, πρὶν ἀναλάβῃ ἡ ἐργατικὴ Κυβέρνησι, πέρασε ἀπὸ τὸ μεγάλο μᾶθημα τῆς ἀνάγκης ποὺ λέγεται πόλεμος ὅτι αὐτῆ βρέθηκε στὸ ἀναπότρεπτο δίλημμα ἢ νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ τρομερότερο ὄτλο ποὺ γνώρισε ἡ γῆ, τὴ βόμβα τοῦ ἀτόμου καί

να εξολοθρευθή μερικές δεκάδες χιλιάδων ἀμάχων ἢ να θυσιάσῃ μερικές ἑκατοντάδες χιλιάδων μαχίμων ἀνδρῶν ποῦ θὰ καράπινε ἢ συνέλιξη τοῦ πολέμου καὶ προτίμησε τὸ πρῶτο. Ἡ ἐργατικὴ Κυβέρνηση βοηθεῖται σημαντικὰ στὸ ἔργο της ἀπὸ τὸ ὅτι παραλαμβάνη τῆ Μεγ. Βρετανία ἐργαζομένη σοσιαλιστικὰ (ἐνεκα τοῦ πολέμου) καὶ—τὸ κυριώτερο—συνηθισμένη πλέον στὸ σοσιαλιστικὸ πνεῦμα. Ἡ μοῖρα θέλησε ὥστε τὸ σοσιαλισμὸ αὐτὸν νὰ τὸν ἐπιβάλῃ ὁ συντηρητικὸς Τσῶρτσιλ καὶ τὴ βόμβα νὰ τὴ χρησιμοποιήσῃ, ὁ Ἄτλυ. Ἡ μοῖρα θέλησε, ὥστε τὸ φασισμὸ νὰ τὸν εξολοθρευθῇ ὁ Τσῶρτσιλ, ποῦ κατηγορεῖται ὡς φασιστὴς, καὶ τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ Κομμουνισμοῦ νὰ τὸν ἀναλάβουν οἱ ἀριστεροὶ ἀντίπαλοὶ του. Ἡ μοῖρα θέλησε ὥστε, στὸ πείσμα τοῦ Μαρξισμοῦ τὸ σοσιαλιστικὸ πνεῦμα νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ χώρες μὲ λίγο πληθυσμὸ καὶ μικρὴ βιομηχανία ὅπως εἶναι ἡ Βεσφαλία καὶ ὁ Καναδὰς καὶ νὰ πολεμηθῇ ὁ «ἐπιστημονικὸς» σοσιαλισμὸς, ὁ Μαρξισμὸς δηλαδή, ὅχι ἀπὸ τὴν «ἰμπεριαλιστικὴ» ἀλλὰ τὴν «ἐργατικὴ» Ἀγγλία. Ὁ κόσμος βαδίζει στὸ πείσμα τῶν προφητῶν, τῶν φανατικῶν, τῶν μονολιθικῶν. Ὁ κόσμος ἀνανεώνεται συνεχῶς μέσα στὴ δροσιά μιᾶς ἀγαθῆς παντοεινῆς σότητος. Νικοῦν οἱ δυνάμεις τοῦ καλοῦ.

Τὸ πρῶτο μέρος τοῦ προγράμματος τῆς ἐργατικῆς Κυβερνήσεως—κρατικοποίηση τῶν ἀνθρακωρυχείων καὶ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀγγλίας, ἀπαλλοτριώσεις γαιῶν κ. ἄ.—ἔχουν μικρὴ σημασία ἀπὸ τὴν ἀποψη τοῦ ἐκσοσιαλισμοῦ· θὰ ἀφήσουν σχεδὸν ἀμετάβλητη τὴ ζωὴ στὴν Ἀγγλία. Ἡ πίστη τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀγγλίας δὲν θὰ πέσῃ γιατί καὶ πρὶν ἢ Τράπεζα αὐτὴ ἦταν οὐσιαστικὰ κρατικὴ καὶ γιατί μεγάλοι Ἀγγλοὶ οικονομολόγοι, ἀνεξάρτητα ἀπὸ πολιτικὴ ἰδεολογία, εἶχαν πεισθῇ ὅτι ἦσαν ἀπαροίητες στὴν οικονομικὴ τεχνικὴ τῆς χρηματοδοτήσεως μεταβολῆς ποῦ νὰ τείνουν στὴν ἐξασφάλιση ἐργασίας γιὰ ὅλους. Ἡ κυρία ἀποστολὴ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀγγλίας θὰ στραφῇ πρὸς τὴν ἀνάπτυξη εὐρύτερων βάσεων στὴν ἀγροτικὴ καὶ τὴ βιομηχανικὴ ἀνοικοδόμησι ὅχι ἀνάλογα πρὸς τὸ ἄμεσο κέρδος, ἀλλὰ πάνω σ' ἓνα γενικὸ πρόγραμμα. Αὐτὸ

εἶχε ἀναγνωρισθῇ ὡς ὀρθὸ καὶ ἀπὸ τοὺς συντηρητικούς.

Ἡ κρατικὴ ἰδιοκτησία πάνω στὰ ἀνθρακωρυχεῖα θὰ βελτιώσῃ ἐπίσης τὴν οικονομικὴ κατάστασι, γιατί θὰ κλείσουν τὰ λιγώτερο ἀποδοτικὰ καὶ θὰ βελτιωθοῦν οἱ ἐγκαταστάσεις τῶν καλύτερων· καὶ ἡ πελατεία τοῦ Ἀγγλικοῦ γαιάνθρακος εἶναι ἀσφαλισμένη γιατί ἡ ποιότητά του εἶναι σημαντικὰ ἀνώτερη τῶν συναγωνιστῶν. Ἡ ἀπαλλοτριωσις ἀγροτικῶν ἰδιοκτησιῶν καὶ ἡ ἐνίσχυσις τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς ἔχει βασικώτερον σημασία γιὰ τὸ πνεῦμα πάνω στὸ ὁποῖο βασιζέται ἡ Βρετανικὴ αὐτοκρατορία, πνεῦμα ποῦ εἶχε ὑποτάξῃ τὴ γεωργία σὲ ἀνάγκες τῆς βιομηχανίας. Καὶ ἐδῶ ὅμως ἐφόσον δίδονται στὴν καλλιέργεια εὐφορὸς μόνον γαῖες γιὰ ἐκχρηματισμένην οικονομικὴ ἐκμετάλλευσιν μὲ τὴν χρησιμοποίησιν τῆς νεωτέρας ἀγροτικῆς τεχνικῆς ἢ μεταβολὴ δὲν θὰ εἶναι αἰσθητή.

Στὸ πρῶτο μέρος τοῦ προγράμματος τίποτε ἀπὸ τὰ κακὰ τοῦ «ἐπιστημονικοῦ» σοσιαλισμοῦ δὲν θὰ προκληθῇ. Τὸ προηγούμενον φιλελεύθερον καθεστῶς θὰ ἐνισχυθῇ.

Ἄλλοῦ θὰ προσκόψῃ τὸ «νέον πνεῦμα». Ἡ Μεγ. Βρετανία ἔχει ἀνάγκη μεγάλων ποσοτήτων συναλλάγματος, δηλαδή ἐμπορίου καὶ τοποθετήσεων στὸ ἐξωτερικόν. Πῶς θὰ τὰ ἐπιτύχῃ αὐτὰ ὅταν δὲν ἐνοηθῇ ὁ σχηματισμὸς μεγάλου ἰδιωτικοῦ κεφαλαίου; κάτω ἀπὸ τὸ συναγωνισμὸ τῆς συνδυασμένης κρατικῆς καὶ ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας καὶ δυναμικότητος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν; Ἡ Ἀμερικὴ παράγει φθηνότερα μὲ ψηλότερον ἡμερομίσθιο. Τὸ ἰσχυρότατον ὄπλον τῆς φιλελεύθερης οικονομίας, ὄπλον ἰσχυρότατον γιὰ τὰ πλούσια κράτη καὶ ἀνίσχυρον γιὰ τὰ φτωχὰ, τὸ παρέδωκε ἡ Μεγ. Βρετανία στὴν Ἀμερικὴ. Χωρὶς ἀφθονο ἐξωτερικὸν συνάλλαγμα ἢ ἀγγλικὴ πολιτικὴ θὰ μείνῃ ἐντούτοις πολὺ ἰσχνὴ πολεμικὴ ἄμυνα θὰ εἶναι γι' αὐτὴ ἀδύνατη σχεδὸν ἐκτὸς ἐκεῖ ποῦ θὰ ἔρχεται σὲ βοήθειά της ἢ Ἀμερικὴ.

Ἄν στὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀγγλίας τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐκλογῶν εἶναι ἀνάμικτον σὲ πλεοεκτῆματα καὶ μειονεκτῆματα, γιὰ τὸν κόσμον ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀγγλία εἶνε

DEMAREE BESS

ΡΩΣΣΙΑ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΟΙ ΣΥΜΜΑΧΟΙ

Στὴν μεταπολεμικὴ ὀργάνωσιν τοῦ κόσμου οἱ Ἠνωμένους Πολίτες τῆς Ἀμερικῆς πρόκειται νὰ διαδραματίσουν «πρωτεύοντα» ρόλον. Ἡ «παρουσία» τῆς Ἀμερικῆς σὲ ὅτι ἀφορᾷ τὴν πολιτικὴν καὶ οικονομικὴν ἐξέλιξιν κάθε χώρας θὰ εἶναι ἀνάλογη μὲ τὸ βαθμὸν τῆς ἀναπτύξεως τῆς τεραστίας δυνάμεως της. Γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνας ἀποκτᾷ εἰδικὸν ἐνδιαφέρον κάθε πληροφορία σχετικὴ μὲ τὸ πῶς σκέπτονται σήμερον οἱ Ἀμερικανοί.

Ἡ «Δ.Ε.» σὲ σειρά ἀρθρῶν ποῦ θὰ δημοσιεύσῃ θὰ μεταδώσῃ τίς ἀπόψεις ἐγκύρων Ἀμερικανῶν πάνω στὰ ζωτικὰ προβλήματα ποῦ ἀπασχολοῦν τὴν παγκόσμια σκέψιν.

πλούσιο μόνον σὲ πλεονεκτῆματα. Οἱ ἐσωτερικοὶ δεσμοὶ τῆς Βρετανικῆς Συμπολιτείας θὰ ἐνισχυθοῦν πάνω σὲ βάσεις ἐλευθερίας καὶ εὐλικρίνειας· τὸ ἴδιον καὶ οἱ δεσμοὶ πρὸς τὴν Ἀμερικὴν. Ἐκεῖ ὅμως ποῦ τὰ ἀποτελέσματα θὰ εἶναι κυριολεκτικὰ εὐεργετικὰ θὰ εἶναι στὴν Εὐρώπην. Ἡ Θεία Πρόνοια δύσκολα θὰ εὗρισκε καλύτερον ὄπλον ἐναντίον τῆς προσπάθειας γιὰ ἐγκαθίδρουσιν ἀστυνομικῶν καθεστώτων ἀπὸ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἐργατικῶν στὴν Ἀγγλίαν. Ἡ Ἀγγλικὴ θέσιν στὸν καθορισμὸν καὶ τὴν υπεράσπισιν τῆς Δημοκρατίας εἶναι τώρα ἀτρωτὴ. Ἡ Ἀγγλία πανίσχυρη ἠθικὰ ἀπέκτισε τὴ δύναμιν νὰ ἡγηθῇ σ' ἓναν νέον δρόμον ὅλου τοῦ κόσμου. Κατῶρθωσε νὰ ὑποτάξῃ τὸ σοσιαλισμὸν κατὸ Κεφάλαιον στὴν Δημοκρατία. Τοῦλάχιστον ἐκδήλωσε τὴ θέλησιν της γι' αὐτὸν τὸ σκοπόν.

Ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Ἑογ. Κυβ. στὰ Βαλκάνια ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχει ὡς κύριον ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν ἀντικατάστασιν τῶν σημερινῶν μονοπλευρῶν καθεστώτων ἀπὸ ἄλλα δημοκρατικώτερα. Στὸ γενικὸν αὐτὸ σκοπὸν ὑποτάσσει καὶ τὴν καθαντὸ Ἑλληνικὴν πολιτικὴν της, βιαζομένη νὰ κάμῃ ἐδῶ πραγματικὰ ἐλεύθερος ἐκλογὴν καὶ νὰ βγάλῃ ἀπὸ τίς φυλακὰς ὅλους ὅσοι θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ θε-

«Τώρα ποῦ ἡ Γερμανία νικήθηκε καὶ τὰ ἀλλόκοτα αὐτοκρατορικὰ ὄνειρά της ἔγιναν καπνός, ὁ νικηφόρος συνασπισμὸς ἀντιμετωπίζει τὸ ἀκανθῶδες πρόβλημα τοῦ πῶς νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν νίκη του. Οἱ διάφορες ἰδέες τῶν διαφόρων μελῶν τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν ξαναβγαίνουν πάλιν στὸ ἀδέκαστον φῶς τῆς ἡμέρας καὶ πολλοὶ Ἀμερικανοὶ ταρασσονται καὶ τρομοκρατοῦνται ἀκόμα μπροστὰ στὸ δύσκολον ἔργον νὰ φιλιώσουν συγχρουόμενες ἰδέες ποῦ ἔγιναν ἰσχυρότερες, ἀντὶ νὰ ἐξασθενήσουν, μὲ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ πολέμου.

Ἰδεολογικὴ σύγκρουσις.— Ἡ κυρία ἰδεολογικὴ σύγκρουσις φανερώθηκε

ωρηθοῦν, ὅτι κρατοῦνται γιὰ λόγους πολιτικούς.

Ἀπὸ ὅσα παρέλειψε νὰ εἰπῇ ὁ κ. Μπέβιν καὶ ἀπὸ τὴν δήλωσιν ὅτι βάση τῆς πολιτικῆς του θὰ εἶναι ἡ ἀξιοποίησις τῶν θυσιῶν τῆς Αὐτοκρατορίας συμπεραίνεται ὅτι ἡ γενικὴ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ θὰ εἶναι ἡ ἴδια ὅπως καὶ ἡ τῆς Κυβερνήσεως Συνασπισμοῦ. Καὶ αὐτὸ ἐπίσης θὰ εἶναι εὐεργετικὸν στὴ διεθνὴν πολιτικὴν ὅχι μόνον γιατί ἕως τώρα ἡ Βρετανικὴ Αὐτοκρατορία ἐξέτελεσε τὰ καθήκοντά της ὡς διεθνούς ἀστυνομικῆς δυνάμεως μὲ ἀνεπαίσθητη σχεδὸν πίεσιν πάνω στὰ ἄλλα κράτη, ἀλλὰ καὶ γιατί εἶναι βέβαιον, ὅτι τὰ ἔθνη τῆς Συμπολιτείας αὐτῆς, ἐνωμένα καθὼς εἶνε χωρὶς καμμίαν ἀσκήσιν πίεσεως, δίνουν τὸ καλύτερον παράδειγμα διεθνούς συνεργασίας.

Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάμιξιν της στὰ ἐσωτερικά μᾶς μᾶς ἐνδιαφέρει περισσότερο ἡ πολιτικὴ τῆς ἐργατικῆς Κυβερνήσεως στὴν Ἀνατολικὴ Μεσόγειον τόσο ἀπέναντι τῆς Ρωσίας, ὅσο καὶ εἰδικὰ γιὰ μᾶς. Αὐτὴ ἡ πολιτικὴ δὲν καθορίσθηκε ἀκόμα, ἐδηλώθηκε ὅμως, ὅτι τὸ Ἀγγλικὸν ἐνδιαφέρον εἶναι ἰσχυρότατον. Ποιὰ μορφή μᾶς θὰ λάβῃ καὶ μὲ ποιὰ μέσα θὰ ἀσφαλισθῇ; Αὐτὸ εἶναι ζωτικὸν γιὰ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

πιδ καθαρά στις σχέσεις της Σοβιετικής Ρωσίας και των αγγλοφώνων δυνάμεων. Η Σοβ. Ρωσία, αντίθετα από τη Ναζιστική Γερμανία, κινείται από ένα συγκεκριμένο πιστεύω, ή μια φιλοσοφία κοινωνικοπολιτική και οικονομική. Το Σοβιετικό αυτό πιστεύω έδειξε την δύναμη του σε ένα επιτυχή πόλεμο. 'Επέζησε του πολέμου σχεδόν άθικτο, παρά όρισμένες επιφανειακές εξωτερικές αλλαγές. Οί Σοβιετικοί άρχηγοί έχουν μεγαλύτερη πεποίθηση τώρα στην ουσιαστική του ορθότητα, παρ' ότι είχαν βέβαια χρόνια πριν, όταν άρχισε ο πόλεμος. Δεν υπάρχει καμιά ένδειξη πως σκοπεύουν να εγκαταλείψουν την φιλοσοφία των στο έγγυς μέλλον. Είναι τουλάχιστο τόσον βέβαιοι για τον εαυτό τους, και τις ιδέες τους, όσο είμαστε έμεις οί 'Αμερικανοί για τις δικές μας. Ποιό είναι αυτό το Σοβιετικό πιστεύω; Στην άπλουστερή ανάλυσή του είναι πίστη σε ένα παντοδύναμο κράτος κυβερνόμενον από ένα μόνο πολιτικό κόμμα, που δεν επιτρέπει αντιπολίτευση. Είναι πίστη σε μια σχεδιασμένη οικονομία που την έλέγχει το πολιτικό αυτό κόμμα. Το Σοβιετικό αυτό πιστεύω, εφαρμοσμένο επί 28 χρόνια από άδυσόπητους άρχηγούς, γέννησε την πιο συγκλονιστική κυβέρνηση που γνώρισε ποτέ ή ιστορία, μια κυβέρνηση που διευθύνει κάθε έφημερίδα ή ραδιόφωνο, κάθε εργοστάσιο, σιδηρόδρομο ή μεταλλείο, κάθε μικροπιάζο και κουρείο. Θεωρητικά κάθε έργατης στη Σοβ. Ρωσία μπορεί να δουλέψει μόνο για τη κυβέρνηση και κάθε άτομο πρέπει να υποτάξει τις προσωπικές επιθυμίες του σε Κρατικό έλεγχο. Είναι δύσκολο για τους 'Αμερικανούς να φανταστούν ένα παρόμοιο τόπο ζωής, επειδή δεν γνωρίσαμε ποτέ ένα σύστημα που, έστω και από μακριά, να του μοιάζει. Ούτε βοηθήθηκε ή κατανοήση μας από μερικούς 'Αμερικανούς που προσπάθησαν να εμφανίσουν το Σοβιετικό σύστημα σαν «άκριβως μια άλλη μορφή της 'Αμερικανικής Δημοκρατίας». Από όρισμένες πλευρές το Σοβιετικό πιστεύω είναι άκριβως το αντίθετο της 'Αμερικανικής Δημοκρατίας. Μόνο μια λέξη υπάρχει που περιγράφει σωστά το σύστημα αυτό, το ολοκληρωτικό κρατικού έλεγχου κάθε άτομου και κάθε έκδη-

λώσεως. Η λέξη αυτή είναι: «ολοκληρωτισμός».

Ο ανταγωνισμός.— Πιστεύω πως ο πόλεμος στην Ευρώπη δεν έγινε έναντιον του ολοκληρωτισμού, γιατί ολοκληρωτικά κράτη βρέθηκαν περιπλεγμένα και στις δυο πλευρές. Ο «ολοκληρωτισμός» πέρα από του να εξαλειφθή με την νίκη μας, φανερώθηκε πιδ δυνατός παρά ποτέ. Μπορούμε να είμαστε ευγνώμονες πως δεν ήταν πόλεμος μεταξύ ολοκληρωτικών κρατών και των Δυτικών Δημοκρατιών, γιατί αν ήταν ένας τέτοιος πόλεμος, τότε το αποτέλεσμα θα μπορούσε να ήταν έντελως διαφορετικό.

Εκείνο που πρέπει οί 'Αμερικανοί να αντιληφθούν τώρα, εάν πραγματικά θέλουμε ή Ειρήνη να ακολουθήση αυτόν τον πόλεμο, είναι πως το κεντρικό πρόβλημα ολοκληρου του μεταπολεμικού κόσμου βρίσκεται στο να έννοήσουν πως ο ολοκληρωτισμός και ή κοινοβουλευτική Δημοκρατία μπορούν να συμβαδίσουν ειρηνικά στον ίδιο κόσμο. Αφ' ότου δεν υφίσταται ή ελάχιστη πιθανότητα πως είναι δυνατόν να προσηλυτίσουμε την Σοβιετική Ρωσία στις δικές μας αντιλήψεις: διακυβέρνησης, βρεθήκαμε αντιμέτωποι στο δίλημμα, ή να πολεμήσουμε τη Ρωσία, ή να έπεξεργαστούμε μεθόδους, για να ζήσουμε σε ειρήνη και ασφάλεια μαζί της.

Πολλές βδομάδες πριν πάμε στον Άγιο Φραγκίσκο και κατά τη διάρκεια των πρώτων εβδομάδων αφού φιάσαμε εκεί, το Υπουργείο των Έξωτερικών έπανελημμένα έδωσε οδηγίες στους αντιπροσώπους του Τύπου να έξηγήσουν στο κοινό πως δεν επρόκειτο για μια συνδιάσκεψη ειρήνης. Μας παρακαλούσαν: προσπαθείστε να κάμετε τον κόσμο να καταλάβη πως αυτή ή συνδιάσκεψη έχει ένα μόνο σκοπό: να προσπαθήση να καταρτίση μια διεθνή οργάνωση προορισμένη να προλάβη μελλοντικούς πολέμους σε μεγάλη κλίμακα.

Όμως, με την τροπή που πήραν τα γεγονότα ο Άγιος Φραγκίσκος μπορούσε να γίνη συνδιάσκεψη Ειρήνης. Και, όπως όλες οί προηγούμενες συνδιασκέψεις Ειρήνης, ήταν κι αυτή σπαρμένη με μεγά-

(Συνέχεια στη σελ. 250)

ΟΙ ΤΕΧΝΙΚΟΙ ΜΥΘΟΙ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΙΔΕΟΛΟΓΙΩΝ ΚΑΙ Ο ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΟΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΜΑΣ*

Η κρίση του έλληνικού με το χριστιανικό, αυτή ήταν που ύψωσε το χριστιανισμό σε μεγάλο μύθο. Τα καινούργια αίματα των λαών, που χύθηκαν έπειτα στην Ευρώπη, αναμίχθηκαν μ' αυτήν την πρώτη ζύμη κι' έτσι ψήθηκε το ευρωπαϊκό πνεύμα. Ένω όμως στην Ελλάδα ή κρίση τούτη κρατήθηκε στα όρθα μέτρα, γιατί πραγματικά και σ' όλη τη βυζαντινή αυτοκρατορία, ούτε θεοκρατία είχαμε, ούτε δουλεία, στη Δύση, από οργανική ανάγκη της ιστορίας, επειδή δηλαδή οί λαοί ήταν νέοι, μετακινήθηκε ή έννοιά της κι' έγινε θεοκρατία, που κορυφώθηκε στη γοτθική. Οί λαοί της Δύσης είχαν ανάγκη την παιδαγωγία της θεοκρατίας και του δόγματος. Η αναγέννηση, ή μεταρρύθμιση, ή εποχή των φώτων, ή γαλλική επανάσταση και ο έπιστημονισμός του δεκάτου ενάτου αιώνα, όλα αυτά έγιναν για να ρίξουν τη θεοκρατία και ν' αποκαταστήσουν την προσωπικότητα.

Με την παράλληλη όμως ανάπτυξη της τεχνικής και μηχανικής ζωής ή προσωπικότητα άρχισε να μένη μόνη της, γιατί οί άλλοι γύρω της, όχι μόνον δεν είχαν καιρό να ώριμάσουν έξ αιτίας της ταχύτητας της τεχνικής, αλλά έχαναν και τα μυθικά, πνευματικά στοιχεία της ζωής, γίνονται απλά άτομα, αριθμοί. Έτσι από τη θεοκρατία φθάσαμε στην αριθμοκρατία της ζωής. Ο έπιστημονισμός μάλιστα του περασμένου αιώνα έδημιούργησε την πρόληψη, ότι ο μύθος και ή θρησκεία είναι έκδη-

λώσεις των πρωτογόνων λαών και ότι με την «πρόοδο» ή μυθοπλαστική δύναμη του ανθρώπου θα σβήση. Φυσική και ιστορική έπιστήμη, ή κάθε μια με τη σειρά της, κατάστρεψαν τον μύθο. Αλλά και ή φιλοσοφία χαρακτηρισσε τότε το μύθο ως προστάδιο του πνεύματος, που με τον έρχομό του λόγου γίνεται περιττός. «Όταν ήλικιωθή ο λόγος, δε χρειάζεται πια το μύθο».

Παράλληλα τα κοινωνικά ρεύματα, που γεννήθηκαν γύρω από την άψυχη πραγματικότητα της μηχανής και του εργοστασίου, με βάση την έπιστημονική εκείνη πρόληψη, που αυτοχαρακτηρίζονταν ως διαφώτιση, απομάραναν τη μυθικότητα μέσα στην ψυχή των ανθρώπων. Οί άνθρωποι έγιναν τότε μάζα. Σήμερα ή ιστορική έπιστήμη και ή φιλοσοφία έχουν πια απαλλαχθή από την πρόληψη εκείνη, στην άλλη ζωή όμως επικρατεί ως καθολική σχεδόν δεισιδαιμονία, με τη βεβαιότητα ότι είναι έπιστημονικό φως. Η βαθύτερη μορφολογία της ιστορίας και του πνεύματος κατάδειξε, ότι ή μυθοπλαστική δύναμη της ψυχής δεν είναι τόσο μεγάλη στον πρωτόγονο, όσο στον άνθρωπο μεγάλων πολιτισμών. Ο μύθος είναι σπέρμα μεγάλης ψυχής, και φυτιά μεγάλου πολιτισμού. Η αρχή κάθε μεγάλου πολιτισμού είναι ένας μεγάλος και πολυσήμαντος μύθος. Και για τη φιλοσοφία κοί για την ιστορική έπιστήμη είναι πια αξίωμα, ότι ο μεγάλος μύθος και ή ύψηλή θρησκεία θα σβήσουν μόνον μαζί με την ανθρωπότητα.

Το αξίωμα όμως τούτο δεν δη-

* Από το βιβλίο: «Το πνεύμα του Νεοελληνισμού και ή τροπή των καιρών».

μιουργεί μῦθο, ἀλλὰ μονάχα τὸν διαπιστώνει ὡς πρώτη καταβολὴ κάθε μεγάλου πολιτισμοῦ. Ἐπίσης ἄλλο πρᾶγμα εἶναι ὁ μέγας μῦθος, πού κανεὶς δὲν γνωρίζει οὔτε τὴν ὥρα τοῦ ἐρχομοῦ του οὔτε τὴ στιγμή πού σβήνει, κι' ἄλλο ὁ πολὺς λόγος περὶ μῦθου, ἢ μυθοκοπία, πού δείχνει μόνον πόσο ἄμυθη εἶναι ἡ ἐποχὴ μας. Ὁ μῦθος εἶνε ἄμεσο βίωμα, ὄχι γνώση, οὔτε φαντασίωμα. Ὁ ἱστορισμὸς καὶ ὁ ρωμαντισμὸς τὸν βλέπουν γνωστικά ὁ ἓνας καὶ φαντασιοκοπικά ὁ ἄλλος. Πῶς ἀφήνει τὸ φίδι τὸ δέρμα του κατὰ τὴν ἀνοιξή, ἔτσι ἀφήνουν καὶ οἱ ἄνθρωποι μεγάλων πολιτισμῶν τὸ μῦθο τους στοὺς φιλολόγους, τοὺς ἱστορικούς καὶ τοὺς ρωμαντικούς. Ἡ μεγάλη τέχνη εἶναι ἀπὸ τὸ νεκρὸ αὐτὸ δέρμα ν' ἀναπλάσῃ τὴ ζωὴ πού ἔζησε μέσα του. Τοῦτο πάλι δὲν γίνεται δίχως νάχῃς μέσα σου μυθικὸ σπέρμα. Ἀπεναντίας εἶναι μυθοκοπία νὰ μυθολογῆς, δίχως μυθικὴ ἱκμάδα. Ὁμοῖα φιλοσοφοῦν πολλοὶ δίχως αὐτοδύναμα φιλοσοφικά βιώματα, κι' ἄλλοι πάλι φιλολογοῦν δίχως φιλολογικὴ φλέβα ἀπὸ ἀπλή ματαιοδοξία. Σ' ὅλες αὐτὲς τίς περιπτώσεις ἔχομε ἄψυχη χρῆσὴ τῆς τεχνικῆς τοῦ πνεύματος, ἀποκομμένη ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν διαλεκτικὴν του.

Χωριστὰ ὅμως ἀπ' τὴν μυθοκοπία, εἴτε στὴν πολιτικὴ γίνεται εἴτε στὴν πνευματικὴ ζωὴ, εἶναι αἰσθητό, ὅτι στὸν αἰῶνα μας κυκλοφοροῦν μέσα μας καὶ γύρω μας δαιμονικά δίχως φυσιογνωμία καὶ χαρακτῆρα, ἀσχημάτιστα πνεύματα, ὅμοια κατὰ βᾶθος τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο, ἀλλὰ μὲ ἀγεφύρωτη ἐχθρότητα ἀνάμεσά τους. Κι' ἐκεῖνα ἀκόμα τὰ ρεύματα πού ἀρνοῦνται ὀλόγως τὸ μῦθο, ἢ πού, ἐφ' ὅσον τὸν βλέπουν στὰ χέρια ἀντιπάλων δυνάμεων, τὸν θεωροῦν ἀπάτη, ὄχι μόνον δὲν μποροῦν ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπ' αὐτόν, ἀλλὰ τὸν προβάλλουν εἰς τὸ μέλλον ὡς εἶδωλο πού θέλγει τὴ νοσταλγία τῶν ἀνθρώπων καὶ υποθάλλει τὴν

ἀνομολόγητη θρησκευτικότητά των. Ἐτσι ἐσοδεοῦν τὰ ρεύματα τοῦτα τὴ θρησκευτικότητά των ἀνθρώπων καὶ τὴν μεταχειρίζονται γιὰ τὸ σκοπὸ τους. Στὸ εἶδωλο τῆς εὐτυχίας, πού τὰ θεωρητικὰ συνεργεῖα τῶν «ἰδεολογιῶν» προβάλλουν μέσα στὸ ἀβέβαιο καὶ ἀδιόρατο μέλλον, δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο παρὰ τὸ παραμορφωμένο πρόσωπο τῆς θρησκείας, ἔστω κι' ἂν εἶναι ἡ πολιτεία ἐκεῖνη πού ἐπιστρατεύει σήμερα τοὺς ἀνθρώπους κι' ὄχι ὅπως ἄλλοτε, ἡ θρησκεία. Ἡ πολιτεία μάλιστα θέλει νὰ ἐπιταχύνῃ ἐκεῖνο πού κατὰ τὴ θρησκεία ἔπρεπε νὰ ὠριμάσῃ μὲ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ. Κι' ὅπως ἄλλοτε τὸν πιστὸ τοῦ Ἰησοῦ δὲν τον ἐχώριζε τίποτε ἄλλο ἢ τὸν παράδεισο παρὰ ἡ παρουσία τῶν ἀπίστων ἐπὶ τῆς γῆς, κι' αὐτοὺς ἔπρεπε νὰ τοὺς περάσῃ ἐν στόματι μαχαίρας, τὸ ἴδιο καὶ σήμερα κατὰ τὴν πίστη τῶν «ἰδεολογιῶν» τίποτε δὲν χωρίζει τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τὴν εὐτυχία τῆς παρὰ ἡ ἀντεθνικῆς ἰδεολογίας. Τὴν πεποίθησιν τούτη μοχθοῦν τὰ θεωρητικὰ συνεργεῖα νὰ τὴν πλάσσουν σὲ καινούργιο μῦθο.

Ὁ μῦθος ὅμως δὲν σκηνοθετεῖται οὔτε στηρίζεται ποτὲ σὲ θεωρία, ἀλλὰ ἀναδύεται σιγά σιγά ἀπὸ τὴν ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ φέγγος του χύνεται σ' ὅλη τὴν πραγματικότητα τῆς ζωῆς. Ὁ μέγας μῦθος πού γίνεται καταβολὴ καινούργιου πολιτισμοῦ εἶνε γέννημα βαρύτερης ψυχικῆς χρεῖας τῶν λαῶν κι' ὄχι ἐπιπόνημα τῆς τεχνικῆς ἢ τῆς τυποποιημένης «ἰδεολογίας». Τότε μόνον γίνεται ὁ μῦθος βᾶση καὶ πλήρωμα τῆς τέχνης καὶ τοῦ πνεύματος ἑνὸς λαοῦ. Τὰ πρῶτα μάλιστα μηνύματα τῶν μεγάλων κοσμοπλαστικῶν καὶ κοσμοϊστορικῶν μῦθων γίνονται ὁρατὰ μὲ τὴν τέχνη τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ὅπου συγκεντρώνεται τὸ καινούργιο πνεῦμα καὶ καταλύει ὕστερα ἀπὸ ἐπίπονο ἀγῶνα πού ἔκαμε μὲ τ' ἀπειράριθμα μικρὰ ὁμόχρονα δαιμονικά. Ἀπεναντίας

ἡ ἐποχὴ μας, ὅσο πλούσια τεχνικὴ κι' ἂν ἔχη, εἶναι βέβαιο ὅτι ἀρχιτεκτονικὴ φυσιογνωμία δὲν ἔχη, ἐκτὸς πιά ἂν ἐπιμένῃ κανεὶς τοὺς θλιβεροὺς μορφασμοὺς τῆς τεχνικῆς νὰ τοὺς ἀναγνωρίζῃ γιὰ ἀρχιτεκτονικὴ. Κι' εἶναι ἡ ἐποχὴ ἀρχιτεκτονικὰ ἄστεγη, γιὰ τὴν κατάντησιν ἄμυθη, καὶ ἀπὸ ἔνδειαν τείνει μὲ ἐγκεφαλικὸ φανατισμὸ νὰ μεταβάλλῃ τὴ θεωρίαν σὲ μῦθο.

Ὅ,τι εἶπαμε πρὶν γιὰ τοὺς φιλόλογους καὶ τοὺς πολιτικούς πού μυθοκοποῦν δίχως παρουσία μυθικοῦ σπέρματος μέσα τους, τὸ ἴδιο ἔχομε νὰ εἰποῦμε καὶ γιὰ τοὺς ἀρχιτέκτονες τῆς ἐποχῆς, πού δουλεύουν ὅπως τοὺς ὑπαγορεύει ἡ τεχνικὴ, δίχως ἀρχιτεκτονικὴ πλαστικότητα καὶ νοημοσύνη. Τὰ μικρὰ ἐκεῖνα δαιμονικά, πού κατ' ὠρθῶσαν νὰ σχηματισθοῦν σὲ ὁρατὴ μορφή μέσα στὴ σύγχρονη ἀρχιτεκτονικὴ, μᾶς μιλοῦν ἀρνητικὰ περισσότερο γιὰ κείνο πού χάσαμε, παρὰ θετικὰ γιὰ κείνο πού ἔρχεται, δηλαδή φανερώνουν κι' αὐτὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴ ἔνδειαν τῆς ἐποχῆς. Καὶ εἶναι εὐκόλο νὰ κατάλαβῃ κανεὶς, ὅτι οἱ ταρκαμένοι ἐκεῖνοι καὶ θλιβεροὶ μορφασμοὶ τῆς τεχνικῆς, πού σφετερίζονται τὸ ὄνομα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τὸ μεγαλύτερο κακὸ τὸ κάνουν σὲ τόπους μὲ μεγάλη ἱστορικότητα, ἐνῶ σὲ τόπους δίχως ἱστορία ἢ ἀνάγκη τῆς ζωῆς καταπίνει ὅ,τι τῆς προσφέρει. Ἐτσι στὴν Ἑλλάδα, ὅπου ἡ ἀρχιτεκτονικὴ νοημοσύνη τοῦ ἀνθρώπου ἐφθασε σὲ ἀρτιώματα μορφῆς καὶ ὅπου πραγματικὰ ποτὲ δὲν ἔλειψε ἡ αἰσθητικὴ τοῦ χώρου καὶ σ' αὐτὰ ἀκόμα τὰ ἀπλοῦστα κτίσματα τῶν Ἑλλήνων χωρικῶν, οἱ μορφασμοὶ αὐτοὶ τραυματίζονται τὴν εὐαισθησία καὶ ἀνακόπτουν τὴν ἀνετη χρῆσιν τοῦ χώρου.

Ἐπίσης λαοὶ δίχως ἱστορικότητα εἶναι εὐκόλο ν' ἀποδεχθοῦν οἰοδήποτε σύμβολο ἢ καὶ οἰαδήποτε θεωρίαν καὶ μὲ τὴ σκληρότητα τῆς κρατικῆς πειθαρχίας νὰ τὰ μεταβάλουν σὲ σφραγίδα τῆς ζω-

ῆς των. Τὰ σύμβολα τοῦτα, ὅσο ἐξωτερικά καὶ ὑπολογισμένα κι' ἂν εἶναι, ἐπειδὴ μὲ τὴν κρατικὴ ἐξουσία γίνονται κοινόχρηστα, ἀρχίζουν νὰ ἐνώνουν τὸ λαὸ πού δὲν ἔχει ἱστορία. Ἐτσι ἐνώθησαν ἄλλοτε οἱ Σλαῦοι τῆς Βαλκανικῆς κατὰ τὰ σύμβολα τοῦ χριστιανισμοῦ, πού παράλαβαν ἔτοιμα ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ τὰ ἀσπασθήκαν ὁμαδικά. Τὸ φαινόμενο τοῦτο παρατηρεῖται πάντοτε, ὅταν ὑπάρχει ἓνας κύκλος πολιτισμοῦ μὲ ἀνώτερη πνευματικότητα καὶ πλάι σ' αὐτὸν ὑπάρχουν λαοὶ πού δὲν ἔχουν ἀκόμα ἀθροισθῆ σὲ ἐσωτερικὴ κοινωνικότητα, οὔτε ὑψωθῆ σὲ καμμιά πνευματικότητα. Τότε μόνον μετακινοῦνται τὰ σύμβολα ἀπὸ λαὸ σὲ λαὸ.

Ἀπεναντίας λαοὶ μὲ μεγάλη ἱστορικότητα δὲν παραλαβαίνουν ποτὲ ἔτοιμα σύμβολα ἀπὸ ἄλλους, κι' ὅταν ἀκόμα ὑποταχθοῦν, ἀλλὰ μεταπλάθουν ὅτι κρίνουν γόνιμο νὰ λάβουν. Εἶδαμε πῶς ὁ ἑλληνισμὸς ἀγωνίσθη αἰῶνες νὰ μεταπλάσῃ τὸ Χριστιανικὸ πνεῦμα καὶ νὰ τοῦ δώσῃ τὴ θέση πού ἀπὸ πνευματικὴ ἀγρύπνια εἶχε κρατήσει κενὴ καὶ προορίσει «τῷ ἀγνώστῳ θεῷ». Εἶδαμε πῶς μὲ τὴ μεγάλη του ἀνθρωποπλαστικὴ δύναμη, δίχως χειρονομία καὶ ρητορισμὸ, ἔδωκε κατὰ τὸ Εἰκοσιένα ἔκφραση τοῦ ἐθιτισμοῦ του, πού ἦταν ταυτόχρονα καὶ ἀνθρωπισμὸς. Χωρὶς θόρυβο, ἀλλὰ καὶ δίχως ἠθικὴ δυστοκία, ἀνανεώνει σὲ κάθε κρίσιμη στιγμή τὴν ὄντοτήτά του. Πιστεύομε ὅτι ὁ μυθοπλαστικὸς ἀνθρωπισμὸς τῆς ψυχῆς τοῦ λαοῦ μας, λιτός, πνευματικὸς μαζὶ καὶ ὕλικός, δηλαδὴ κλασικός, δίχως ρωμαντισμὸν πού νὰ ταραζοῦν τὴν ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια, θὰ ἀποτελέσῃ τὴν πηγὴ τῆς καινούργιας πνευματικῆς δημιουργίας.

Ὁ μῦθος ἐδῶ στὸν τόπο μας πλάθεται ἀδιάκοπα ἀπὸ μέσα του καὶ πλάθει ταυτόχρονα τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ μας. Κανένα ἱστορικὸ γεγονός πού γίνεται βίωμα τῆς

λαϊκής ψυχής δὲν μένει ἐδῶ ἀμυθο καὶ ἀτραγούδιστο. Δὲν εἶναι ἐδῶ ἡ ἀποκάλυψη οὔτε τὰ θεωρητικὰ συνεργεῖα τῶν «ἰδεολογιῶν» ἐκεῖνα πού θά πλάσουν τὴν ἐσωτερικότητα καὶ θά τὴν ὑψώσουν σὲ πνευματικότητα. Ἡ θρησκευτικότητα στὴν Ἑλλάδα ἦτανε πάντα συγκρατημένη στὰ ὅρια τῆς μορφῆς καὶ ταυτίζονταν μὲ τὸν ἀνθρωπισμό. Τὸ ἱερὸ στοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες ἐπήγαγε ἀμεσα ἀπὸ τὸ ἀπὸ καὶ ὄμορφο, ἀπὸ τὴν αἰσθητὴ ὁμορφιά. Ἡ σταυροφορία δὲν εἶνε ἔννοια ἑλληνική, γιατί ἐδῶ ἡ θρησκεία ἔγινε πάντοτε ἓνα μὲ τὴν τέχνη, ἐνῶ ἀλλοῦ ἔμεινε χωριστὴ καὶ ὀδύγησε σὲ φανατικούς ξετραχηλισμούς. Ἐπίσης ὁ λογισμὸς, δηλαδή ἡ θεωρία, ὁποιαδήποτε, κι' ἂν ἦταν αὐτόχθονη ἐνώθηκε πάντα μὲ τὴν χάρι τῆς λόγου, καὶ ποτὲ δὲν ἔγινε νεφέλωμα.

Ἡ ἑλληνικὴ τέχνη ἀπὸ τᾶλλο μέρος εἶνε ἡ μόνη πού ὑπερνίκησε τοὺς ἐθνικοὺς ὄρους, τίς τοπικὲς καὶ φυλετικὲς προϋποθέσεις, δίχως ν' ἀρνηθῆ τὸν τοπικὸ τῆς ἀνθρωπισμὸ, γιὰ τοῦτο καὶ μιλάει σ' ὄλους τοὺς ἀνθρώπους δίχως πάθος, δίχως κατεύθυνση καὶ δίχως «ἰδεολογία». Πρῶτη φορὰ φανερόνεται ἐδῶ ὁ ἀνθρώπος ὄχι ὡς μετριοκρατία τῶν πολλῶν, οὔτε ὡς δεσποτισμὸς τοῦ ἐνός, ἀλλὰ ὡς ὑψιστὴ ἔνταση ὅλου τοῦ ἐμψύχου πληρώματος τοῦ τόπου. Ἡ ἑλληνικὴ τέχνη δηλώνει, ὅτι τὸ αἰώτερο πού εἶχαν νὰ εἰποῦν οἱ Ἕλληνες δὲν τὸ εἶπαν μὲ τὴν λογικὴν, ἂν καὶ ἦταν οἱ δημιουργοὶ τῆς λογικῆς. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἔμειναν μέσα τους ἀπλοί, κράτησαν τὴν ἀπλότητα ἐκεῖνη πού εἶναι ταυτόχρονα καὶ βάθος. Καὶ τὸ νεώτερο ἑλληνικὸ δημοτικὸ τραγούδι φανερόνεται, πῶς ὅ,τι ὑψηλότερο εἶχε ἰὰ εἰπῆ ὁ νέος ἑλληνισμὸς τὸ εἶπε μὲ τέχνη.

Ἀπ' αὐτὴν τὴ δύναμη τῆς τέχνης κι' ὄχι ἀπὸ τὴ θεωρία πιστεύουμε ὅτι θά ξαναδώσει ἀκμαίους βλαστοὺς ἡ αἰωνόβια ἑλληνικὴ δρῦς, ἡ παράδοση. Ὁ λαὸς ἔχει μεγάλα

βιώματα, πού καρτεροῦν τοὺς τεχνίτες νὰ τὰ μορφώσουν σὲ ἀγάλματα. Μόνον ἔτσι θά τὸν συνοδεύσουν ἀρμονικὰ πνεύματα πρὸς τὸ μέλλον. Μόνον ὅπου πέφτει ἡ ἀχτίνα τῆς τέχνης λάμπει αἰώνια ἡ ζωὴ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ μῦθος πάλι, πού ἴσοσο τὸν φιλολογοῦμε ἔμεις σήμερα, εἶναι ἡ πηγὴ τῆς τέχνης καὶ ἡ ἐποπτικὴ προβολὴ τῆς ὡς παράδειγμα ἀλήθειας πού ἀγγίζει τὴν αἰωνιότητα. Πνευματικὴ κοινωνία καὶ πολιτισμὸς θά ἰδρῶσάμε ἔμεις οἱ νέοι Ἕλληνες, ὅταν κατορθώσάμε τὸ μυθικὸ σῦθαμπὸ πού στεφανώνει τὴν ψυχικότητα τοῦ λαοῦ μας νὰ τὸ μετατρέψάμε σὲ φέγγος. Τοῦτο γιὰ τὸν Ἕλληνα δὲν γίνεται ἄλλῶς παρὰ μὲ τὴν μεγάλη τέχνη καὶ τὴν φιλοσοφία ὡς σύντροφό της. Ὅπως στὴν ἀρχαιότητα οἱ Ὀλύμπιοι θεοί, μορφώματα τῆς ὑψηλῆς τέχνης τοῦ ἔπους, διάλυσαν τὸ μυθικὸ σῦθαμπὸ τῆς λαϊκῆς ψυχῆς, παραμέρισαν τὴν κατώτερη πολυδαιμονία, καὶ μὲ τὰ ὁμηρικὰ ἔπη, τὰ ἀττικὰ γλυπτὰ καὶ τὸ δωρικὸ ναὸ ἔλοβαν ἀπὸ τὴν ὄντοτητα, ἔτσι καὶ σήμερα θά λάβωμε συνείδηση γιὰ τὸ εἶναι μας, ἂν ἡ τέχνη μαζί μὲ τὴν φιλοσοφία ὑψάσῃ τὰ βιώματα τοῦ λαοῦ μας σὲ πλαστικὲς ὄντοτητες ἀπέναντί του. Βίωμα καὶ ὕφος, πλήρωμα καὶ μορφὴ, πάθος καὶ λόγος εἶνε ἀνάγκη νὰ δουλευθοῦν τὸ ἓνα μὲ τᾶλλο γιὰ νὰ ἀρμοστοῦν σὲ πνευματικὴ ὕπαρξη, πού νὰ σκορπίζη γύρωθὲ τῆς, μαζί μὲ τὴν ὁμορφιά καὶ τὴν ἀλήθεια, τὸ μυθικὸ φέγγος.

Ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴ λοιπὸν ἀναγκαιότητα τοῦ τόπου καὶ τὸ χαρακτῆρα τοῦ νεοελληνισμοῦ προκύπτει, ὅτι οὔτε ὁ homo economicus οὔτε ὁ homo technicus εἶναι δυνατόν νὰ λάβουν στὴν Ἑλλάδα τὴ σκληρότητα καὶ τὴν σιγνότητα πού λαβαίνουν ἄλλοι. Εἶναι ἀντίθετο μὲ τὸ χαρακτῆρα μας νὰ δεχθοῦμε, ὅτι ὁ οἰκονομικὸς καὶ τεχνικὸς ἀνθρώπος εἶναι δυνατόν νὰ καλύψουν ποτὲ ὅλη τὴν ἐπιφάνεια τῆς ζωῆς μας ἢ, ὅτι αὐτὸ τὸ

ΑΠΟ ΜΕΛΕΤΕΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ

ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΜΑΣ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ

ΤΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Στὸ τεῦχος τῆς «Δημοκρατικῆς 'Επιθεώρησης» 6-7 τοῦ Μαΐου εἶχαν ἀναλυθεῖ γιὰ τὴν ὑπάρχει ἀνάγκη ἐδραιώσεως νέων βάσεων γιὰ τὴν ἑλληνικὴ οἰκονομία. Ἐξηγήθηκε ὅτι ἡ βοήθεια πού πέρνουμε τώρα ἀπὸ τὴν Οὔρρα δὲν ἔχει καμμιά σχέση μὲ τίς οἰκονομικὲς μας διεκδικήσεις ἀλλὰ εἶναι ἀπλῶς ἓνα ἐλάχιστο γιὰ νὰ συντηρηθοῦμε προσωρινά. Γιὰ νὰ μὴ ξαναγυρίσουμε στὴ μεταπολεμικὴ Ἐποχὴ στὴν πρὸ τοῦ 1940 οἰκονομικὴ ἀθλιότητα πρέπει νὰ στηριχθοῦμε σὲ νέες βάσεις, γιὰ τὴν

μένουμε στὴ φύση τῆς προπολεμικῆς μας οἰκονομίας, εἶναι ἀδύνατο νὰ ἀναπτύξομε οἰκονομικὰ στὸ ρυθμὸ τοῦ σύγχρονου τεχνικοῦ πολιτισμοῦ.

Στὸ σημερινὸ τεῦχος δίνουμε τὸ βιομηχανικὸ μέρος τῶν νέων αὐτῶν βάσεων τῆς οἰκονομίας· οἱ ἀριθμοὶ πού δίδονται εἶναι παρμένον ἀπὸ ἀποσπάσματα λεπτομερῶν μελετῶν τῶν ἐπιστημόνων, τῶν ὁποίων τὰ ὄνόματα ἀναφέρονται στὴν κάθε μελέτη.

Οἱ βιομηχανίες καὶ τὰ ὑδροηλεκτρικὰ ἔργα πού ἀναφέρονται παρακάτω πρὲ-

εἶδος ἀνθρώπου μπορεῖ νὰ γίνῃ βάση γιὰ τὴ σύνθεση τῆς ζωῆς μας. Τὴν οἰκονομία παντοῦ, περισσότερο ὅμως ἐδῶ, τὴν γεννάει τὸ πνεῦμα, γιὰ τοῦτο δὲν γίνεται αὐτὴ νὰ συντάξῃ τὴ ζωὴ ἐνός λαοῦ μὲ ιδέες. Τὰ αἰτήματα τῆς ἐποχῆς, τοῦτο πρέπει νὰ τὸ καταλάβωμε, δὲν εἶναι μονάχα οἰκονομικὰ καὶ τεχνικὰ. Οὔτε εἶναι δυνατόν ὁ δαιμονισμὸς τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς οἰκονομίας νὰ δημιουργήσῃ ποτὲ πνευματικὸ μῦθο, δηλαδή φῶς τῆς ζωῆς. Ἀντίθετα, ὅπου ἡ οἰκονομία καὶ τεχνικὴ γίνονται αὐτοσκοποὶ τῆς ζωῆς, ἀποσυνθέτουν τὰ μυθικὰ τῆς στοιχείαι, δηλαδή τὴν ἀνώτερη ἐνότητα καὶ μεταφυσικὴ ρίζα τῆς ζωῆς. Ἡ τεχνικὴ, πού τόσο ξεθώριασε τὴν ψυχικότητα τῶν ἀνθρώπων, εἶναι ἡ κυριώτερη αἰτία πού λυθῆκανε τὰ στοιχεῖα τῆς ζωῆς καὶ ἔπεσαν οἱ ἀνθρώποι στὸν πρωτογονισμὸ τῶν αἰσθημάτων καὶ ἰδεῶν. Ἀλλὰ καὶ ἡ γυμνὴ ροπὴ πρὸς εὐδαιμονία, πού καταντᾶει ἀγελαία τὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, εἶναι δικό της τέκνο.

Κι' ὅμως ἡ ἀνθρωπότητα καμμιά τεχνικὴ κατάχτηση δὲν μπορεῖ νὰ παρατήσῃ ἢ ν' ἀθετήσῃ. Ὅσο τραγικὸς κι' ἂν γίνεται ὁ δρόμος τῆς πρέπει νὰ τὸν διανύσῃ, ἀλλῶς ἡ μελλοντικὴ σύνθεση τοῦ μύθου τῆς δὲν θά ἔχῃ πληρότητα. Ὅτι ὁ ἀνθρώπος τείνει φύσει πρὸς τὴν εὐδαιμονία του, εἶναι ἀναμφισβήτητο γεγονός. Ὅμως ὁ καλὸς νοῦς, μοναδικὸς φίλος τοῦ ἀνθρώπου, θά τὸν προφυλάξῃ καὶ πάλι ἀπὸ τὸ δόγμα, ὅτι θά φθάσῃ ποτὲ σὲ τελειωτικὴ, ἰδανικὴ τάξη τῆς ζωῆς. Αὐτὸς πάλι ὁ καλὸς νοῦς, καθὼς βάνει σήμερα σὲ κίνηση μιὰ δύναμη πρωταρχικὴ τῆς ζωῆς, δηλαδή τὴν αὐτοπρόσωπη ἐργασία, ἔλευθερωμένη ὅμως ἀπὸ τὴν παράλληλη νάρκη περὶ εὐτυχίας, θά τὴν ὑψώσῃ στὴν περιοπὴ τοῦ ἥθους καὶ καὶ μ' αὐτὴν θά καταξιώσῃ καὶ τὴν τεχνικὴ καὶ τὴν οἰκονομία. Τὴν πρωταρχὴ ὅμως ἐνός καινοῦργιστο-κοσμοπλαστικοῦ μύθου ἢ μιᾶς καινούργιας θρησκευτικότητος πρέπει νὰ τὴν ζητήσωμεν πολὺ πέρα καὶ ἀπὸ τὸ ὑψηλὸ ἥθος τῆς αὐτοπρόσωπης ἐργασίας.

πει νά αποτελέσουν τὸ διομηχανικὸ τμήμα τῶν οἰκονομικῶν διεκδικήσεων. Οἱ ἐπενδύσεις, ἢ συμμηχανική βοήθεια, τὰ ἐνδεχόμενα δάνεια, οἱ π.

ραχωρήσεις σὲ ἰδιωτικὲς ἐταιρεῖες, . . . ἄλλα αὐτὰ πρέπει νά ἐνταχθοῦν σὲνα ὠρισμένο πλήρες διομηχανικὸ σχέδιο ποῦ ἡ ἀρχὴ του καὶ ἡ συνέχισή του νά ἐπιδιώκουν ὠρισμένη μορφή συνόλου.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΤΟΥ ΑΧΕΛΩΟΥ

(Μελέτη κ. Ἀντ. Δεληγιάννη, ὑφηγητοῦ Πανεπιστημίου)

Γιὰ τὴν περιοχή τοῦ Ἀχελώου προβλέπεται ἤδη ἀπὸ τὴν ὑπογεγραμμένη σύμβαση ἢ παραγωγή ἀλουμινίου. Μπορεῖ ὅμως νά παραχθῆ ἀκόμη ἀνθρακασβέστιο, καυστική σόδα, ὅπου τὸ παραγόμενον (ὡς ὑποπροϊόν)

χλώριον θά χρησιμοποιηθῆ γιὰ τὴ λεύκανση κέλλουλόζης (πολτοῦ χάρτου). Ἡ παραγωγή τῆς κέλλουλόζης θά βασίζεται στὴν ἐκμετάλλευση καλῶνων.

ΛΕΞΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Τιμές κόστους τσιφ Πειραιᾶ 1937

Προϊόν	Προϊόν σὲ τόνους	Τιμὴ 1 χιγρ.	Συνολικὴ ἀξία εἰς Δραχμὰς
Ἀλουμίνιο σὲ ράβδους, ἐλάσματα ἢ φύλλα	10.000	76,00	760.000.000
Ἀνθρακασβέστιο	4.000	6,35	25.400.000
καυστικὴ σόδα	1.250	6,90	8.600.000
πολτός χάρτου	20.000	5,65	113.000.000
Σύνολον			907.000.000

Κατανάλωση ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας 300.000.000 περίπου ΩΧΒ (πρῶτη βαθμίδα ἐξελίξεως τοῦ συγκροτήματος Ἀχελώου).

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΔΙΥΛΙΣΕΩΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ

(Μελέτη κ. Ἀθ. Κώνστα)

Παραδεχόμεστε ὅτι ἐπειτα ἀπὸ μιὰ δεκαετία οἱ ἀνάγκες μας σὲ βενζίνη θά εἶναι 150.000 τόννοι. (Στὴν τετραετία 1925 9 ὁ μέσος ὀρος ἦταν 31.000 τόννοι καὶ στὴ τετραετία 1935 9 65000 τόννοι). Παραδεχόμεστε ἐπίσης ὅτι δὲν θά χρησιμοποιήσουμε μόνο τὴ μέθοδο ἀποστάξεως τοῦ πετρελαίου ἀλλὰ καὶ ἄλλες, ὥστε νά πέρνουμε βενζίνη 35-40 ο). Ἔτσι θά χρειασθῆ ἢ κατεργασία 400.000 τόννων φυσικοῦ πετρελαίου.

Ἡ κατανομή τῆς παραγωγῆς θά εἶναι περίπου ὡς ἑξῆς:

Προϊόν	Χιλ. τόν.	ο)
Βενζίνη	150	37,5
Πετρέλαιον φωτιστ.	20	5,0
» ἀκάθαρ.	100	35,0
Μαζούτ	33	7,8
Λιπαντικά	22	5,5
Ἀσφαλτος	27	6,7
Παραφίνη	2	0,5
Καύσιμος, ἀπώλεια	48	12,0
Σύνολο	400	100,0

Ἡ κατεργασία δύναται νά γίνεταί σὲ τρία ἐργοστάσια (Ἀθηναί-Θεσσαλονίκη-Πάτρα) ὥστε ἡ παραγωγή ἐκάστου νά εἶναι ἀρκετῶς πρὸς τὴ

σχέση τοῦ κόστους μὲ τὴν ποσότητα. Πιθανὸ συνολικὸ κόστος τῶν τριῶν διύλιστηρίων 750 ἑκατομ. προπολεμικῶν δρχ. Πιθανὸς ἀπαιτούμενος χρόνος ἀνεγέρσεως ἐνάμισυ ἔτος ἀπὸ τὴν ἔναρξη τῆς κατασκευῆς.

Πιθανὲς ἀπαιτήσεις σὲ συνάλλαγμα	600	ἐκ. δρχ.
Πιθανὲς ἀπαιτήσεις σὲ δραχμὲς	150	» »
	750	

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΛΕΞΙΑ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Εἶδος	Χιγ. τ.	Τιμὴ κατὰ τ.	Συνολικὴ ἀξία ἐκ. Δρχ.
Βενζίνη	150	2800	420
Πετρέλ. φωτ.	20	1200	38
» ἀκάθ.	100	1750	175
Μαζούτ	33	1150	38
Λιπαντικά	22	8000	176
Ἀσφαλτος	27	2700	73
Παραφίνη	2	20000	40
Καύσιμα καὶ ἀπώλειες	48	—	—
	400		960

Γιὰ τὴν παραγωγή αὐτὴ θά χρειασθοῦν τὰ ἑξῆς ὕλικά:

Υλίκον	τόννοι	Τιμὴ μονάδος	ὀλικὴ ἀξία
Πετρέλαιον	400000	1520	608,0
Θεϊκὸν ὀξύ	1500	5000	7,5
Καυστικὴ σόδα	100	10000	1,0
Ἀσβεστός κλπ.	500	600	0,5
Ἀποχωστικὸν χῶμα	1500	8000	12,0
Ἀμοιβαί προ-ἄτομα σωπικοῦ	1000	100000	100,0
Υλικά συντηρήσεως 5 ο) ἐπὶ τῶν ἐγκαταστάσεων			40,0
Ἀπόσβεσις 10 ο)			75,0
Γενικὰ ἔξοδα (ἐκτὸς ἀμοιβῶν)			50,0
			895,0

Ἀπὸ αὐτὰ δαπάνη σὲ συνάλλαγμα μποροῦν νά εἶναι μόνο τὰ: Πετρέλαιον 608 ἐκ. Δρχ. Ἀπόσβεσις ἐγκαταστ. 50

Σύνολο 658

Οἰκονομία σὲ συνάλλαγμα: 895—613—282 ἐκατ. Δρχ.

Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς δαπάνης σὲ συνάλλαγμα θά ἐξοφληθῆ ἡ ἐγκατάστασις μέσα σὲ 2—3 χρόνια.

Κεφάλαιον κινήσεως ἔστω παραγωγή 4 μηνῶν=350 ἐκατ. δρχ. Ἦτοι θά ἀποσποληθῆ συνολικὰ κεφάλαιον περίπου 1100 ἐκ. δρχ.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΤΟΥ ΑΛΙΑΚΜΟΝΟΣ

(Μελέτη κ. Ἀντ. Δεληγιάννη)

Τόπος ἐγκαταστάσεως: Παραλία Θερμαϊκοῦ ἐκβολῆς Ἀλιάκμονος, βόρεια ἀπὸ τὴν ἀλυκὲς τοῦ Κίτρου. Βασὴ τοῦ συγκροτήματος: Ἠλεκτρικὴ μεταλλουργία σιδήρου καὶ παραγωγή ἀζωτούχων λιπασμάτων. Προπολεμικὴ κατανάλωση σιδήρου καὶ εἰδῶν ἐκ σιδήρου 150.000 τόν. Προβλεπομένη μεταπολεμικὴ κατανάλ. 200.000 »

Προβλεπομένη παραγωγή πρώτης βαθμίδος ἐγκαταστάσεων Ἀλιάκμονος 66.000 τόν. Προβλέπονται πρὸς τοῦτο δύο ἠλεκτρικὰ κάμινοι 12 000 ΧΒΑ. Πρῶτες ὕλες παραγωγῆς σιδήρου: ἑλληνικὸ σιδηρομετάλλευμα καὶ σκωτικές ἑλληνικοῦ σιδηροπυρίτου. Κῶκ

φωταερίου από γαιάνθρακες έξωτε-
ρικού.

Πρώτες ύλες παραγωγής άζωτού-
χων λιπασμάτων: τὸ φωταέριον (πα-
ραπροϊόν τῆς παραγωγῆς τοῦ κώκ
ποῦ χρειάζεται γιὰ τὸν σίδηρο) καὶ
τὸ άέριον ποῦ παράγεται στίς ἠλεκ-
τροκαμίνοις.

Παραγωγή ἐκ τῶν πρώτων τούτων
ύλων: 34000 τόννοι άερίου άμμωνίας.

Ἐντιστοιχοῦσα δέσμευση άζώτου
σὲ λίπασμα: 28000 τόννοι

Κύριες μορφές άζωτούχων λιπα-
σμάτων: θειϊκόν άμμώνιον, νιτρικόν
άσβεστιον (ένδεχομένως νικρικόν νά-
τριον καὶ χλωριούχον άμμώνιον).

Ἄλλες ἐγκαταστάσεις: Ἐργοστά-
σια θειϊκοῦ όξέως ἐκ τοῦ σιδηροπυ-
ρίτου Χαλκιδικῆς γιὰ τὴν παραγωγή
τῶν ὑπερφωσφορικῶν λιπασμάτων.

Ἐργοστάσιο καυστικῆς σόδας ἐκ
τοῦ άλατός τῆς άλυκῆς Κίτρους.

Ἐργοστάσιο κελλουλόζης (πολτοῦ
χάρτου) ἐκ τοῦ άχύρου τῆς πεδιάδος
Γιαννιτσῶν καὶ φυτειῶν λιναριοῦ καὶ
καλαμώνων στήν ἴδια πεδιάδα.

Ἐργοστάσιο άνθρακικῆς σόδας: 10
χιλιάδες τόννοι.

Λεπτομέρειες σχετικῆς μετὸ ἔργο-
στάσιο παραγωγῆς καυστικῆς σόδας:
Παραγωγή καυστικῆς σόδας 5000 τ.

» χλωρίου ὡς πα-
ραπροϊόντος 4000 τόν.

Χρησιμοποίησις χλωρίου: 1000 τόν.
γιὰ τὴ λεύκανση 20000 τόννων κελ-
λουλόζης καὶ 500 τόννοι διὰ διάφορα
χλωριούχα προϊόντα 2.500 τόννοι
ύδροχλωρικόν όξυ γιὰ ἔκπλυση λι-
γνίτου, γιὰ παραγωγή λιπάσματος
σὲ μορφή χλωριούχου άμμωνίου.

Κατανάλωση ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας
γιὰ ὅλα τὰ παραπάνω (πρώτη βαθ-
μίδα τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ Ἐλι-
άκμονος): 300 ἑκατ. ΩΧΒ.

**ΑΣΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΒΑΘΜΙΔΟΣ
ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΑΛΙΑΚΜΟΝΟΣ**

(Βάση διατιμήσεως: Τιμὴ εἰσαγομένων τοῖφ Πειραιᾶ τὰ 1938)

Π ρ ο ῖ ὶ ο ν	Τόννοι	Τιμὴ ἑνὸς χιλιογράμ.	Συνολικὴ ἀξία σὲ χιλιάδες Δρ.
Σίδηρος			
Ράβδοι	36.000	6,65	239.400
Στεφάνες	2.000	8,35	16.700
Δοκοί	2.000	5,80	11.600
Γωνιές	5.000	6,80	34.800
Σιδηρόφυλλα	15.000	7,75	116.200
Σωληνες χυτοί	3.000	5,20	15.600
Σωληνες σιδηροί	2.000	11,90	35.700
			470.000
Θειϊκὸ άμμώνιο	10.500	14,—	147.000
Νιτρικὸ άσβεστιο	14.300	18,—	257.400
Ἐμμωνία ὑγρὰ	2.100	7,—	14.700
Χλωρ. άμμώνιο	700	14,—	9.800
» »	300	26,—	7.800
Νιτρικὸ όξυ	100	30,—	3.000
			429.700
Κώκ φωταερίου	9.000	1,—	9.000
Θειϊκὸ όξυ	10.000	2,—	20.000
Ἐνθρακικὴ σόδα	10.000	3,50	35.000
Καυστικὴ σόδα	5.000	7,—	35.000
Χλωρ. Προϊόντα	500	11,—	6.000
Ἐδροχλ. όξυ πυκνὸ	1.000	4,—	4.000
Κελλουλόζη	20.000	555,—	113.000
			222.050
Σύνολον ἀξίας: χιλιάδες δραχμῆς			1.131.750

**ΚΟΣΤΙΟΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΔΕ-
ΣΜΕΥΣΕΩΣ ΑΖΩΤΟΥ**

(σὲ ἑκατομμύρια προπολεμικῶν δρχ.)

Ἐγκατάστασις παραγωγῆς άμ- μωνίας 3400 τόννοι ἑτησίως	340
Ἐγκατάστασις παραγωγῆς νι- τρικοῦ όξέος 50 ο)ο καὶ νιτρι- κοῦ άσβεστιοῦ (14.300 τ.Ν. = 98.700 τ. νιτρικοῦ άσβεστιοῦ)	270
Ἐγκατάστασις παραγωγῆς 50 χιλ. τόννων θειϊκοῦ άμμωνίου (10500 τ.Ν.) (δὲν διαθέτομεν στοιχεῖα) κατ' ἐκτίμησιν	130
Ἐγκατάστασις παραγωγῆς 100 τόννων πυκνοῦ νιτρικοῦ όξέος	5
Ἐγκατάστασις παραγωγῆς 4000 τόννων χλωριούχου άμμωνίου (1000 τ. Ν.) (δὲν διαθέτομεν στοιχεῖα) κατ' ἐκτίμησιν	25
Δαπάνη μεταφορᾶς μηχανημά- των (15 ο)ο τῆς ὅλικῆς ἀξίας)	110
Κτίρια κλπ.	235
Σύνολον εἰς ἑκατ. δρχ.	1115
75 ο)ο σὲ συνάλλαγμα = 836 ἑκ. δρχ.	
25 ο)ο σὲ δραχμῆς = 279 ἑκ. δρχ.	

**ΚΟΣΤΟΣ ΣΙΔΗΡΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ
Χαμηλῆς ἠλεκτροκάμινοι γιὰ τὸ
χυτοσίδηρο — ἠλεκτροκάμινοι
γιὰ τὸ χάλυβα.**

Παραγωγή 64000 τόν. χάλυβος
ἑτησίως

Τιμῆς σὲ χιλιάδες δολλάρια Δεδομένα τοῦ κ. Ἐντ. Δεληγιάννη	
Ἐγκατάσταση ἡμερησίως παρα- γωγῆς 160 τόννοι κώκ	374
Ἐγκατάσταση μεταφορᾶς με- ταλλεύματος καὶ σκωριῶν	150
Χαμηλῆς ἠλεκτροκάμ. χυτοσίδ.	230
Λεβητοστάσιο καὶ μηχανοστάσ.	180
ἠλεκτρικῆς χαλυβοκάμινοι	1140
Ἐλαστήριο	1860
Βοηθητικῆς ἐγκαταστάσεις	350
Ἐξοδα μεταφορ. στήν Ἐλλάδα	100
Ἐνέργεια κτιρίων καὶ τοποθέ- τηση μηχανημάτων	1000
Ἐναρξίς λειτουργίας καὶ τρίμη- νος λειτουργία	280
Σύνολον σὲ χιλιάδες δολ.	5664
Ἡ 6230 ἑκατ. προπολεμικῆς Δρχ.	

**ΤΜΗΜΑ ΥΔΡΟΗΛΕΚΤΡ ΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣ ΣΤΙΣ ΑΝΩΤΕΡΩ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ
ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ**

(Μελέτη κ. Πεζοπούλου, ὑψηλοῦ Πολυτεχνείου)

Α' ΤΕΛΙΚΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΥΔΡΟ- ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	
1. Προβλέπονται καταστάσεις ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας. (Σὲ ἑκατομμύρια ΩΧΒ)	
Φωτισμὸς	120
Οἰκιακῆς χρήσεις	145
Κίνηση στήν άγροτικήν οἰκονομ.	203
» στή μικρὴ βιομ. καὶ βιοτ.	300
» στή μεγάλη βιομηχανία	404
» γιὰ ἠλεκτρικὴ ἔλξη	85
Βαρεῖα βιομ. καὶ χημικῆς βιομ.	600
Σύνολο ἑκ. ΩΧΒ	1.857
2. Προβλεπόμενα ὑδροηλεκτρικὰ ἔργα γιὰ τὸ τελικὸ δίκτυο. (δυναμικότης σὲ ἑκατομμύρια ΩΧΒ) (Κόστος σὲ ἑκατ. προπολεμικῆς δρχ.)	
1. Νέστος ἑκ. ὠρ. κιλ. 950 ἑκ.δρ.	2100
2. Ἐλιάκμων Ι	300
3. Θεσσαλία (3 ἔργα)	100
4. Ἐχελῶος Ι	420
5. Ἐχελῶος ΙΙ καὶ ΙΙΙ	300
6. Λάδων	200
7. Βουραϊκὸς	180
8. Λίσσε	110
9. Βόδας Ἐραπίτσα Τριπόταμος	180
10. Φειδαρης	120
Σύνολο σὲ ἑκ. ΩΧΒ	2.260
Δίκτυο, 160 χμ., 132.000	
Βόλτ μετὸς ὑποσταθμ.	3.500
Σύνολο σὲ ἑκ. δρχ.	11.700

B. ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ

ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ DUMBARTON OAKS*

Το Σχέδιο λοιπόν δεν καθιερώνει (ούτε άλλως τε μπορούσε και να είχε καθιέρωση) την πραγματική ισότητα. Θεμελιώνει όμως την νομική ισότητα ή για την ακρίβεια αναγνωρίζει και κυρώνει τον κανόνα του δικαίου που ιδρύει την νομική ισότητα που βασίζεται στην ανεξαρτησία και την κυριαρχία των Κρατών και που συνίσταται ουσιαστικά μὲν στην Ισοτιμία δικαιωμάτων και υποχρεώσεων τυπικά δὲ σὲ ζητήματα κourτουαζίας. Στὸ σημεῖο αὐτὸ τὸ Σχέδιο δὲν καινοτομεί. Καὶ παλαιότερα συμβατικές πράξεις θεμελιακῆς σημασίας ὅπως ἡ Συνδιασκέψεις τῆς Χάγης τοῦ 1893 καὶ 1907, ἡ διεθνῆς νομικὴ ἔνωση ἢ ἰδρυτικὴ πράξη τῆς Κ.Γ.Ε. τὸ ἴσχυρο τὸ τοῦ διεθνούς δικαίου κ. ἄ. ἀναγνώριζαν τὴν ἀρχὴ τῆς νομικῆς ἰσότητος τῶν Κρατῶν. Ἐνῶ ὅμως θεωρητικὰ ἡ ἀρχὴ αὐτὴ διακηρύχθηκε πάντοτε πανηγυρικὰ ἢ ἐφαρμογὴ τῆς στάθηκε

Β' ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΑΥΤΩΝ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΝΟΜΕΝΟΝ
ΣΤΙΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑ-
ΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΑΜΕΝΑ
ΣΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ἔλος Λίσσε
Ἀλιάκμων (Παληάλωνα)
Βόδας
Ἀραπίτσα
Τριπόταμος
Μιά ὕδατόπτωση Θεσσαλίας
Ἀχελῷος (Κρεμαστὰ)
Λαῶν

Τὸ πρῶτο αὐτὸ τμήμα τῶν ἔργων
θα ἀπαιτήσῃ δαπάνη σὲ δισεκατομύρια προπολεμικῶν δραχμῶν
α) Ὑδροηλεκτρικοὶ σταθμοὶ 3,6
β) Δίκτυο 132 ΧΒ μήκους
1200 χμ. 2,7
Σύνολο 6,3

Ἐτησίᾳ δυναμικότητος ἐλαχίστης παραγωγῆς : 1250 ΩΧΒ.

***

Γιὰ τὸ δεύτερο τμήμα τῶν ἔργων (συμπλήρωση ὑδροηλεκτρικοῦ δικτύου, ἢ ὅποια δὲν ἀφορᾶ τὶς ἀναφερό-

* Συνέχεια ἀπ' τὸ προηγούμενο

πάντοτε σχεδὸν ἑλλειπτικὴ καὶ πολλὰς φορές μάλιστα ἀρνητικὴ ἐξ αἰτίας ἰδίως τῶν μεγάλων καὶ ἰσχυρῶν κρατῶν ποὺ πάντοτε στὶς σχέσεις των διαπνέονταν ἀπὸ πνεῦμα ἐπάρευνας ἐγωϊσμοῦ καὶ πείσματος πρὸ πάντων σὲ ζητήματα ποὺ ἔθιγαν τὰ συμφέροντα ἢ τὰ πρωτεία των. Χαρακτηριστικὰ μάλιστα ἡ ἱστορία δὲν γνωρίζει περίπτωση ὅπου μεγάλα κράτη νὰ υπέβαλαν τὴν λύση μιᾶς διαφορᾶς των στὰ μικρὰ ἐνῶ τὸ ἀντίθετο εἶναι σχεδὸν πάντα κατὰ κανόνα υποχρεωτικόν.

Ἡ διάκριση σὲ Μεγάλες δυνάμεις καὶ μικρὰ Κράτη, ὅταν ἔχει συνέπειες στὸν καθορισμὸ καὶ τὴν ἔκταση τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν υποχρεώσεων εἶναι μιὰ πραγματικὴ παραβίαση τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος. Καὶ εἶναι γεγονός ἱστορικὰ ἀναμφισβήτητο ὅτι οἱ «Μεγάλοι» ἔτειναν πάντοτε μᾶλλον στὴν ἐγκαθίδρυση μιᾶς ἰσοροπίας μεταξὺ των παρά σὲ μιὰ ἐξί-

μενες ἐδῶ βιομηχανίες) ἢ δαπάνη θὰ εἶναι συνολικῶς : 5,7 δισεκ. προπολεμικῶν δραχμῶν ἢ δὲ δυναμικότης 1150 ἑκατομμυρίων ΩΧΒ.

Ἦτοι σύνολο δαπανῶν γιὰ τὸ πρῶτο ἔθμα τῆς βιομηχανικῆς ἀνασυγκροτήσεως χωρὶς τὶς δευτερεύουσες ἐγκαταστάσεις (ἐργοστάσιο κατασκευῆς ἐργαλείων, ἀγροτικῶν μηχανημάτων, ...) δηλαδὴ δαπάνες γιὰ τὶς ΒΑΣΙΚΕΣ βιομηχανίες, σὲ ἑκατ. προπολεμικῆς δραχμῆς :

Ἐπιχειρηματικὴ ἐνέργεια (παραγωγή καὶ δίκτυο)	6.300
Παραγωγή βενζίνης κλπ.	750
Βιομηχανικὸ συγκρότημα Ἀχελῷου (ἄλουμίνιο, σόδα...)	907
Βιομηχανικὸ συγκρότημα Ἀλιάκμωνος (σίδηρος, λιπάσματα θεϊκῶν ὀξείων) περίπου	8.000
Σύνολο	15.957

ἢ 145 ἑκατ. προπολεμικὰ δολλάρια.

Ἄν σ' αὐτὰ προσθέσουμε 80 ἑκατ. δολλάρια γιὰ ἓνα ἀντιστοιχο ἔθμα ἐγγειοβελτιστικῶν ἔργων καὶ 75 ἑκατ. δολλάρια γιὰ ἄλλα γενικὰ καὶ βιομηχανικὰ ἔργα φθάνουμε στὸ σύνολο τῶν 300 ἑκατομμυρίων δολλαρίων.

σωση των, μὲ τὰ μικρὰ Κράτη. Χαρακτηριστικὸ ὑπόδειγμα ἔχουμε στὸν 19ο αἰῶνα τὴν Πενταρχία τῆς Ἑρῆς Συμμαχίας ποὺ ἰδρύθηκε ὕστερα ἀπ' τὸ συνέδριο τῆς Βιέννης τὸ 1815 καὶ τοῦ αἰῶνα ποὺ διατρέχουμε τὶς Μεγάλες δυνάμεις τῆς Συνθήκης τῶν Βερσαλλίων Τέλος ἢ Κ.τ.Ε. καθιερώνει σύστημα ἀνισότητος τῶν Κρατῶν ὑπὲρ τῶν Μεγάλων δυνάμεων. Ἀξιοῦν τὰ Κράτη ποὺ ἔχουν τὴ δύναμη καὶ τὸν πλοῦτο πάντοτε νὰ χειρίζονται καὶ νὰ κινεθῶνουν κατὰ ἓνα τρόπο τὰ ζητήματα καὶ τὶς ὑποθέσεις τῆς διεθνούς κοινωνίας καθιερώνοντας τὴν ἰσότητα μόνο μεταξὺ των. Δικαιολογοῦν βέβαια τὴ θέση των αὐτὴ ἢ Μεγάλες δυνάμεις ἰσχυρίζονται ὅτι συνεισφέρουν περισσότερα ἀπὸ τὰ ἄλλα Κράτη στὰ κοινὰ βάρη τῆς διεθνούς ζωῆς τοῦτο ὅμως δὲν ἐμποδίζει τὴ διαπίστωση τῆς παραβάσεως τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος.

Τὸ Σχέδιο τοῦ Dumbarton Oaks μολονότι θεωρητικὰ τοποθετεῖ στὴν προμετωπίδα του τὴν «Κυρίαρχη ἰσότητα τῶν Ἐθνῶν ποὺ ἀγαποῦν τὴν εἰρήνη» δὲν καινοτομεί σὲ κανένα σημεῖο ἀπὸ τὰ παραδεδομένα Καταβάλλει μιὰ ἐντονὴ προσπάθεια νὰ ἀφανίσῃ οὐσιαστικὰ τὴν ἀρχὴ μὲ ἓνα πλῆθος περιοριστικῶν διατάξεων καὶ τελικὰ ἡ ἰσότης, καταντάει τὸ φιλολογικὸ στόλισμα τοῦ Σχεδίου τὸ προσωρισμένο νὰ δώσῃ τὸ ἠθικὸ χρῶμα ποὺ ἀνταποκρίνεται στὸ αἶσθημα τῶν μικρῶν λαῶν. Στὴν πραγματικότητά τὸ Σχέδιο νομιμοποιεῖ τὴν ἀσκηση τῆς τυραννικῆς ἐπιβολῆς τῆς θελήσεως τῶν μεγάλων.

Οὔτε λίγο οὔτε πολὺ τὸ σχέδιο λέει ὅτι τὸ πνεῦμα τῆς ἰσότητος ἐγκτεῖται στὴν ὑπακοή των μικρῶν στὶς ἀποφάσεις των μεγάλων τὶς ὁποῖες μάλιστα σὲ ὀρισμένες περιπτώσεις υποχρεῶνται νὰ ἐκτελοῦν χωρὶς νάχουν τὸ δικαίωμα νὰ τὶς συζητοῦν.

Τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας τὸ ὁποῖο οὐσιαστικὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς 5 μόνιμους μεγάλους τῶν ὁποῶν ἡ συναίνεση ἀπαιτεῖται σ' ὅλα σχεδὸν τὰ ζητήματα θεμελιώδους χαρακτήρος, ἐπέχει θέση ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας μὲ εὐρύτατη δικαιοδοσία.

Τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας δηλ. οἱ μεγάλοι ἀποφασίζουν γιὰ ὅλα τὰ ζητήματα τὰ σχετικὰ μὲ τὴ διασφάλιση τῆς εἰρήνης ἔως ἐπίσης καὶ γιὰ τὴ λήψη τῶν ἀναγκαίων μέτρων (Κεφ. VIII) Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο οἱ μεγάλοι ἀποκοτῶν τὸ δικαίωμα νὰ προβαίνουν σὲ δραστικὲς ἐξαναγκαστικὲς κυρώσεις κατὰ τῶν μικρῶν ὅταν αὐτοὶ κατὰ ἓνα ὁποιοδήποτε τρόπο ξεπερνῶν τὶς ὁριστικὲς γραμμὲς τῆς εἰρήνης ἐπιλύσεως τῶν διαφορῶν. Δὲν ἀναφέρει ὅμως τίποτα τὸ Σχέδιο γιὰ τὸ τί θὰ συμβῆ ἂν πισταῶν οἱ μεγάλοι μεταξὺ τους. Μόνον τὰ βρετανικὰ σχόλια πάνω στὸ Σχέδιο ἀναφέρουν ὅτι τὸ ὅλο

σύστημα βασίζεται πάνω στὴν προϋπόθεση τῆς ἀγαθῆς προαιρέσεως των μεγάλων.

Οἱ λαοὶ καὶ οἱ κυβερνήσεις των μ' ὅλο ποὺ ἀναγνωρίζουν ὅτι ἡ ἰσότης εἶναι μιὰ θεμελιακὴ ἀρχὴ τῆς κυριαρχίας των ἀποδέχονται τὸν περιορισμὸ τῆς ἰσότητος των χάριν τῆς διασφαλήσεως τῆς εἰρήνης Συμφωνοῦν στὴν διάκριση των μεγάλων καὶ μικρῶν ἀναγνωρίζοντας τὰ ὑπέρογκα βάρη καὶ τὶς τεράστιες θυσίες τῆς ὁποῖας πρόκειται νὰ υποβληθοῦν οἱ μεγάλοι γιὰ τὴ διατήρηση τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου. Συμφωνοῦν στὸς σχετικὸς περιορισμοὺς τῆς μεταξὺ των ἰσότητος γιὰ νὰ συντηρήσουν τὴν ἐλευθερίαν των ποὺ τὴν κέρδισαν μὲ αἷμα καὶ φωτιά καὶ μὲ σίδηρο. Συμφωνοῦν γιὰ νὰ διατηρήσουν τὴν ἀνεξαρτησία των καὶ τὴν υποστήριξη των ἰσχυρῶν σὲ νέους ἐνδεχόμενους πολέμους.

β) Ὁ σεβασμὸς των συμφωνηθέντων

Δευτέρα βασικὴ ἀρχὴ τοῦ Σχεδίου εἶναι ὁ κανὼν τοῦ σεβασμοῦ των συμφωνηθέντων (pacta sunt servanda) Κανὼν ἀρχαῖος ὅσο καὶ οἱ συμβατικὲς πράξεις των Κρατῶν καὶ των ἀτόμων, κανὼν βασικῆς ὅσο καὶ τὸ διεθνὲς δίκαιο, κανὼν θεωρητικῆς σκοπιμότητος μεγάλης ὅσο καὶ ἡ ἐπιστήμη των διακρατικῶν σχέσεων καὶ κανὼν τεραστίας πρακτικῆς σεμασίας ὅσο καὶ ἡ ὑπαρξὶς σχέσεων μεταξὺ των Ἐθνῶν. Κανὼν ποὺ ἐνυπάρχει ἢ προϋποτίθεται σὲ κάθε πράξη των Κρατῶν. Ἀναλόγως τοῦ πνεύματος ποὺ ἐπικρατεῖ σὲ κάθε ἐποχὴ ὁ κανὼν Pacta Sunt Servanda συνδέεται μὲ τὶς σημαντεῖς κότερες ἀξίες τοῦ ἀνθρώπου. Ἀπὸ τὸ 1280 π. Χ. ὅπου πρωτοσυναντᾶται στὴ σύμβαση μεταξὺ τοῦ Ραμονί τοῦ 2ου καὶ τοῦ βασιλῆα των Χεταίων Χατζίβιρ μέχρι τῆς Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς θεωρεῖται ὁ ἱερότερος νόμος των Θεῶν. Στὸ Μεσαίωνα συνδέεται ἄμεσα μὲ τὴν τιμὴ τοῦ ρωμαντικοῦ ἱπποτισμοῦ. Διακηρύχθηκε πανηγυρικὰ στὸ πρωτόκολλο τοῦ Λονδίνου τοῦ 1871 καὶ μῆκε στὸ προῖοιο τῆς συμφωνίας τῆς Κ.τ.Ε. σὺν προμετωπίδα τοῦ ναοῦ τῆς εἰρήνης. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ D. D. τοῦ Grotius ἠδοκλήρη ἡ στρατιὰ των διεθνολόγων μέχρι σήμερα, χωρὶς ἐξαιρέσεις καὶ διαφωνίες ἀναγνωρίζουν τὸν κανόνα αὐτὸν σὲ βάση τῆς εἰρήνης καὶ θεμέλιο τοῦ διεθνούς δικαίου.

Πράγματι, δεδομένου ὅτι ἀπὸ τὸ διεθνὲς δίκαιο ἀπουσιάζει τὸ ὄργανο τοῦ ἑτεροκαθορισμοῦ, δηλ. ὁ νομοθέτης ὁ κανὼν τοῦ σεβασμοῦ των συμφωνηθέντων ἀποκτᾶ ἀπαρασιστικὴ σημασία, διότι ἔτσι κάθε διακρατικὴ συμβατικὴ πράξη μόνον σὲ ἀναφορὰ πρὸς τὸν κανόνα αὐτὸν εὐρίσκει τὸ λόγο τῆς ἰσχύος τῆς.

Ὁ κανὼν αὐτὸς σημαίνει ὅτι ὅλες οἱ πράξεις ποὺ συνάπτονται ἐλευθέρως μὲ ταξὺ των Κρατῶν καὶ δὲν ἔρχονται σὲ

αντίθεση με το δίκαιο και την ηθική, και που δημιουργούν υποχρεώσεις ισχύουν διότι είνε καθήκον των Κρατών να σέβονται τις υπογραφές των.

Η αναγνώριση του κανόνος στο Σχέδιο του Dumbarton Oaks πέρνει μία νέα πρακτική και θεωρητική σημασία.

Και πρώτ' απ' όλα ο κανών δεν μένει ισχύος με μόνη την ηθική σημασία του. Για πρώτη φορά συνοδεύεται από ένα σύστημα εξαναγκασμού, από μία σχεδόν πλήρη κυρωτική λειτουργία. Τα Κράτη που παραβαίνουν τις συμβατικές υποχρεώσεις των υποχρεώνονται να τις σέβονται εξαναγκασόμενα από το Συμβούλιο Ασφαλείας το οποίο μπορεί να αποφασίσει άμεσα και βιαία ενέργεια, συνολικής αυτόασφαλείας των μελών. Επίσης τα Κράτη δεν είναι ελεύθερα να αποχωρήσουν από τον Οργανισμό ώστε να απαλλαγούν από ασύμφορες υποχρεώσεις. Ειδικότερες δε πρακτικές συνέπειες είναι: 1ο Ο κανών έγγυάται τη νομική συνέχεια του Κράτους ανεξάρτητα από κυβερνητικές μεταβολές ή πολιτικές και κοινωνικές μεταλλαγές. Υποχρεώσεις συμβατικά ανειλημμένες έφ' όσον συνάπτονται ελεύθερως και είναι σύμφωνοι με το πνεύμα της δικαιοσύνης και της ηθικής δεσμεύουν το Κράτος σά νομική και πραγματική έννοια και όχι μόνο τους συνάψαντας την σύμβαση. 2ο Το Κράτος το οποίο δεν έχει αναγνωρισθῆν δέν σημαίνει ότι δε δεσμεύεται. Δεδομένου ότι η αναγνώρισις Κράτους ή Κυβερνήσεως είναι πράξις πολιτική δε μπορεί τοῦτο να επιδρά στην αντικειμενικότητα των Κανόνων δικαίου. 3ο Η πολιτική άρνησις του Κράτους να εκτελέση συγκεκριμένες συμβατικές υποχρεώσεις του δέν θέτει το Κράτος έξω του δικαίου.

Μετόσο η σημασία της αρχῆς pacta sunt servanda θά ήταν απολύτως περιορισμένη και τελικά δέν θά έσομβόλιζε τίποτε άλλο παρά την άκαμψία του διεθνούς δικαίου και το άποσάρμοστο πρὸς τις συγχρονισμένες εξελίξεις των διεθνών σχέσεων αν δέν έδινε έστῶ και έμμεσα τη δυνατότητα της αναπροσαρμογῆς και της αναθεωρήσεως των συνθηκών. Το έπίσημα Βρετανικό Σχόλιο λέγει: «Υπάρχει η γνώμη πὸς η αναγνώρισις αυτής της γενικής αρχῆς προστατεύει τα Κράτη από αθέαυτες ενέργειες τόσο των άλλων μελών όσο και του ίδιου Οργανισμού, ενώ σύγχρονα δέν δίνει καμία έγγυηση πὸς θά διατηρηθῆ το Status Quo για πάντα».

Άλλά και δεοντολογικά ο κανών Pacta Sunt Servanda όφείλει να συνοδεύεται από τον κανόνα rebus sic standibus, που σημαίνει ότι είν οι νομικοί ή πραγματικοί όροι υπό τους όποιους συνήφθη μία σύμβασις δά της όποιας χορηγούνται δικαιώματα και επιβάλλονται υποχρεώσεις, μετεβλήθησαν σε βάρος του ένός σε τέτοιο βαθμό ώστε ή σύμβασις να γίνεται άνεκτήλεστη, τότε έχει το δικαίωμα αυτός ή και οι δύο να ζητήσουν την άναθεώρησι ή την κατάργησι των συμφωνημένων.

Βάσει αυτού του κανόνος ή Ρωσία το 1871 κατήργησε μονομερῶς τα άρθρα 11, 12 και 14 της συνθήκης Παρισίων 1856 τα όποια καθόριζαν το καθεστὸς της Μαύρης Θαλάσσης, και των στενών. Βάσει αυτού του κανόνος ή Αύστρουγγαρία το 1879 προσήρτησε την Έρζεγοβίνη και Βοσνία Βάσει αυτού του κανόνος ή Γαλλία κατήγγειλε την σύμβαση του 1815 περί ουδετεροποιήσεως της Σαβοΐας το 1919 Βάσει αυτού του κανόνος ή Κίνα κατήγγειλε τας συμβάσεις με την Ρωσία και Μογγολία το 1919 περί αυτόνομίας της τελευταίας Τέλος βάσει αυτού του κανόνος ή Σοβιετική Ένωσις το 1924 κατήγγειλε όλες τις μυστικές πολιτικές συμφωνίες της Ρωσίας και το 1945 κατήγγειλε τη Ρωσοτουρκική σύμβαση.

Το γεγονός ότι οι συνθήκες συνάπτονται κάτω από όρισμένους όρους και αντικειμενικές προϋποθέσεις οι όποιες υπόκεινται σε μία διαρκή ροή και εξέλιξη Το γεγονός ότι πολλά Κράτη πολέμησαν όχι μόνο για να περισώσουν την άκεραιότητα και την έλευθερία των άλλα και για να δικαιώσουν έθνικούς δικαίους πόθους που τους έθρεψαν αιώνες ολόκληροι και τους διαφύλαξαν οι αλληπάλληλες γενεές μεταδιδοντάς τους σαν ιερή παρακαταθήκη του Έθνους των στούς έπερχομένους Το γεγονός τέλος ότι ο όρίζοντας των Έθνών έχει διαπλατυνθῆ από ένα πλατύτερο όριο δικαιοσύνης που αξιολύ να αναθεωρηθούν τα έδαφικά και γεωπολιτικά καθεστὸτα που καθιέρωσαν τα συμφέροντα των μεγάλων σε βάρος των μικρών για να μπορέσουν επί τέλος τα μικρά και φτωχά Κράτη να αναπτυχθούν, να εϋημερίσουν και να τελέσουν τον Ιστορικό των προορισμό μέσα στον κόσμο, θεμελιώνουν την νομιμότητα της αρχῆς της αναθεωρήσεως των συνθηκών και των καθεστὸτων κατά την όρισμένη διαδικασία της ειρηνικής διευθετήσεως των διαφορών.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ *

Ο σοσιαλισμός — από την πολιτική πλευρά εξεταζόμενος — πῆρε διαδοχικά διάφορες μορφές :

Έκαμε την εμφάνισή του ως μία προσπάθεια πρὸς την κοινωνική δικαιοσύνη.

Βρέθηκε κατόπιν, ότι τα σημερινά τεχνικά μέσα, αν χρησιμοποιηθούν κάτω από συντονισμένη διοίκηση, δίδουν άρκετά άγαθά για την εϋζωϊαν όλων των λαών το σύστημα αυτό το ώνόμασαν σοσιαλιστικό.

Η τελευταία εξέλιξη αυτών των αντιλήψεων είναι: έργασια σε όλους. Υποστηρίζεται, ότι αυτό είνε δυνατό μόνο κάτω από κεντρική διοίκηση της οικονομίας, το σοσιαλισμό.

Η άρχη «έργασια σε όλους» είναι αναμφισβήτητα μία στερεή άφετηρία για όποιοδήποτε σύστημα θά μπορούσε να την εφαρμόσει. Αυτό συμβαίνει γιατί χρησιμεύει σύγχρονα και ως μέσο παραγωγῆς και ως μέσο διανομῆς της παραγωγῆς. Άντιστοιχεί σε μία από τις βαρύτερες κατηγορίες έναντιον του φιλελευθέρου καπιταλισμού ότι σ' αυτών οι «κρίσεις» (άρρυθμία παραγωγῆς και άνεργία, άρα μειώσις της παραγωγῆς και κακή διανομή από έλλειψη εισοδήματος για τους άνέργους) είναι αναπότρεπτες.

Μία άλλη παραδοχή είναι επίσης άξιοπρόσεκτη από την άποψη της εξέλιξεως του σοσιαλισμού. Σύμφωνα με αυτή η εξασφάλιση της «έργασιας για όλους» είναι ή σταθεροποίηση μεγάλης καταναλώσεως. Στην Άγγλία και οι συντηρητικοί, που παλαιότερα υπεράσπιζαν την άρχη «αϋξηση της παραγωγῆς» ως βάση του οικονομικού συστήματος, αναγκασθῆκαν φαίνεται και αυτοί κατά τη διάρκεια του πολέμου, να δεχθούν, ότι η άντιθετη άρχη «ή μεγάλη καταάλωση» είναι το φάρμακο για την εξασφάλιση έργασιας σε όλους.

Αν τώρα έχοντας ύπόψει αυτές τις βασικές σοσιαλιστικές πιστοποιήσεις έλθουμε στην περίπτωση της Ελλάδος παρατηρούμε τα έξης :

— Ο σοσιαλισμός ως προσπάθεια πρὸς την κοινωνική δικαιοσύνη διατηρεῖ πλήρη την δικαιολογία του.

— Τα ύπάρχοντα τεχνικά μέσα στη χώρα μας είναι έντελῶς άνεπαρκή για να μάς δώσουν τα άπαραίτητα άγαθά.

— Η παραδοχή «σταθεροποίηση μεγάλης καταναλώσεως» στη χώρα μας δέν έχει καμμία έννοια, γιατί ή πείνα βασίλει πάντα μόνιμα εδῶ όφειλομένη στη στενότητα παραγωγῆς.

Τις δυσκολίες αυτές άλλοι από τους

* Συνέχεια από το προηγούμενο

σοσιαλιστές μας αντιμετώπιζουν λέγοντας, ότι γιαυτό ακριβῶς ζητούν σοσιαλιστικό σύστημα: για να άνυψώσουν τον τεχνικό πολιτισμό και φέρουν για παράδειγμα τη Ρωσία. Και άλλοι τις αντιμετώπιζουν λέγοντας, ότι πρέπει να έπισπευσθῆ ή έκβιομηχάνιση της χώρας μας ως πρώτο βήμα ο σοσιαλισμός θά έλθη έπειτα αυτόματα.

Στο άναμεταξύ, παράλληλα με τη θεωρητική εξέλιξη αυτών των προβλημάτων, έχουμε και μία πρακτική εξέλιξη. Η τελευταία αυτή άρχίζει από τη στιγμή, που τα σοσιαλιστικά κόμματα άρχίζουν να μελετούν παιτοῦ τα ιδιαίτερα προβλήματα της χώρας των κυρίως όμως από τότε, που τα σοσιαλιστικά κόμματα άρχισαν να πέρνουν την έξουσία ή να την μοιράζονται με τα συντηρητικότερα κόμματα. Από τότε παρατηρούμε το έξης: Ένω οι σοσιαλιστές θέλουν να παρασύρουν και να άφομοιώσουν τους έργατες, συνέβη το αντίστροφο: έχουμε στην Άγγλία κόμμα έργατικό και όχι σοσιαλιστικό στη Γαλλία γίνονται τώρα διαπραγματεύσεις να ένωθούν σοσιαλιστές και κομμουνιστές σε ένα ενιαίο έργατικό κόμμα. Σε διάφορα άλλα κράτη π.χ. τη Νορβηγία, Αύστραλία, ... ήλθαν στην άρχη σοσιαλιστικές Κυβερνήσεις, αλλά δέν εφαρμόσθηκε ούτε άρχισε να εφαρμόζεται ο θεωρητικός σοσιαλισμός. Η πρακτική αυτή εξέλιξη, έχει μία βασική σημασία: εκείνο που επιδιώκει ο λαός είναι να κυβερνήσει αυτός σύμφωνα με το συμφέρον του και χωρίς να πολυεμποδίζεται από το δογματισμό του σοσιαλισμού. Το ότι η κίνηση αυτή, — ή αντικατάσταση του «σοσιαλιστικού» υπό του «έργατικού» κόμματος άρχισε από την Άγγλία σημαίνει βεβαίως ότι οι Άγγλοι ήγέτες της πολιτικής κινήσεως είναι πρακτικότεροι. Ίσως και ειλικρινέστεροι από πολιτικούς άλλων χωρών. Τα πράγματα έχουν τόση δύναμη, ώστε πολλοί θά ακολουθήσουν. Παραμένει όμως πάντοτε ένας κίνδυνος: ότι λαοί κατωτέρα πολιτικής μορφώσεως δέν θά κατορθώσουν να άφομοιώσουν το δογματικό σοσιαλισμό και να τον καθυποτάξουν στα συμφέροντά τους αλλά θά πέσουν θύματά του. Πέφτει κανείς θύμα του σοσιαλισμού με δυο τρόπους. — Εφαρμόζοντας άμέσως σε μεγάλη έκταση σοσιαλιστικές μεταρρυθμίσεις από καλή όμως θέληση ή αν ύψωθούν — από κακή θέληση — άμέσως σε ύψηλά έπίπεδα οι άπολαυτές των μισθών, ώστε να καταστραφῆ ή οικονομία και να πέσει έτσι ή έξουσία στα χέρια:

των περισσότερο δημαγωγικών στοιχείων.

Οι δικοί μας σοσιαλιστές της καλής θελήσεως παραδέχονται, ότι δεν μπορούμε να εφαρμόσουμε άμεσα σοσιαλιστικές μεταρρυθμίσεις σε μεγάλη έκταση, είναι ζήτημα όμως αν ή μικρή τους —σχετικά με τους δημαγωγούς σοσιαλιστές— μειοψηφία μπορεί να άνθξει. Οι δημαγωγοί σοσιαλιστές εκμεταλλεύονται έως το τελευταίο όριο την χαμηλή οικονομική και πολιτική μόρφωση των λαϊκών μαζών και αποδεικνύονται άσυγκρίτως δυναμικότεροι από τους σοσιαλιστές της καλής θελήσεως.

Ο σοσιαλισμός στην επιφάνεια είναι ένα θεωρητικό οικονομικό και πολιτικό σύστημα. Στην ουσία του όμως, ο πραγματικός σοσιαλισμός, είναι το τι είναι ικανός να εφαρμόσει ο λαός από το θεωρητικό οικονομικό και πολιτικό αυτό σύστημα· ο λαός όχι οι έξι εξαγγελματοειδείς άριστοι πολιτικοί του.

Τό φιλελεύθερο δημοκρατικό πολίτευμα ήταν θεωρητικά και αυτό ένα λαϊκό πολίτευμα· ο λαός όμως δεν κατάφερε να βαστήσει όλα του τα δικαιώματα. Τό ίδιο θα συμβή και με οποιοδήποτε νεώτερο πολίτευμα· ή επιτυχία του θα εξαρτηθή από την ικανότητα του λαού και από όρους αντικειμενικούς. Ο λαός πρέπει να είναι ικανός πρώτα πρώτα να μη πέση θύμα των δημαγωγών· να κάμη τους ηγέτες του όργανα των δικών του επιδιώξεων και να μη γίνη αυτός όργανο για τις ατομικές υλικές και πολιτικές επιδιώξεις των καμιατικών στελεχών. Έπειτα—και αυτό είναι πολύ δυσκολώτερο—πρέπει ο λαός να είναι ικανός να καθυποτάξη τό δόγμα του σοσιαλισμού στις πραγματικές απαιτήσεις της ζωής του.

Πολλοί νομίζουν ότι ή τελευταία αυτή καθυποτάξη θα επιβραδύνει την εξέλιξη· φέρνουν παράδειγμα τη Ρωσία· «Τί θα γινόταν εκεί, λένε, αν δίνανε πραγματικά στο λαό την έξουσία· αν κάνανε δηλαδή δημοκρατία· Είναι φανερό ότι ένας λαός τέλεια αμόρφωτος ή άπειρος στο χάος και την καταστροφή. Με τό να δοθεί όμως ή έξουσία σε μία ηγέτιδα τάξη, την μικρή κομμουνιστική όργάνωση, έχουμε στη Ρωσία μία εξέλιξη, που έκπλησσει έχθρους και φίλους». Ο συλλογισμός αυτός έχει μέσα του την αντίφαση, μόνο που ή αντίφαση αυτή δεν είναι έντελώς φανερή· βρίσκεται στο ότι ο Ρωσικός λαός ήταν μορφωμένος μοναρχικά. Η χρησιμοποίηση λοιπόν του μοναρχικού αυτού συστήματος από τον κομμουνισμό έφερε γρήγορα αποτελέσματα γιατί ήταν ένα γνωστό και συνηθισμένο σύστημα. Ο σοσιαλισμός δηλαδή υπόταχτηκε εκεί χωρίς και ο ίδιος να τά καταλάβη, σ' ένα σύστημα που είχε φρομοιώσει ο λαός. Ο σοσιαλισμός έ-

φάρμοσε άπολυταρχία. Τί θα γινόταν όμως, αν ο σοσιαλισμός επιχειρούσε να εφαρμόσει άπολυταρχία στην Αγγλία ή στην Ελλάδα, σε λαούς δηλαδή μορφωμένους δημοκρατικά· Χάος· εκείνο ακριβώς που θα γινόταν στη Ρωσία, αν ήθελεν εφαρμοσθή εκεί δημοκρατικός σοσιαλισμός.

Πολύ πιο επικίνδυνοι όμως είναι εκείνοι, που έχοντας άπασχοληθή με τά ελληνικά προβλήματα οικονομίας και πολιτισμού, νομίζουν ότι ο σοσιαλισμός είναι τό μέσο, με τό όποιο θα φθάσουμε τό γρηγορώτερο σε μία λαϊκότερη και παραγωγικότερη πολιτειακή μορφή. Αυτό είναι λάθος για μας. Αντιμετωπίζοντας τό δικό μας πρόβλημα και αποφασίζοντας πάνω σ' αυτό, έξω από κάθε δογματική προκατάληψη, φθάνουμε σε συμπεράσματα πολύ περισσότερο λαϊκά και παραγωγικά από εκείνα που αντίστοιχούν στο «πρώτο τουλάχιστο βήμα» προς τον σοσιαλισμό. Τά συμπεράσματα όμως αυτά, που εκθέτουμε άμέσως παρακάτω, μένουν έντελώς μέσα στα όρια της Δημοκρατίας και αυτό γίνεται άβυστα· εδώ δε βρίσκεται και ή άξια τους.

Μερικές από τις βασικές αλήθειες πάνω στις όποιες στηρίζονται αυτά τά συμπεράσματα, είναι οι ακόλουθες :

1.—Στην Ελλάδα δεν υπάρχει μεγάλο κεφάλαιο.

2.—Είναι άπαραίτητη ή δημιουργία τέτοιου κεφαλαίου τόσο για την άνοδο του τεχνικού, όσο και την άνοδο του πνευματικού πολιτισμού.

3.—Επειδή οι ιδιώτες απέτυχαν έως τώρα για λόγους αντικειμενικούς να δημιουργήσουν μεγάλο κεφάλαιο, αυτό μπορεί να γίνη κυρίως με πρωτοβουλία του Κράτους.

4.—Στην ιδιοκτησία αυτού του κεφαλαίου, που δημιουργείται στο έσωτερικό, πρέπει να λάβουν μέρος οι εργάτες οι όποιοι θα λάβουν μέρος στη δημιουργία του. Η ιδιοκτησία του κεφαλαίου που έρχεται από τό έξωτερικό, πρέπει να ανήκη σε κείνους που τό φέρνουν.

5.—Χωρίς καμιά δογματική προκατάληψη, τά περιουσιακά στοιχεία που για λόγους οικονομικούς και κοινωνικούς πρέπει να ανήκουν στο κράτος, να πάνε σ' αυτό· τά περιουσιακά στοιχεία που πρέπει να ανήκουν στις Κοινότητες να πάνε σ' αυτές· και να μένουν στους ιδιώτες όλα εκείνα, τά όποια—για λόγους αντικειμενικούς έπισης—πρέπει να ανήκουν σ' αυτούς.

Μεγάλο κεφάλαιο όμως μπορεί να δημιουργηθή με τρεις μόνο τρόπους :

α) Με κρατικά έσωτερικά ή έξωτερικά δάνεια ή από τά τακτικά ή έκτακτα έξοδα του κρατικού προϋπολογισμού τοποθετούμενα σε παραγωγικές έπιχειρήσεις. Οι έπιχειρήσεις αυτές, ως κρατικές, δεν θα μπορούν να γίνουν πηγή

εκμεταλλεύσεως των εργαζομένων σ' αυτές. Ως κρατικές θα ανήκουν στο κράτος, δηλαδή σε όλον τό λαό. Έτσι είναι σήμερα ή Α.Τ.Ε., οι σιδηρόδρομοι ή τά Τ. Τ. Τ.

Στην τάξη των κρατικών αυτών έπιχειρήσεων πρέπει να ανήκουν, ειδικά στη χώρα μας, όλες οι βασικές βιομηχανίες οι άναφερόμενες στο 6—7 τεύχος της ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΣ Μάιος—Οι οικονομικές μας διεκδικήσεις καθώς και στο σημερινό, δηλαδή ή παραγωγή ένεργείας σιδήρου, σόδας, θειικού όξέος, βενζίνης... Τό κεφάλαιο που θα άκίνητοποιηθή σ' αυτές τις έπιχειρήσεις είναι μεγαλύτερο από τό κεφάλαιο της σημερινής βιομηχανίας. Στην τάξη των κρατικών έπιχειρήσεων είναι φυσικά όλα τά έγγειοβελτιωτικά έργα.

Ακολουθεί ή τάξη των κοινοτικών έπιχειρήσεων : δευτερεύοντες σταθμοί ένεργείας· διανομή ένεργείας· κύριες γραμμές άστικής συγκοινωνίας έπιβατών· συγκέντρωση και διανομή γάλακτος και μερικών άλλων βασικών ειδών διατροφής και όνειονομική ύπηρεσία· τεχνικός έξοπλισμός άγροτικών κοινοτήτων : ΰδρευση, άρδευση, άποστράγγιση, μύλοι, ξηραντήρια, άπολυμαντήρια, άποθήκαι συγκεντρώσεως και διανομής, κοινοτική όδοποιία, κοινοτικό ταμειτήριο, κοινοτικά δάση και κοινοτικοί όπωρώνες, σταθμοί άναπαραγωγής, δίκτυο ψύξεως τροφών...

Οι σοσιαλιστές δεν έχουν βέβαια τίποτε να πουν εναντίον αυτού του συστήματος, μάλιστα θα τό επιθυμούσαν, γιατί νομίζουν ότι αυτό οδηγεί σε γενικότερο σοσιαλισμό. Πραγματικά όμως τό σύστημα αυτό είναι δημοκρατικό, γιατί ή ιδιοκτησία μένει σ' εκείνους που συνεισέφεραν ή συνεισφέρουν στο σχηματικό τό κεφάλαιο, σε όλο τό λαό δηλαδή· ή διοίκηση θα γίνεται από ανθρώπους διορισμένους εκεί από τους αντιπροσώπους όλου του λαού κ.λ.π.

β) Δεύτερος δυνατός τρόπος να σχηματιστή μεγάλο κεφάλαιο είναι ή άπευθείας τοποθέτηση ιδιωτικού χρηματικού κεφαλαίου, έγχωρίου ή ξένου, σε ιδιοκτήτες (ιδιωτικές δηλ.) έπιχειρήσεις.

Η ιδιωτική έπιχείρηση—μιλούμε πάντο για τις μεγάλες έπιχειρήσεις—έχει τά πλεονεκτήματα και τά μειονεκτήματά της συγκρινόμενη με την κρατική. Αν με τον α' τρόπο θα μπορούσαμε να κάλύψουμε όλες μας τις άνάγκες, τότε—και μόνο τότε—θα είχε θέση ή συζήτηση αν θα έπρεπε να γίνη δεκτός και ό β' τρόπος. Έπειδή όμως είναι άδύνατο, γιατί οι άνάγκες μας είναι μεγάλες, ό β' τρόπος είναι και αυτός εύπρόσδεκτος. Δεν μπορεί όμως όπωσδήποτε να γίνη δεκτή ή χρησιμοποίηση κεφαλαίου άπορροφώντος (με τό τοκοχρεώλισμο) έξοδα μεγαλύτερα από εκείνα τά όποια

ή χρησιμοποίησή του πραγματοποιεί ή κεφαλαίου δεσμεύοντας σε ώρισμένο τρόπο χρησιμοποίησεως παραγωγικές πηγές που με άλλο πραγματοποιησιμο τρόπο (ιώρα ή εις τό μέλλον) θα απέδιδαν πολύ περισσότερο ή κεφαλαίου συνεισφέροντος δεσμεύσεις πολιτικές. Είναι όμως φανερό, ότι εξαρτάται από μας να κάμουμε τέτοιες συμβάσεις, ώστε δεσμεύσεις αυτού του είδους να άποφεύγονται.

Η σοσιαλιστική άποψη δέχεται έπισης αυτών των τρόπων, ως μεταβατικό όμως, γιατί δέχεται την άρχή ότι ο σοσιαλισμός θα είναι δυνατός μόνο, αν εκβιομηχανισθή ή οικονομία μας· για την εκβιομηχανίση όμως αυτή ή σημερινή περίοδος άπαιτεί τη χρησιμοποίηση πολλών κεφαλαίων.

γ) Τρίτος δυνατός τρόπος να σχηματισθή μεγάλο κεφάλαιο είναι με τη χρησιμοποίηση μικρού κεφαλαίου και την εργασία πολλών εργατών στο έσωτερικό για την όποία οι εργάτες αυτοί να μη πληρώνονται στο άκέραιο, όποτε τό υπόλοιπο, ή κράτηση, θα δημιουργηθή στο μεγάλο κεφάλαιο· θα ανήκη όμως στους ιδιώτες,—εργάτες—από τους όποιους κρατήθηκε. Είναι φυσικό, ότι οι ιδιώτες αυτοί θα έχουν δικαιώματα και στη διοίκηση αυτού του κεφαλαίου, ανάλογα με τις κρατήσεις που συνεισέφεραν. Με τον τρόπο αυτόν, χωρίς να δημεύσουμε την περιουσία κανενός, τό κεφάλαιο και ή διοίκηση των μεγάλων έπιχειρήσεων που θα γίνουν με την άποταμίευση αυτή δεν θα ανήκουν τότε στους κεφαλαιούχους όσο σε κείνους που συνεισέφεραν την εργασία τους,—γιατί ή αναλογία της εργασίας, στο σχηματικό του νέου κεφαλαίου θα είναι μεγαλύτερη από την αναλογία του κεφαλαίου. Οι έπιχειρήσεις που θα γίνουν έτσι θα είναι τόσο μεγαλύτερες από αυτές που υπάρχουν τώρα στην Ελλάδα, ώστε τό καθεστώς των θα έπιβληθή. Έχοντας όμως οι εργάτες μέρος στη διοίκηση ως ιδιοκτήτες και όχι ως αντίπαλοι της έπιχειρήσεως, θα φροντίζουν πώς να άποδώση ή έπιχείρηση περισσότερα και συγχρόνως πώς θα άμειβώνται περισσότερο και όχι μόνο τό δεύτερο.

Είναι φανερό ότι έτσι μένουμε μέσα στο δημοκρατικό σύστημα δηλαδή την άτομική εθούνη, έπιτυγχάνόμενη πρακτικά με μέσο την άτομική ιδιοκτησία. Και είναι έπίσης φανερό, ότι με αυτόν τον τρόπο όχι μόνο ή εκβιομηχανίση θα γίνη γρηγορώτερα, αλλά και ο εργάτης θα πάρη περισσότερο μέρος στην οικονομική διοίκηση, ως ιδιοκτήτης όμως και όχι ως ως προλετάριος.

Ο τελευταίος αυτός τρόπος σχηματισμού κεφαλαίου άξίζει να αναλυθή πε-

ρισσότερο, γιατί αντιστοιχεί περισσότερο από κάθε άλλον σε χώρες πτωχές σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις (που έχουν ανάγκη δηλαδή να σχηματίσουν κεφάλαιο) και πτωχές επίσης σε φυσικό πλούτο (που δεν μπορούν δηλαδή να προσελκύσουν ιδιωτικά κεφάλαια), όπως η Ελλάδα. Για να σχηματισθῆ κεφάλαιο πρέπει, όπως είναι γνωστό, να μη ξοδεύουμε όλο μας το εισόδημα σε αγαθά καταναλώσεως, αλλά να αποταμιεύουμε. 'Αποταμίευση σημαίνει να μεταβάλλουμε ένα μέρος των εισοδημάτων μας σε εγκαταστάσεις, μηχανήματα, εργαλεία. 'Ετσι αν οι εργάτες πάρουν ολόκληρη την αμοιβή που αντιστοιχεί στην εργασία τους και την ξοδέψουν, δεν μπορεί να σχηματισθῆ κεφάλαιο. 'Αν όμως είτε πάρουν αυτοί λιγότερο (αν τους κρατήσει δηλαδή το αντίτιμο της «υπερπαραγωγής» ο εργοδότης), είτε πάρουν αυτοί πλήρη την αμοιβή της εργασίας τους και από αυτή δανεισθούν στον εργοδότη το αντίτιμο της «υπερπαραγωγής», χρησιμοποιηθῆ δὲ στην καθεμιά από τις δυο αυτές περιπτώσεις το αντίτιμο αυτό της «υπερπαραγωγής» για την ἐπαύξηση των αντικαταστάσεων, τότε σχηματίζεται κεφάλαιο. 'Εχουμε όμως την ἑξῆς διαφορά: στην πρώτη περίπτωση ἡ ιδιοκτησία της ἐπαυξήσεως της εγκαταστάσεως περνάει στον εργοδότη στην δεύτερη περίπτωση περνάει στους ἑρνάτες κυρίως και στον εργοδότη δευτερευτέρως, σύμφωνα με την ἀναλογία που ὁ καθένας συνεισέφερε (σὲ εργασία οἱ εργάτες, σὲ χρηματικό κεφάλαιο και σὲ διεύθυνση ὁ εργοδότης).

'Ας υποθέσουμε, ὅτι πρέπει να αὐξηθῆ τὸ κεφάλαιο τῆς σιδηροβιομηχανίας, να γίνῃ δηλαδή και νέα εγκατάσταση και ὅτι δεν διαθέτουμε ἄλλα μέσα ἐκτός ἀπὸ τὴν ἀποταμίευση. Για να πραγματοποιηθῆ ἡ μέθοδος αὐτή, εἴτε θὰ ἐπιτρέψουμε στους εργοδότες βιομηχανίας ὑπερβολικά κέρδη, με τὰ ὅποια αὐτοὶ θὰ αὐξήσουν τις εγκαταστάσεις των, ἢ θὰ ἀναγνωρίσουμε μὲν στους εργάτες τὴν πλήρη αμοιβή των (δὲν θὰ ἀναγνωρίσουμε δηλαδή στους εργοδότες παρά ὅ,τι αντιστοιχεί σὲ ἕνα λογικό τόκο και αμοιβή για τὴ διεύθυνση), ὅποτε ὅμως πάλι θὰ δώσουμε στὸ χέρι τῶν εργατῶν ἕνα μέρος μόνον τοῦ ἡμερομισθίου τὸ ὁποῖο θὰ χρησιμοποιηθῆ για τὴν αὐξηση τῶν εγκαταστάσεων ἢ ιδιοκτησία ὅμως αὐτῆς τῆς αὐξήσεως (σὲ εγκαταστάσεις) θὰ περάσει (με τὸ μέσο τῶν μετοχῶν ἢ ἄλλο) στους εργάτες.

Αὐτὸ θὰ γίνῃ ἕως ἕνα βαθμὸ ἀναγκαστικά, θὰ μείνῃ ὅμως σημαντικό ἔδαφος στὴν πρωτοβουλία τῶν εργατῶν. Τὸ πῶς ἀκριβῶς θὰ γίνῃ αὐτὸ δὲν θὰ ἐξετασθῆ ἔδω. 'Υπάρχει ὅμως ἀρκετὴ ποικιλία τρόπων για τὴν πραγματοποίησή του, οὐδὲ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐφαρμόζεται σὲ ὅλες τις περιπτώσεις ἢ ἴδια μέθοδος.

Σὲ κάθε μιά ὅμως ἀπὸ αὐτὲς τις περιπτώσεις πρέπει νὰ ἐπιτυγχάνεται συγχρόνως τὸ νὰ ἀποταμιεύουμε και τὸ νὰ περιέρχεται ἡ ιδιοκτησία τῆς ἀποταμιεύσεως στους δικαιούχους—εργασία και κεφάλαιο. Κεφάλαιο δὲν εἶναι βέβαια μόνον τὸ μεγάλο κεφάλαιο τῶν κεφαλαιούχων, εἶναι και οἱ καταθέσεις. Τόσο τὸ ἕνα ὅσο και τὸ ἄλλο, μπορούν νὰ ἀποκτήσουν σχέσεις ιδιοκτησίας με τις ὠρισμένες εγκαταστάσεις (ὅπως ἡ ἀποταμίευση τῶν εργατῶν τῆς ἴδιας βιομηχανίας), ἢ νὰ τηρήσουν τὴν ἀνεξαρτησία τους ὅπως σήμερα, διοικετούμενα με τὸ μέσο τῶν τραπεζῶν. Στὴν κάθε μιά περίπτωση ἡ ιδιοκτησία και ἡ διοίκηση δὲν θὰ ἀνήκῃ μόνον στὸν κεφαλαιούχο ἢ στους εργάτες που ἐργάζονται σ' αὐτή. Θὰ ἦταν παράλογο π. χ. ἂν τὸ φράγμα τοῦ Μαραθῶνος θὰ ἀνῆκε στους εργάτες που ἐργάζονται τώρα σ' αὐτό. Στὴν περίπτωση ὅμως μιᾶς ὠρισμένης βιομηχανίας, στὴν ὁποία οἱ ἴδιοι εργάτες μὲν ἔχουν πολλὰ χρόνια και ἀποταμιεύουν για τὴν προσαύξηση αὐτῆς τῆς βιομηχανίας, ἕνα μέρος τῆς ιδιοκτησίας θὰ περιεληθῆ ἄσφαλῶς στους πλέον ἡλικιωμένους ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς εργάτες, οἱ ὅποιοι και θὰ ἔχουν αὐτοδικαίως ἀνάλογο μέρος στὴ διοίκησή της. Καὶ θὰ εἶναι πολὺ χρήσιμοι στὴ διοίκηση, γιατί και θὰ πονοῦν τὴν ἐπιχείρηση και θὰ ἔχουν ἀποχτήσει χρήσιμες γνώσεις πάνω σ' αὐτή.

Μπορεῖ νὰ ὑποστηριχθῆ, ὅτι ἀφοῦ τὸ ἡμερομίσθιο πληρώνεται ἀπὸ τὴν καταναλώση, δηλαδή ἀπὸ τὸ σύνολο τοῦ λαοῦ, ἡ κράτηση αὐτῆ ἀπὸ τὸ ἡμερομίσθιο ἢ ἀντιστοιχοῦσα στὴν ἀποταμίευση, πού ἀναφέραμε παραπάνω, ὑπάρχει φόβος νὰ πέσει σὲ βάρος τοῦ λαοῦ. ὅτι ἐπομένως θὰ ἦταν δικαιότερο ὅλη ἡ ἀποταμίευση νὰ ἀνήκῃ σὲ ὅλον τὸν λαό. ὅλες λοιπὸν οἱ βιομηχανικές ἢ ἄλλες εγκαταστάσεις—ὄλο τὸ κεφάλαιο δηλαδή—νὰ ἀνήκῃ σὲ ὅλον τὸ λαό και νὰ διευθύνεται ἀπὸ ὅλον τὸ λαό—κρατικὸ σοσιαλισμός—. 'Εδῶ ἀκριβῶς φθάνουμε σὲ μιά ἀπὸ τις οὐσιώδεις διαφορὲς μεταξὺ δημοκρατίας και σοσιαλισμοῦ: ὅσοδήποτε μεγάλο μέρος τῆς ἀποταμιεύσεως πού ἀναφέραμε παραπάνω πέσει σὲ βάρος ὀλοκλήρου τοῦ λαοῦ, ἕνα σημαντικό μέρος τῆς θὰ μείνῃ σὲ βάρος ὠρισμένων εργατῶν, τῶν πιὸ εργατικῶν και καλόπιστων, αὐτῶν που ἔχουν τὸ πνεῦμα τῆς ἀποταμιεύσεως, αὐτῶν που προορίζουμε για νὰ πάρουν μέρος στὴν ιδιοκτησία αὐτῆς τῆς ἀποταμιεύσεως θὰ ὑπάρξουν πάντα οἱ πολλοὶ που θὰ προτιμήσουν τὴν ἄμεση κατανάλωση και οἱ ὅποιοι—για τὴν Ἑλλάδα ἰδιαίτερως—εἶναι βλαβεροὶ στὴν οἰκονομία και θὰ εἶναι κακοὶ διευθυντὲς τῆς οἰκονομίας, ἂν ὅπως δὴποτε, εἴτε με κρατικὸ σοσιαλισμό, εἴτε με τὸ συνδικαλισμό, εἴτε με ἄλλο μέσο, ἐξασκήσουν ἐπιρροή στὴ διοίκησή της.

Μὲ τὸ μέσο τῆς ἀναγκαστικῆς ἢ θεληματικῆς ἀποταμιεύσεως και ἡ δικαιοσύνη εἶναι μεγαλύτερη και ἡ διοίκηση ἀσφαλέστερη. Μὲ τὴ χορήγηση ὅμως τίτλου ἀτομικῆς ιδιοκτησίας, ὁ ἐργάτης γίνεται πιὸ ἐλεύθερος οικονομικά, τόσο ἀπὸ τὴν ἀδυναμία τοῦ εργοδότη (καπιταλιστῆ), ὅσο και ἀπὸ τὴν ἀδυναμία τοῦ Κράτους (κρατικὸς σοσιαλισμός). 'Ἡ ιδιοκτησία ἐξασφαλίζει τὴν ἀτομικὴ ἐλευθερία ἢ ἀτομικὴ ἐλευθερία κάνει δυνατὴ τὴν ἀτομικὴ εὐθύνη ἢ ἀτομικὴ εὐθύνη κάνει δυνατὴ τὴν πραγματικὴ δημοκρατία.

Αὐτὸ ἔχει μεγάλη σημασία για τὴν Ἑλληνικὴ οἰκονομία, γιατί ὅπως ὅλοι ἀναγνωρίζουν ἡ ἀτομικὴ πρωτοβουλία εἶναι ἀπαραίτητη σὲ πολλὰ της σημεία, πού οὔτε ὁ τελειότερος κρατικὸς σοσιαλισμὸς θὰ μπορούσε νὰ καλύψῃ.

Για νὰ ἀποδείξουμε ὅμως, ὅτι ἕνας τέτοιος θεσμὸς—δηλαδή ὁ τῆς θεληματικῆς ἢ ἀναγκαστικῆς ἀποταμιεύσεως και ἡ παράδοση σ' ἄχέρια τοῦ ἐργάτου τῆς ιδιοκτησίας και διοικήσεως τοῦ ἀναλόγου ποσοστοῦ τῆς ἐπιχειρήσεως—εἶναι θεσμὸς δημοκρατικὸς, πρέπει ἀκόμα νὰ ἀποδείξουμε και εἰς αὐτὸς ὁ θεσμὸς βγαίνει ἀβίαστα ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πράγματα, δὲν εἶναι δηλαδή ἕνα «σχέδιο» θεωρητικὸ ὅπως ὁ θεωρητικὸς σοσιαλισμὸς, ἀλλὰ ὅτι ἐγίνε ἢ γίνεται με τὴν ἀτομικὴ μόνον πρωτοβουλία: ἔχει φυσικά ὅπου δὲν ἐπιβλήθηκε με τὸν νόμο ἄλλο σχῆμα π. χ. ὁ καπιταλισμὸς. Παρατηροῦμε πραγματικά ὅτι αὐτὸ γινόταν ἄλλοτε σὲ πολὺ μεγάλη κλίμακα στὴν Ἑλλάδα: καθὼς εἶναι γνωστὸ, αὐτὸς ἦταν ὁ κανὼνας στὴν ἐμπορικὴ μας ναυτιλία: γινόταν σὲ πολλὰς ἐμπορικῆς ἐπιχειρήσεις και μάλιστα τις μεγαλύτερες: και ἐπιμένει νὰ γίνεται ἀκόμα (ἂν και ὄχι στὴ γνησιώτερη του μορφή) και στὴν ιδιοκτησία τῶν πλοίων και σὲ ἄλλες ἐπιχειρήσεις, μὲ ποῦ ὁ νόμος δὲν εὐνοεῖ αὐτὴ τὴν μορφή συνεργασίας. Γενικά ἡ ἀρχὴ αὐτὴ εἶναι ἡ ἑξῆς: 'Ο Α πέρνει τὴν πρωτοβουλία νὰ ἀρματώσῃ ἕνα μικρὸ πλοῖο, ἀλλὰ δὲν ἔχει τὸ κεφάλαιο, νὰ πληρώσῃ τοὺς ναῦτες και ὅτε και νὰ πληρώσῃ τὴν ἐξάρτηση τοῦ πλοίου. Συμφωνεῖ λοιπὸν με τοὺς ναῦτες νὰ μὴ πληρωθοῦν παρά στὸ τέλος τοῦ ταξειδιοῦ: ὅταν θὰ εἰσπράξουν τοὺς ναύλους, δαίνειται δὲ για νὰ συμπληρώσῃ τὴν ἐξάρτησή του.

Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ὅσο διαρκεῖ τὸ ταξειδιὸ ὁ εργοδότης δὲν πληρώνει στὸν ναῦτη ὀλοκλήρου τὸ μισθὸ του, ἀλλὰ τὸ ἐλάχιστο ἀπαραίτητο για νὰ ζήσει. Ὅταν τὸ ταξειδιὸ τελειώσει, γίνεται ἡ διανομή: ὁ ναῦτης τότε πέρνει ἀρκετά, ὥστε νὰ γίνῃ μέτοχος κ.ο.κ.

Αὐτὸς ὁ τρόπος νὰ ἀποκτηθῆ κεφάλαιο εἶναι ἴσως ἀχρηστος σὲ ἄλλες χώ-

ρες που ὑπάρχουν κεφάλαια: εἶναι ὅμως ὁ μόνος τρόπος νὰ ἀποταμιευθοῦν μεγάλα κεφάλαια στὴν Ἑλλάδα, χωρίς νὰ ἀδικηθοῦν οἱ εργάτες. Εἶναι φανερό, ὅτι ἂν τὸ κεφάλαιο δὲν ὑπάρχει, εἴτε δὲν θὰ γίνῃ καθόλου ἡ ἐπιχείρηση, εἴτε δὲν γίνῃ, ὁ ἐργάτης θὰ ἀμοιφθῆ πολὺ λίγο και ὅτι, ὅταν τὸ προϊόν τῆς ἐπιχειρήσεως διατεθῆ, τὸ κέρδος θὰ μείνῃ ὀλοκλήρο στὸ βιομήχανο. 'Επειδὴ αὐτὴ τὴ στιγμή, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά, ἔχουμε ἔλλειψη κεφαλαίου στὴν Ἑλλάδα σήμερα ἀκριβῶς θὰ μπορούσαν νὰ κινηθοῦν πολλὰς ἐπιχειρήσεις, ἂν οἱ εργάτες δεχόταν νὰ ἀμοιφθοῦν λιγότερο, ἂν ὅμως και οἱ εργοδότες δεχότανε νὰ συμπληρώσουν τοὺς εργάτες τὸ ἀντίτιμο τῆς εργασίας τους, ὅταν τὸ προϊόν της θὰ ἔφθανε στὴν ἀγορά. Εἶναι φανερό, ὅτι αὐτὴ τὴ στιγμή οἱ εργάτες δὲν μπορούσαν νὰ πάρουν ἀπὸ τὴν ἀγορά τίποτα παραπάνω ἀπὸ ὅτι ὑπάρχει σ' αὐτὴν. ἔτσι και ἂν αὐξήθουν τὰ ἡμερομίσθια: ἂν πάρουν παραπάνω ἀπὸ τὴν ἀναλογία τους θὰ ἀδικήσουν τοὺς ἄλλους: ἂν δὲν εργασθοῦν, δὲν θὰ κινηθῆ ἡ οἰκονομία: ἂν ἡ οἰκονομία δὲν κινηθῆ, οἱ εργάτες δὲν θὰ εἰσπράξουν οὔτε σήμερα, οὔτε αὔριο.

Κάτι ἀνάλογο γίνεται ἄλλωστε με τὸν ιδιοκτητὴν ἰδιοκαλλιεργητὴ τοῦ μικροῦ χωραφιοῦ στὴν Ἑλλάδα. Ὁ ἰδιοκαλλιεργητὴς αὐτὸς περιορίζεται στὸ ἐλάχιστο ἕως που νὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα τῆς συγκομιδῆς: δὲν πέρνει ἡμερομίσθιο ἐργαζομένου στὸ κτήμα του, ἀφοῦ τὸ κτήμα εἶναι δικό του. 'Ετσι και ὁ ἐργάτης, θὰ μπορούσε νὰ εργασθῆ στὴν ἐπιχείρησιν ἕως που νὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα τῆς παραγωγῆς: ἂν ἔξερε ὅτι συνδέεται ἢ θὰ συνδεθῆ με ὅμοιο τρόπο ἰδιοκτησίας με τὴν ἐπιχείρησιν.

Για ὁποιοδήποτε ἄνθρωπο καλῶς θελήσεως εἶναι φανερό, ὅτι με τὸν τρόπο αὐτὸν προχωροῦμε πρὸς τὴν οἰκονομικὴ παραγωγή και πρὸς τὴν κοινωνικὴ δικαιοσύνη σὲ κλίμακα ἀσύγκριτα μεγαλύτερη ἀπὸ ὅ,τι δὴποτε θὰ μπορούσε νὰ πραγματοποιηθῆ με τὴν κρατικοποίηση μερικῶν ἀπὸ τις ὑπάρχουσες βιομηχανίες—πράγμα που δὲν ἀποκλείεται ἄλλωστε με ὁποιοδήποτε σύστημα, ἀλλὰ πού εἶναι τόσο ἀσήμαντο ὥστε θὰ εἶναι ὅσον νὰ μὴ ἐγίνε τίποτε.—Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἔχουμε α) κρατικὲς ἐπιχειρήσεις, β) κοινοτικὲς ἐπιχειρήσεις, και γ) ἰδιωτικὲς ἐπιχειρήσεις ἀνήκουσες στὸ κεφάλαιο και στους εργάτες και διοικουμένους ἀπὸ τοὺς κεφαλαιούχους και τοὺς εργάτες στὴν ἀναλογία συνεισφορᾶς στὴν ἰδρυση και τὴν ἐπαύξηση τους. 'Επειδὴ τὸ κεφάλαιο (τὸ ἀκίνητο ἢ κινητὸ μὲ ἐγκαταστάσεις) πού διαθέτουμε σήμερα εἶναι ἐλάχιστο, εἶναι φανερό ὅτι οἱ κρατικὲς και κοινοτικὲς ἐπιχειρήσεις καθὼς και

ΡΩΣΣΙΑ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΟΙ ΣΥΜΜΑΧΟΙ

(Συνέχεια από τη σελίδα 232)

λες και μικρές μάχες. Αλλά η μεγαλύτερη μάχη στον Άγιο Φραγκίσκο ήταν ο αγώνας μεταξύ εκείνων που επιθυμούσαν ειρήνην και εκείνων που ήθελαν να συνεχίσουν τους αγαπημένους τους αγώνες. Η μεγάλη σύγκρουση της συνδιασκέψεως ήταν μεταξύ εκείνων που πίστευαν πως η ειρήνη στην Ευρώπη είναι δυνατή με την άνευ όρων παράδοση της Γερμανίας και εκείνων που πίστευαν πως ο πόλεμος δεν μπορεί να τελειώσει παρά την ημέρα που θα έχουμε καταβάλει κάθε μορφή του ολοκληρωτισμού: Φασισμό, Μπολσεβικισμό, ή τι άλλο.

Ευτυχώς για κείνους που αγαπούν μια διαρκή Ειρήνη, και τα δυο εμπόλεμα μέρη, της δεξιάς και της αριστεράς, έχασαν στον Άγιο Φραγκίσκο. Ανάμεσα στο θόρυβο και τη φασαρία εκείνων που τους αρέσει ο πόλεμος, οι τεχνικοί εμπειρογνώμονες της Συνδιασκέψεως προχώρησαν μεθοδικά, με άρρες και δύσκολες προσπάθειες, για να διαπλάσουν το σκελετό μιας διεθνούς οργάνωσης.

Η δυσκολία όλων των τεχνικών προβλημάτων στον Άγιο Φραγκίσκο, ήταν πως να προσαρμοστεί σε μια αποτελεσματική οργάνωση το πλήθος διαφορετικών κυβερνήσεων, με τη μεγάλη ποικιλία πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών ιδεών. Κάθε βήμα προς τα μπρος σ' αυτή

έκείνες που με την εργατική αποταμίευση θα περάσουν στο μεγαλύτερο τους μέρος στα χέρια των εργατών θα είναι ασύγκριτα μεγαλύτερες από τις καθαρά κεφαλαιοκρατικές.

Ο τρόπος αυτός μπορεί να ονομασθή βέβαια σοσιαλιστικός, παραμένει όμως πάντα δημοκρατικός· έχει βάση του την ατομική ευθύνη· ξεσπλιίζει την Κοινότητα και το Κράτος με τον οικονομικοτεχνικό ξεσπλισμό, που είναι απαραίτητος για την ύπαρξη εθνικής οικονομίας και την ανάπτυξη ατομικής πρωτοβουλίας· οργανώνει την ομάδα (στο εργοστάσιο και στο χωριό) σε Κοινότητα και όχι σε μάζα ή σε ιδιωτικό συνεταιρισμό των έχοντων· Βγαίνει άβιαστα από τους οικονομικούς όρους της χώρας μας και είναι περισσότερο από κάθε άλλον ανθρωποπλαστικός.

την κατεύθυνση συμπληρώνονταν κάποιον κάποιον συμβιβασμό, γιατί οι συμβιβασμοί είναι ουσιαστικά σε κάθε είδος συμφωνίας μεταξύ λαών, που, βέβαια, δεν ισχυρίζονται πως βρίσκονται και δρούν όμοια. Αυτοί οι συμβιβασμοί, αν θέλετε να χρησιμοποιήσουμε την πιο χτυπητή λέξη, ήταν παζαρεύματα και τα παζαρεύματα στον Άγιο Φραγκίσκο διαδέχτηκαν το ένα το άλλο.

Έτσι, για παράδειγμα, έχουμε το παζάρεμα με το οποίο η Αργεντινή έγινε δεκτή στη Συνδιάσκεψη. Ο θόρυβος που χαιρέτισε αυτή την κίνηση έπνιξε κάθε τι άλλο για μια σχεδόν βδομάδα...

Όσο μπορώ να το καθορίσω, το παζάρεμα για την Αργεντινή φτάνει κατ'ευθείαν πίσω ως τη Συνδιάσκεψη της Γιάλτας, όπου ο αείμνηστος πρόεδρος Ρούζβελτ συμφώνησε μυστικά να υποστηρίξει την παραδοχή στον Άγ. Φραγκίσκο δύο επί πλέον Σοβιετικών Δημοκρατιών. Όταν ένας ανταποκριτής στην Ουάσιγκτον ξέθαψε, όχι πολύ πριν πεθάνη ο Ρούζβελτ, αυτή τη συμφωνία, τα Έθνη της Λατινικής Αμερικής έγιναν δύστροπα και δέχτηκαν να υποστηρίξουν την πρόταση του Ρούζβελτ μόνο, υπό τον όρο πως και η Αργεντινή επίσης θα γίνη δεκτή. Αυτή η αίτηση απευθύνθηκε στο Ρούζβελτ και αυτός καθώρισε έναν κατάλογο όρων τους οποίους η Κυβέρνηση της Αργεντινής θα έπρεπε να βάλη σε εφαρμογή για να γίνει δεκτή. Η Κυβέρνηση της Αργεντινής δέχτηκε αρκετούς απ' αυτούς τους όρους, για να φανερώση στις φίλες κυβερνήσεις της Λατινικής Αμερικής την καλή της πίστη.

Το όλο ζήτημα το χειρίστηκαν μάλλον αδέξια και οι κριτικοί που έκφραζον παρατηρήσεις για τις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν, πρέπει να δικαιωθούν. Αλλά η ίδια κριτική μπορεί να εφαρμοστεί και για την ίδια την συνδιάσκεψη της Γιάλτας, όπου αυτή η σειρά των παζαρεμάτων έχει τις ρίζες της.

Οι Ρώσοι είναι συνηθισμένοι στο να κάνουν παζαρεύματα και περιμένουν από τις άλλες κυβερνήσεις να κάνουν τα ίδια.

Μ' όλο που είναι σταθεροί οπαδοί ενός ειδικού πιστεύω, δεν έννοούν να επιτρέψουν στην ιδεολογία τους να βάλη εμπόδια στα διεθνή τους συμφέροντα

Εάν οι Ρώσοι αποφασίσουν να «κάμουν δουλειές» με μια άλλη κυβέρνηση, δεν επιμένουν πως αυτή η ξένη κυβέρνηση πρέπει να αλλάξη την μορφή της για να ακολουθήση τις δικές τους αντιλήψεις. Ο κόσμος ξεχνάει, αλλά είναι και τώρα διδακτικό να υπενθυμίσουμε, πως η Ρωσική Κυβέρνηση έκανε μία συμφωνία με τη Ναζιστική Γερμανία του 1939 και πως αυτή η συμφωνία παραβιάστηκε, όχι από τη Ρωσία, αλλά από τους Γερμανούς.

Κατά τον ίδιο τρόπο ο Μολότωφ έδειξε στον Άγιο Φραγκίσκο πως δεν ενδιαφερόταν κυρίως με το αν η Κυβέρνηση της Αργεντινής ήταν φασιστική ή αντιφασιστική. Άφησε να γνωστή εκ των προτέρων πως δεν θα είχε τίποτε να παρατηρήσει για την αποδοχή της Αργεντινής εάν τα άλλα μέλη των Τεσσάρων Μεγάλων θα δέχονταν να παραδεχτούν την επιτροπευόμενη από τους Ρώσους Πολωνική Κυβέρνηση του Λουμπλίνου και διαμαρτυρήθηκε δημόσια σχετικά με την Αργεντινή μόνον αφού απέτυχε αυτό του το παζάρεμα.

Οι δύο κόσμοι.—Η καταστροφή του πολέμου άφησε στην Ευρώπη μεγάλα κενά μέσα στα οποία κάτι πρέπει να κινήθη τώρα που ο πόλεμος τελείωσε. Οι Ρώσοι και οι Βρετανοί σύμμαχοί μας φαίνονται να καταλαβαίνουν, καλύτερα από πολλούς Αμερικανούς, τη σημασία που αποκτά, τι πρόκειται να συμπληρωσει αυτά τα κενά. Δεν ξευηρητοίμε κανένα σκοπό να προσποιούμαστε ότι δεν έχει σημασία ποιος σύμμαχος ά π ε λ ε υ θ ε ρ ώ ν ε τ α ι η ποιά χώρα. Στην πραγματικότητα είναι πολύ σημαντικό. Όταν οι Ρωσικές Στρατιές κινούνται μέσα σε οποιαδήποτε περιοχή, δημιουργούν συνθήκες ευνοϊκές στην ανάπτυξη κυβερνητικών συστημάτων παρόμοιων με τα δικά τους. Το ίδιο πρέπει να είναι αληθινό και στις περιοχές τις καταλαμβάναντες από τις Αγγλοαμερικανικές Στρατιές.

Κατά τη διάρκεια των 4 χρόνων που

έζησα στη Ρωσία, άκουσα τον Μολότωφ να βγάξη πολλούς λόγους, και σχεδόν αμετάβλητα επανέλαμβανε στους λόγους του τούτη τη φράση: «δύο διαφορετικοί κόσμοι—ο δικός μας Σοσιαλιστικός κόσμος και ο άλλος κόσμος του καπιταλισμού». Μαυτό ήθελε να πει ο κόσμος ο αντιπροσωπευόμενος από τη Ρωσία και ο κόσμος ο αντιπροσωπευόμενος από οποιοδήποτε άλλον. Υπάρχουν ελάχιστες ενδείξεις πως οι Ρώσοι άρχηγοί έχουν αλλάξει απόψεις.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων μηνών παρακολούθησαμε τους Ρώσους να επεκτείνουν τον κόσμο τους στην Ανατολική Ευρώπη και τα Βαλκάνια, καθώς επίσης και στην ζώνη τους, στη Γερμανία. Ακολούθησαν αυτούς τους τρόπους γρήγορα και σταθερά, σε πείσμα των ρητών ή μη διαμαρτυριών των κυβερνήσεων Η.Π. και Αγγλίας. Οι Ρώσοι άρπαξαν την πρωτοβουλία και έχουν περιορίσει τις δύο αυτές κυβερνήσεις σε μία θέση δραστηκής αντίστασης.

Κρινόμενη από τις τελευταίες της πράξεις η Ρωσική Κυβέρνηση φαίνεται πως προτίθεται να συνεχίση την εξαπλωτική της πολιτική όσο πιο πολύ μπορέση, πριν από την τελική συμφωνία της Ειρήνης. Πίσω από το παραπέτασμα της λογοκρισίας η Ρωσική Κυβέρνηση έχει εγκαθιδρύσει τα είδη των καθεστώτων που θέλησε σε όλες τις χώρες τις κατεχόμενες από τον Κόκκινον Στρατό. Έχει γίνει μία τέλεια εργασία ξεκαθαρίσματος δυναμικών αντιπάλων σ' αυτές τις χώρες—περιλαμβανομένων και μερικών ανδρών που είναι γνωστό πως διάκεινται εμμενώς προς τους Αντιτικούς Συμμάχους—ακόμα και με κίνδυνο να βρεθούν σε αντίθεση με τη Βρετανική Αυτοκρατορία και τις Ηνωμ. Πολιτείες.

Η Κυβέρνησή μας και η Βρετανική Κυβέρνηση έχουν κάνει ότι μπόρεσαν για να περιορίσουν αυτή τη ζωορική θρία Ρωσική τακτική. Αλλά οι Ρώσοι κινήθηκαν με βεβαιότητα γιατί ξέχουν πως οι Αντικοί σύμμαχοι τους δεν πρόκειται να φτάσουν σε πόλεμο εναντίον τους. Έχουν αποφασίσει καθαρά να χτίσουν στην Ευρώπη το δικό τους σύστημα ασφαλείας, έφ' όσον η ευκαιρία είναι

ώοιμη, ένω σιγγχράως συμμέτεχουν στην προσπάθεια να δημιουργήσουν μιὰ διεθνή οργάνωση ασφαλείας. Εάν ή διεθνή οργάνωση εφαρμοστή, τόσο το καλύτερο. Αν αποτύχει, τότε οι Ρώσοι μπορούν να υπαναχωρήσουν στο δικό τους σύστημα ασφαλείας.

Η Ρωσία χροιάζεται διεθνή συνεργασία.—Αργότερα στην Άπω Ανατολή πρέπει να περιμένουμε παρόμοιους Ρωσικούς έλιγμούς. Στην πραγματικότητα μερικοί τέτοιοι έλιγμοι πάντοτε έλέγχαν εκεί. Υπάρχουν περιοχές στην Άπω Ανατολή, γειτονικές στα Ρωσικά σύνορα όπου πρέπει να αναμένεται πώς οι Ρώσοι θα αναλάβουν πρωτοβουλία με τις ίδιες μεθόδους τις οποίες πάντοτε έφαρμοσαν στις Βαλτικές χώρες και τα Βαλκάνια.

Παρακολούθοντας αυτές τις κινήσεις μερικοί Αμερικανοί διερωτώνται απελπισμένα: «Πώς μπορούμε να αποφύγουμε ένα τρίτο πόλεμο;» Αυτοί οι Αμερικανοί βρίσκουν πώς ή Ρωσία δοα σήμερα ακριβώς όπως ή Γερμανία, ή Ιταλία και ή Ιαπωνία έδρασαν στο παρελθόν και φοβούνται πώς στο τέλος τα αποτελέσματα θα είναι τα ίδια. Προσωπικά είμαι περισσότερο αισιόδοξος. Αν και είναι αλήθεια πώς οι μέθοδοι των Ρώσων είναι —και πάντοτε υπήρξαν— σε πολλές απόψεις παρόμοιες με τις μεθόδους που χρησιμοποιήσαν ή Γερμανία και ή Ιαπωνία, στην προσπάθειά τους να πάρουν ότι ήθελαν, φαίνεται επίσης να είναι αλήθεια πώς ή Ρωσία, διαφορετικά από την Γερμανία και την Ιαπωνία, μπορεί να πάρη πάλι πολλά χωρίς να φτάση σε απ'ευθείας σύγκρουση με τις άλλες μεγάλες δυνάμεις.

Μια τέτοια τακτική είναι αναμφισβήτητα επικίνδυνη. Εξαναγκάζει τις Η. Π. και την Βρετανική Κυβέρνηση να πάρουν παρόμοια μέτρα για να χτίσουν φράγματα έναντιόν της Ρωσικής πλημμύρας. Μας εξαναγκάζει, αν έχουμε πίστη στα δικά μας ιδεώδη, να προπαρασκευάσουμε ένα ευνοϊκό «κλίμα» σε κάθε μέρος της Ευρώπης και της Ασίας όπου οι στρατιές μας ασκούν έλεγχο. Μόνον έτσι μπορούμε να αποδείξουμε στους λαούς της Ευρώπης και της Ασίας πώς έχουν να κάμουν μιὰ έκλογη άναμε-

σα σε τρόπους ζωής, ότι δηλ. οι Δυτικές Δημοκρατίες πιστεύουν ακόμα στο σύστημα τους και δεν είναι μοιραία αδιάφορες μπροστά σε μερικές έκδηλώσεις του μέλλοντος. Κατά την διάρκεια αυτής της μεσοπεριόδου ή Ρωσία επέμεινε επικαλούμενη το σύστημα της. Είμαστε αναγκασμένοι να αποδείξουμε πώς κι έμεις επίσης έχουμε το δικό μας σύστημα και πώς είμαστε προπαρασκευασμένοι να το επικαλεστούμε.

Σε μιὰ ώριμήν περιστασή, στον Άγιο Φραγκίσκο, άκουσα ένα Ευρωπαίο να αναφωνή: «Μα τέλος πάντων ο Αμερικανικός Λαός δεν καταλαβαίνει την δύναμή του;» Και παρατηρούμε τώρα μερικούς Αμερικανούς ριζοσπάστες να χειροκροτούν τον Μολότωφ γιατί πίστευαν πώς ή χώρα του αντιπροσωπεύει την πρόοδο, ένω το δικό τους Αμερικανικό σύστημα είναι ξεπερασμένο. Άκούμε μερικούς Αμερικανούς αντιδραστικούς να κουβεντιάζουν και να αποφαίνονται πώς το σύστημα μας δεν μπορεί επιτυχώς να ανταγωνιστή με το Σοβιετικό σύστημα. Και πώς πρέπει να καταστρέψουμε το Σοβιετικό σύστημα, γιατί αλλιώς θα μας καταστρέψη.

Λοιπόν παρακολούθησα το Σοβιετικό σύστημα στην εφαρμογή του, σε μακρές περιόδους και δεν είμαι ούτε τόσο ενθουσιώδης γιαυτό, ούτε τόσο φοβισμένος απ' αυτό, όσο φαίνεται να είναι μερικοί Αμερικανοί. Για ένα πράγμα μπορούμε να είμαστε βέβαιοι και αυτό είναι πώς ο Ρωσικός λαός έχει ταλαιπωρηθεί και είναι κουρασμένος από κάθε είδους πόλεμου και βρίσκεται σε τέτοια ψυχική κατάσταση, ώστε να μη ζητά παρα κάποιο κέρδος για τις σκληρές του θυσίες. Ο Στρατός της Στάλιν είναι ένας πρακτικός πολιτικός και στο παρελθόν έχει αποδείξει πώς μπορεί ακριβώς να εκτιμήση τις ψυχικές καταστάσεις του Ρωσικού λαού.

Για τους άμεσούς της σκοπούς, κάποια μορφή διεθνούς συνεργασίας—με την μορφή που έπετεύχθη στον Άγ. Φραγκίσκο, ή όχι, αδιάφορο—είναι ακόμη πιο πολύ αναγκαία για την Ρωσία παρά ότι είναι για μας. Έμεις οι Αμερικανοί δεν άνησχοϋμε πώς διακινδυνεύουμε άλλον ένα πόλεμο άρνούμενοι να «κατευνάσου-

με» τον Στάλιν. Έχει την δυνατότητα να συνεισφέρει τα μέσα ενός άλλου πολέμου ακόμη λιγώτερο απ' ότι μπορούμε έμεις και χρειάζεται την βοήθειά μας που η περισσότερο απ' όσο έμεις τη δική του.

Αυτό είναι το βασικό γεγονός που θα

Δ Ε Λ Τ Ι Ο

Ο Άντιβασιλεύς εις το Λονδίνο.

Η έγκαιρη παρουσία του Άντιβασιλέως στον τόπο του Συνεδρίου των Πρεσβευτών είναι πράξη πολιτικά επίκαιρη. Στο Συνέδριο αυτό δεν έχουμε κληθή είναι άγνωστο ακόμα, αν θα έχουμε σ'αυτό έστω και παρατηρητή. Γι' αυτό ή μετάβαση εκεί αντιπροσωπείας—άπαραίτητη άλλωστε—δεν θα κατώρθωνε να κάμη άρκετά αισθητή την παρουσία της. Η μετάβαση όμως του Άντιβασιλέως μπορεί να δημιουργήση την άτμόσφαιρα εκείνη που θα κάμη συνειδητή στα μέλη του Συνεδρίου τη θυσία και την εισφορά της Ελλάδος. Η πρόσκληση του Άντιβασιλέως έχει από το άλλο μέρος σαφή την έννοια ότι για την εργατική Κυβέρνηση ο Γεώργιος είναι άμελητέος παράγων.

Η πτώση του κ. Βαρβαρέσσου.

Αφ' ότου ο κ. Βαρβαρέσσος ανέλαβε την οικονομική δικτατορία, ή κυκλοφορία του χαρτονομίσματος αύξησε, χωρίς να αυξήσουν τα αγαθά και οι συναλλαγές, γιατί ο κ. Βαρβαρέσσος δεν κατάφερε να βάλει μπρός τη βιομηχανική παραγωγή. Επομένως τόσο στις επαρχίες όσο και εδώ παρουσιαζόταν χρέμα στην αγορά περισσότερο από ότι αντίστοιχώς σε άλλα προσφερόμενα αγαθά και οι τιμές υπώθησαν. Όταν οι βιομήχανοι και οι έμποροι είδαν, ότι ή πολιτική του κ. Βαρβαρέσσου οδηγεί σε άδιέξοδο, σταμάτησαν τις δουλειές τους, γιατί για να εργασθούν πρέπει να αναλάβουν υποχρεώσεις, τις οποίες πρέπει αργότερα να εκπληρώσουν, πρέπει δηλαδή να υπάρχη κάποια έγγύηση, ότι δεν θα φθάσουμε αργότερα σε άδιέξοδο, γιατί τότε οι επι-

πρέπει να διευθύνη τις τωρινές Ρωσο-αμερικανικές σχέσεις. Εάν αυτό το γεγονός μπει καλά στο μυαλό της Κυβέρνησης των Η. Π., τότε μπορούμε βαθμύδην να ξεπεραστούμε κάποια μέθοδο να ζήσουμε ειρηνικά μαζί με την Ρωσία στον ίδιο κόσμο.»

Με το οικονομικό σύστημα, που χρησιμοποιούμε στη χώρα μας, είναι έγγυηση για όλους μας το ότι οι βιομήχανοι και οι έμποροι υπερασπίζον την παρουσία τους. Το σύστημα, του κ. Βαρβαρέσσου ήταν μονόπλευρο και μπήκε σε εφαρμογή χωρίς να υπάρχουν οι προϋποθέσεις και τα μέσα εφαρμογής. Οι διατιμήσεις (μέρος του όλου προγράμματος) είναι εφαρμόσιμες σε οποιοδήποτε οικονομικό σύστημα, όταν προσαρμόζονται διαδοχικώς στην αναλογία διαθέσιμου χαρτονομίσματος και διαθέσιμων αγαθών.

Υπάρχουν μόλα ταύτα ακόμα τα μέσα να μη ύψωθούν πολύ οι τιμές τα μέσα αυτά είναι απλά: είναι ή άμεση έναρξη της βιομηχανοποίησης των υπάρχουσών πρώτων ύλων και ή μεγαλύτερη γενίκευση της φορολογίας. Αν ένταθ ή βιομηχανική παραγωγή, θα προσέση ή Κυβέρνηση να πειθαναγκάση την προσφορά μεγάλων διαθέσιμων στον αγορά, γιατί ή λειτουργία της βιομηχανίας θα έγγυάται την αντικατάστασή των. Η διαρκώς άπειλούμενη από τον καιρό της κατοχής εκποίηση των σιτών χωρίς αντικατάσταση θα οδηγήση σε κρίση ασύγκριτα μεγαλύτερη από τη σημερινή και γι' αυτό αποτελεί τη χειρότερη λύση, γιατί όταν τα σιτά εξαντηθούν θα γίνη πανικός δικαιολογημένος και οι τιμές θα ύψωθούν σε δυσθεώρατα ύψη, αφού δεν θα υπάρχη καμιά προσφορά ειδών.

Οι Αγγλοαμερικανοί έχουν στον άνωτατο βαθμό την πρόθεση να βοηθήσουν οικονομικά την Ελλάδα έχοντας όμως ως μόνα εφόδια την πείρα από τις ίδιές τους χώρες πέφτουν εδώ σε μεγάλα

σφάλματα. Οί 'Αγγλοαμερικανοί δείχνουν πολλή καλή θέληση και ελάχιστη ικανότητα εις τὸ νὰ προσαρμόσουν τὰ δικὰ μας πράγματα ἕτσι ὥστε νὰ εὐδοκμήσουν ἐδῶ συστήματα πού ἐφαρμόζονται ἄνετα στίς δικές τους πλούσιες Χῶρες. Ἐξηγήσαμε ἤδη ὅτι τὸ δελτίο πέτυχε στήν Ἀγγλία γιατί ἐκεῖ ὁ μέσος ὅρος τῶν πολεμικῶν διανομῶν ἔφθαναν τὰ 75 ο)ο τῆς προπολεμικῆς καταναλώσεως οὐ ὅλα σχεδὸν τὰ εἶδη. Μιὰ ἄλλη μεγάλη ἀνωμαλία πού ἐπέβαλαν οἱ ξένοι μας σύμβουλοι, συμβαίνει μὲ τὴ διανομὴ τῶν εἰδῶν τῆς ΟΥΝΡΑ.

Τὸ καλύτερο μέσο διανομῶν τῶν ἀγαθῶν εἶνε ἡ παροχὴ ἐργασίας. Αὐτὸ ἐφαρμόσθη καὶ στήν Ἀγγλία καὶ στήν Ἀμερική. Γιατί ἀποκλείεται ἐδῶ ἡ ἐφαρμογὴ του; Οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι πού πέρνουν σήμερα τὰ διανεμόμενα εἶδη θὰ τὰ ἔπερναν πάλι, ἀλλὰ θὰ ἔπρεπε νὰ ἐργασθοῦν.

Οἱ Ἀγγλοαμερικανοί μᾶς βοηθοῦν κατὰ παραπάνω: μᾶς σώζουν ἀπὸ μεγάλες κοινωνικὰς ἀνωμαλίες βάζουν ὅμως ἓνα ἐπικίνδυνο ποσὸ δυναμίτιδος στήν Ἑλληνικὴ οἰκονομία θέλοντας νὰ ἐπιβάλλουν τὴν ἀντιλήψεις των γιὰ πράγματα, πού δὲν μποροῦν νὰ κατανοήσουν.

Ἡ ὀργάνωσις τοῦ Δημοκρατικοῦ ἀγῶνος.

Ὅσοδήποτε καὶ ἂν παραμένῃ κύριο χαρακτηριστικὸ τοῦ δημοκρατικοῦ πνεύματος, ὅτι ἡ δημοκρατία πηγάζει ἀβίαστα ἀπὸ τὸ φιλελεύθερο πνεῦμα καὶ ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴν πραγματικότητα στὰ παράκτια ἢ τὰ νησιωτικὰ ἔθνη πού δὲν μποροῦν νὰ ζήσουν χωρὶς ἐμπόριο, δὲν μποροῦμε ἐν τούτοις νὰ μὴ διαπιστώσουμε, ὅτι ἀφ' αὐτοῦ ἄρχισε ἡ τόσο σατανικὰ ὀργανωμένη μυστικιστικὴ προπαγάνδα τοῦ κομμουνισμοῦ καὶ ἡ τόσο πλούσια προπαγάνδα τοῦ δασιολισμοῦ, ἡ ἀναργάνωτη καὶ τόσο φτωχὴ ὕλκιν ἀναργάνωτη κίνηση ὑπάρχει φόβος νὰ δρεθῆ σὲ θέσση μειονεκτικῆ. Ἡ Ἑθνικὴ Ὄργάνωσις τοῦ Δημοκρατικοῦ Ἀγῶνος (ΕΟΔΑ), ἔγινε χάρις στήν πρωτοβουλία τοῦ κ. Πλαστήρα καὶ τὴν ἀφοσίωσή του στήν ἰδέαν τῆς Δημοκρατίας γιὰ νὰ ἀναπληρώσῃ αὐτὸ τὸ κενό. Ὁ σκοπὸς τῆς δὲν περιορίζεται στήν ἐπιτυχία στὸ

Δημοψήφισμα ἢ στίς ἐκλογάς. ἔκτείνεται περισσότερο στήν ἀνάπτυξη πολιτικῆς συνειδήσεως πραγματικὰ δημοκρατικῆς, στήν πολιτικὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ λαοῦ. Γι' αὐτὸ ἡ ὀργάνωσις θὰ δατηρηθῆ μόνιμα ἤδη ἄρχισε ἡ ἐνθουσιώδης ὑποστήριξίς της ἀπὸ τὸ λαόν. Ἡ ΕΟΔΑ εἶναι ὑπερκομματικὴ, καίτοι φυσικὰ οἱ πολιτευταὶ ὄλων τῶν δημοκρατικῶν κομμάτων θὰ εἶναι οἱ κυριώτεροι φορεῖς τῆς προσπάθειάς της.

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εἶναι δημοκρατικός· καὶ ἡ δημοκρατία ἀσφαλῶς θὰ κατισχύσῃ ἂν δὲν προδοθῆ. ἂν δὲν ἐγκαταλειφθῆ δηλαδὴ, ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς δημοκρατικούς. Καὶ γιὰ τὰ δλοφάνερα πράγματα — μήπως ἡ Ἑλλάδα τῶν πέντε θαλασσῶν δὲν ἦταν δλοφάνερο πρᾶγμα; — χρειάζεται κάποιαν προσπάθειαν γιὰ νὰ γίνουσι ἀντιληπτά ἀπὸ τὸ λαόν. Καὶ ἡ προσπάθεια αὕτη πρέπει νὰ ὀργανωθῆ. Εἶνε εὐτύχημα ὅτι ἐφυγαν ἀπὸ τὴν τάξιν μας ὅσοι ἔμειναν μαζί μας γιὰ λόγους μόνον ἐκλογικῆς ἐπιτυχίας. Ἡ δημοκρατία ἐνδὲς προσκαίρου φιλοβασιλικῆς κλίμακος ἔδωκε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀπαλλαγῶμε ἀπὸ αὐτοῦ. Ὅσοι μείναμε καὶ οἱ νέοι πολιτικοὶ πού θὰ πυκνώσουν τὴν τάξιν μας πρέπει νὰ ἐργασθοῦν μὲ ζῆλον καὶ μὲ σύστημα γιὰ νὰ γίνῃ κτῆμα τοῦ λαοῦ τὸ πραγματικὸν δημοκρατικὸν πνεῦμα.

Ἡ κυκλοφορία τοῦ τεύχους αὐτοῦ καθυστέρησε γιατί δὲν μᾶς χορηγήθηκε ἔγκαιρα δημοσιογραφικὸν χαρτί.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Ἐλευθερίου Βενιζέλου: Θουκυδίδου ἱστορίαι κατὰ μετάφρασιν Ἐλευθερίου Βενιζέλου, ἐκδιδόμεναι ἐπιμελεῖς Δημοτηρίου Κακλαμάνου.

Ἐν Ὁξωνίᾳ, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τοῦ Πανεπιστημίου.

Μᾶς ἦταν ἀγνωστο, ὅτι εἶχε ἐκδοθῆ ἡ μετάφρασις τοῦ Θουκυδίδου, πού φιλοτέχνησε ὁ Βενιζέλος, ἕως πού ἔφθασε ἕως ἐμᾶς μόλις τώρα ἓνα ἀντίτυπον ἀπὸ τὸ Λονδίνο. Τὴν πρωτοβουλία τῆς ἐκδόσεως εἶχε ἡ κ. Βενιζέλου, τὴν φροντίδα ὁ κ. Κακλαμάνος καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἐκτύπωσεως τὸ τυπογραφεῖον τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ὁξφορντ. Τὰ τυπογραφικὰ στοιχεῖα σχεδιασθῆκαν ἀπὸ ἓνα εἰδικὸν τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου. Ὁ Κακλαμάνος

τελειώνοντας τὸν πρόλογόν του, ἀπὸ τὸν ὁποῖον μεταφέρουμε καὶ ἐδῶ διάφορες πληροφορίες, λέει ὅτι ἡ μετάφρασις τοῦ Θουκυδίδου, ἐκδομένη μὲ τόση στοργή, ἀποτελεῖ ἓνα μνημεῖον τοῦ μεγάλου Ἑλληνικοῦ πολιτικοῦ στημένο στὴ μνήμη του ἀπὸ τὸν ἴδιον.

Ὁ Βενιζέλος ἔκανε ὁ ἴδιος ἱστορίαν ἦταν λοιπὸν ἓνας δημιουργός· ἓνας «ποιητής», στήν πρώτη σημασία τῆς λέξεως αὐτῆς· εἶχε τὴ φαντασίαν τοῦ «ποιητῆ», ὅχι ὅμως γιὰ νὰ ποικίλλῃ καὶ νὰ πλαστιάσῃ τὰ γεγονότα, ὅπως ὁ Ἡρόδοτος, ἀλλὰ τὴν ἀπαραίτητη φαντασίαν τοῦ ἱστορικοῦ καὶ τοῦ πολιτικοῦ, γιὰ νὰ ἀναπαριστᾷ τὴν περασμένη καὶ τὴ μελλοντικὴ δράσιν ἀπὸ ὅλες τῆς τῆς πλευρῆς, τὴν καθαρὰ τεχνικῆς καὶ τῆς ψυχολογικῆς. Αὐτὸ εἶναι μεγάλο βοήθημα γιὰ τὸν μεταφραστὴν ὁ καλύτερος φιλόλογος δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ κατέχῃ τὴν ἰδιαίτην σημασίαν πού πέρνουσι διάφορες ἐκφράσεις σὲ ὀρισμένη ἐποχῇ, γιατί ὁ χρονολόγος καὶ ὁ ἱστορικὸς γράφοντας ἀπαντοῦν συγχρόνως στίς ἰδέας πού ὑποστηρίζουν ἄλλοι σύγχρονοί τους, καθὼς καὶ τὴν ἰδέαν πού ἐπικρατοῦν στὴ σύγχρονή τους κοινωνία χωρὶς κἂν νὰ μνημονεύουν ὅτι ἀναφέρονται σ' αὐτές. Γιὰ τὴν μετάφρασιν τοῦ Θουκυδίδου χρειάζονται ἐπίσης γνώσεις τῶν ἀρχῶν τῆς στρατηγικῆς καθὼς καὶ τῆς στρατιωτικῆς γεωγραφίας τοῦ πολεμικοῦ πεδίου. Ὁ Βενιζέλος συγκέντρωνε αὐτὰς τὴν ἰδιότητα καὶ ἀκόμα—καθὼς φαίνεται ἀπὸ τὸν ὄγκον τῶν σχετικῶν σημειώσεων του τῶν σχετικῶν μὲ αὐτὴ τὴν μετάφρασιν—τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἀναδιφύσεως καὶ τῆς συγκριτικῆς παραβολῆς τῶν πηγῶν καὶ τῶν προηγούμενων ἐργασιῶν· εἶχε ὅμως καὶ ἓνα ἄλλο σημαντικό πλεονέκτημα πάνω ἀπὸ ἄλλους μεταφραστὰς: ἀγαποῦσε τὸν Θουκυδίδου γιατί νόμιζε πὼς εἶχε μόνιμον ἐνδιαφέρον. Ἐλεγε συχνὰ ὅτι μελετῶντας κανεὶς τὸν Θουκυδίδου μπορεῖ νὰ διακρίνῃ τὸ βάθος τῶν αἰτίων καὶ τὴν ἀκρίβειαν τῶν συνεπειῶν κάθε συγχρόνου γεγονότος βρισκόντας ἕτσι στήν ἱστορίαν ἓναν ὁδηγὸν σὲ πολιτικὰς πράξεις μεγάλης βαρύτητος. «Ἡ πολιτισμένη ἀνθρωπότητα π.χ. εἶναι καὶ σήμερον διαιρεμένη σὲ Ἀθηναίους καὶ Σπαρτιάτας. Δύο εἶδη ἀντιλήψεων πάνω στὴ ζωὴ ὄντιμε-

τωπίζουσι τὸ ἓνα τὸ ἄλλο. Λαοὶ πολεμοχαρεῖς ζητοῦν νὰ ἡγεμονεύσουν πάνω στὰ εἰρηνοφιλοῦσα ἔθνη. Ἐνας σκληρότερος καὶ περισσότερο πρωτόγονος πολιτισμὸς προσπαθεῖ νὰ ἐπιβληθῆ σὲ ἓναν μαλακώτερον καὶ ἀνθρωπιστικώτερον».

Ὁ Βενιζέλος ἔχει προσωπικὸν «ῥυθμόν» ὅπως καὶ ὁ Θουκυδίδης· ἔχει σαφήνεια, πού συχνὰ δὲν ἔχει—γιὰ μᾶς τουλάχιστον—ὁ Θουκυδίδης. Δὲν εἶνε ὅμως οὔτε ἀψογος, οὔτε καὶ ἔχει γενικὰ τὴν καθαρότητα τοῦ στυλ πού τοῦ ἀποδίδουν. Τὸ ῥυθμὸν του εἶναι ἄπλο, τόσο στὴν ἀφήγησιν, ὅσο καὶ στὸν λόγον τῶν ρητόρων· πετυχαίνει μολαταῦτα καὶ στὴ ρευστότητα πού ἀπαιτεῖται γιὰ τὴν πρώτη, ὅσο καὶ στὴν «τάση» καὶ τὴν σεμνὴ ἐπιβλητικότητα πού ζητᾷ ἡ ρητορικὴ μὲρὸς σὲ πολυάριθμον ἀκροατήριον.

Ὁ Βενιζέλος ἦταν συνειδητὸς ὑποστηρικτῆς τῆς δημοτικῆς στὴν μετάφρασιν ὅμως τοῦ Θουκυδίδου χρησιμοποίησε τὴν ἄπλη καθαρεύουσαν καὶ ἄλλιστα τὸν τύπον τῆς ἐκείνου, πού ἀβίαστα μιλοῦσαν στὴν ἐποχῇ του. Ἡ χρησιμοποίησις τῆς δημοτικῆς εἰδικὰ γιὰ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ Θουκυδίδου παρουσιάζει τὴ γνωστὴ δυσκολία, ὅτι εἶναι γλῶσσα πολὺ ἀναλυτικὴ. Ἡ δημοτικὴ χρειάζεται σημαντικὴν ἐξέλιξιν, πρὶν γίνει κατάλληλη νὰ ἀποδίδῃ σύνθετα νοήματα μὲ τὴν συντομία πού τὸ πνεῦμα καὶ ἡ σύνδεσις τους συχνὰ ἀπαιτεῖται. Τὸ ὅτι λίγοι ἐξαιρετικοὶ σημερινοὶ λογοτέχνες μας τοῦ πεζοῦ λόγου κατορθώνουν νὰ μεταχειρίζονται μὲ τόση ἐπιτυχία τὴν σημερινὴν μορφήν τῆς δημοτικῆς δὲν εἶναι ἀποφασιστικὸν ἐπιχείρημα γιὰ τὴν μορφήν αὐτῆν. Ἀπὸ τὸ λαὸν πήραμε τὸν προφορικὸν τύπον τῆς δημοτικῆς· οἱ λογοτέχνες ἔχουν νὰ δημιουργήσουν τύπον γραπτό. Κατόπιν θὰ προκύψῃ μιὰ εὐχρηστότερη γενικὴ μορφή. Μεταξὺ πολλῶν ἄλλων ἡ χρῆσις τῆς μετοχῆς καὶ ἡ αὔξησις τῶν συνδετικῶν στοιχείων φαίνεται ἀπαραίτητη.

Ὁ Βενιζέλος ἄρχισε νὰ ἐργάζεται στὴν μετάφρασιν τὸ τέλος τοῦ 1920 ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἐκλογικὴν του ἥτταν τὴ συνέχισε γιὰ πολλὰ χρόνια στὸ Παρίσι ἢ στὸ Λονδίνο ἢ καὶ ταξιδεύοντας στὴν Κρήτη. Ἐργαζόταν συστηματικὰ πέντε ἢ ἕξι ὥρες τὴν ἡμέραν χρησιμοποιοῦντας σχόλια, ἱστο-

οικια λέξικά και μεταφράσεις στις κυριώτερες Ευρωπαϊκές γλώσσες. Όταν στα 1928 ο λαός τον έφερε πάλιν στην αρχή, η μετάφραση είχε συμπληρωθῆ διορθώσῃς οἷως δὲν έπαυσαν καὶ στὰ ὑστερῶσα χρόνια μέσα στην πολινάσχολη ζωὴ τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ.

Τὸ δακτυλογραφημένο αντίγραφο τοῦ ἔργου, πὸν χρησίμευσε γιὰ τὴν ἐκτύπωση, βρέθηκε μέσα σὲ ἓνα σάκκο, ὅπου τὸ εἶχαν ρίξει μαζὴ μὲ ἄλλα χαρτιά οἱ Ἑλληνες ἀστυνομικοί. Μαζὴ μὲ τὸ αντίγραφο αὐτὸ βρεθῆκαν καὶ ἔνδεκα ἄλλοι χειρόγραφοι τόμοι σχολίων στὸ Θουκυδίδη γραμμένοι ἰδιόχειρα ἀπὸ τὸ Βενιζέλο καὶ μάλιστα σὲ γραφὴ σχεδὸν καλλιγραφική. Ὁ Κακλαμᾶνος ἔκρινε προτιμότερο νὰ ἀφεθῆ σὲ ἄλλους εἰδικώτερους ἢ δημοσίευση τῶν σχολίων αὐτῶν. Ἀπὸ τὸν ἴδιον μαθαίνουμε ὅτι, ὅταν ἀνέλαβε τὴ δημοσίευση, τοῦ ἐπρότειναν νὰ ὑποβληθῆ τὸ ἔργο σὲ μιά ἐπιτροπὴ ἀπὸ καθηγητὲς τοῦ Πανεπιστημίου γιὰ νὰ ἐπιφέρουν αὐτοὶ τὴν τελευταία διόρθωση, πρᾶγμα πὸν βέβαια ἀπέχρηστε ἀδίδιακτα.

Μεταφέρουμε ἐδῶ μερικά ἀποσπάσματα, ὡς μιά εἰκόνα τοῦ γλωσσικοῦ τύπου πὸν χρησιμοποίησε ὁ Βενιζέλος:

Ἀπὸ τὸν Ἐπιτάφιο «... Ἄλλ' ἐνῶ εἰς τὰς ἰδιαιτικὰς μας σχέσεις ἀποφεύγομεν νὰ φοινώμεθα δισάρεστοι, εἰς τὸν δημόσιόν μας βίον ἀποφεύγομεν τὴν παρανομίαν, ἀπὸ εὐλάβειαν πρὸ πάντων πρὸς τὰς ἐπιταγὰς τῶν ἐκείστοτε ἀρχόντων καὶ τῶν νόμων, ἐκείνων ἰδίως ἐξ αὐτῶν, ὅσοι ἔχουν τεθῆ εἴτε πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ἀδικουμένων, εἴτε μολονότι ἄγραφοι, φέρουν ἀναμφισβήτητον ὄνειδος εἰς τοὺς παραβάτας των».

Ἀπὸ τὴν ἀφήγησιν τῆς ἐμφύλιας σύγκρουσης στὴν Κέρκυρα: «... Καὶ κατήτησαν νὰ μεταβάλουν αὐθαιρέτως τὴν καθιερωμένην σημασία τῶν λέξεων, διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦνται τὰ πράγματα. Ταῦντι ἢ μὲν παράλογος τόλμη ἐθεωρήθη ὡς ἀνδρεία, ἐτοίμη εἰς θυσίαν χάριν τῶν πολιτικῶν ὁμοφρόνων, ἢ προνοητικὴ δι-

στακτικότης ὡς εὐσχημος δειλία, ἢ ὡς φροσύνη ὡς πρόσχημα ὀλιγαρχίας, ἢ διὰ κάθετι οὐνεως ὡς βραδυνότησια...»

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ :

Ἑλλάδαμει :
I. Ν. Θεοδωρακοπούλου, καθηγ. Πανεπιστ. Ἀθηνῶν : Ἡ Ἑλλάς ὡς ἰδέα, ὁ πόλεμος καὶ οἱ ἰδεολογίαι, Ἀθῆναι 1945 σελ. 23.

I. Ν. Θεοδωρακοπούλου, καθηγ. Πανεπιστ. Ἀθηνῶν : Τὸ πνεῦμα τοῦ Νεοελληνισμοῦ καὶ ἡ τροπὴ τῶν καιρῶν, Ἀθῆναι 1945, σελ. 64.

Ἄντ. Δ. Κεραμοπούλου : Ἡ σημερινὴ Γερμανικὴ Ἐπισητήμη περὶ τῆς Φυλετικῆς Καταγωγῆς τῶν Ἀρχαίων Μακεδόνων, Ἀθῆναι, 1945, σχ. 16ον, σελ. 16.

A. Δ. Κεραμοπούλου : Περὶ τῆς Φυλετικῆς Καταγωγῆς τῶν Ἀρχαίων Μακεδόνων, Ἀθῆναι, 1945, σχ. 32ον, σελ. 29.

Διογένους Ξαναλάτου, Δ. Φ. Γυμνασιάρχου : Οἱ Ἑλληνες καὶ οἱ Βούλγαροι εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην. Τομ. Α' Ἐκδόσεις Δημ. Ε. Αλεξίου Ἀθῆναι 1944 σελ. 128 καὶ 2 χάρται ἐκτὸς κειμένου.

Balkanicus : Κίμων Γ. Παράπουλος ἢ Γκερογκήηφ ὁ ἀρχιφαστίας Πρωθυπουργός : Ἀθῆναι 1945, σελ. 15, ἔρ. 25.

Οἱ Ἐθνικὲς μας Διεκδικήσεις. Σύμφωνα μὲ τὴς ἀπόψεις τῆς «Δημοκρατικῆς Ὁμάδας». Ἀθῆνα, 1)10)44 σχ. 16, σ. 32.

Δημοκρατικὸ Ριζοσπαστικὸ Κόμμα : Διακήρυξις Προγραμματικῶν Κατευθύνσεων. Ἐκδ. Ὁργανισμὸς «Ὁ Ρήγας». Ἀθῆνα. 1945, σελ. 32.

A. Δ. Διθαδέως Δ.Ν., Διευθυντοῦ Ἐθν. Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος : Ἡ Οἰκονομικὴ πλευρὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Προβλήματος. Ἀθῆναι, 1945, σχ. 16, σελ. 16.

N. Γιαννιοῦ : Τὸ Κομμουνιστικὸ Κίνημα 1944-1945 (εἰσήγησις στὸ Σοσιαλιστικὸ Κόμμα τῆς Ἑλλάδος στίς 15)1)45). Ἀθῆνα, 1945, σελ. 22, ἔρχ. 40.